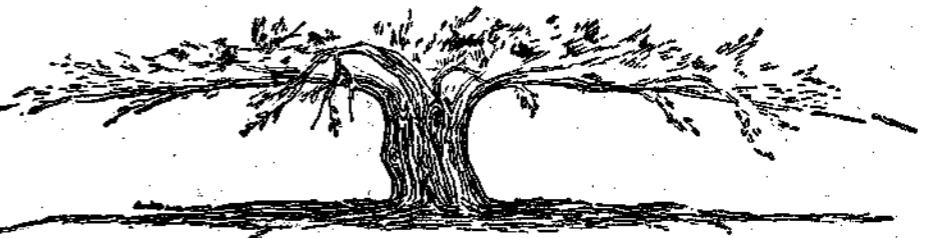

ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΣ ΧΘΕΣ ΚΑΙ ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΟΥ
ΣΥΝΟΙΚΙΑ ΠΛΑΚΑΣ - ΟΔΟΣ ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ - ΠΑΡΟΔΟΣ Α.
ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ Θ. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΑΝΔΟΘΗΝΑΙΔΑ

ΕΤΟΣ Γ'
15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1903

MONNA ΛΙΖΑ TZOKONTA *

Εἰς τὴν Φλωρεντίαν ὁ Λεονάρδος Δαβίντοι
κατήρισεν εὐρὺν καὶ φωτεινὸν ἔργαστηρι,
τὸ δποῖον ἔβλεπε πρὸς τὴν ὄδον Μαρ-
τέλῃ. Ὁ οἰκοδεσπότης, Πέτρος Βάρτος, ἡτο
διαπεριμένος Φλωρεντίνος πολίτης, ἔραστής
τῶν μαθηματικῶν. Ἀνδρωπος εὐφυῆς καὶ
μὲ φιλικὰ αἰσθῆματα πρὸς τὸν Λεονάρδον.

Περὶ τὸ τέλος τῆς ἀνοιξεως τοῦ 1505, ἐξη-
μέρωσε ἥρεμη, θερμῇ καὶ συννεφωμένῃ ἡ-
μέρᾳ. Ὁ ἥλιος, πίσω ἀπὸ τὸν ὑγρὸν πέπλον
ποὺ ἐσχημάτιζεν τὰ σύννεφα, ἔχνεν αἰτιώδες
φῶς, μὲ λεπτὰ σκιάς, αἱ δποῖαι διελόντο δ-
μοιαι μὲ καπνόν: τὸ ἀγαπημένον φῶς τοῦ
Λεονάρδου, τὸ δποῖον, δπις ἔλεγε, προσέδιδε
ἴδιαιτέραν δμορφιὰ εἰς τὰ γυναικεῖα πρόσωπα.

— Εἶναι δυνατὸν νὰ μὴν ἔλθῃ; Ἐσυλλο-
γίζετο ἐκείνην ποὺ ἐπὶ τρία σχεδὸν τῷρα ἔτη
ἔξωγράφιε μὲ ἐπιμονὴν καὶ ζῆλον πρωτοφανῆ
δί αντόν.

Ἐτοίμασε τὸ ἔργαστηρι διὰ νὰ τὴν δεχθῇ.
Ο Ἰωάννης Μπελτράφιος τὸν παρηκολούθει
κρυφὰ μὲ τὸ βλέμμα καὶ ἀποροῦσε διὰ τὴν
ἀνησυχίαν, τὴν ἀνυπομονῆσαν τοὺ σχεδόν,
κατάστασιν δηλαδὴ ἀσυνείδιστον τοῦ διδα-
σκάλου ποὺ πάντοτε ἦτο ἥρεμος.

Ο Λεονάρδος διευθέτησε τὸ μέρος δπον
εὑρίσκοντο διάφοροι χωραστῆρες, παλέτες καὶ
χρώματα: ἔξεπέπασε τὴν εἰκόνα, τοποθετήμε-

* Απόσπασμα ἐκ τοῦ τελευταῖως ἐκδοθέντος μυθι-
στορήματος τοῦ Δημ. Μερεζιόφσκου «Η ἀνάστασις
τῶν Θεῶν».

νην ἐπάνω εἰς ἓνα ὄκριβαντα μὲ τρία πόδια,
καὶ ἀνοιξε τὸ ἀναβρυτήριον ποῦ εὑρίσκετο εἰς τὸ
μέσον τῆς αὐλῆς καὶ τὸ δποῖον εἶχε κατα-
σκεύασει χάριν ἐκείνης διὰ νὰ τὴν διασκεδάζῃ
γύρω τῆς δεξιαμενῆς ἀνθιζε τὸ ἀγαπημένον τῆς
ἄνθος ἡ Ιρις, ποὺ τὸ εἶχε φυτεύσει καὶ περι-
ποιημῆ μὲ τὰ ἴδια τῆς τὸ χέρια: ἔφερε εἰς ἓνα
κάνιστρον κομματάκια ψωμί, κομμένα ἐπίτη-
δες διὰ τὸ ἐξημερωμένον ἐλάφι ποὺ περπα-
τοῦσε εἰς τὴν αὐλὴν καὶ ποὺ τὸ ἐτάζειν ἡ
ἴδια: ἔπειτα ἐστρωσεν ἓνα παχὺν καὶ μαλα-
κὸν τάπητα ἐμπρός εἰς τὴν πολυθρόναν. Ή
κάτασπρη γάτα, ἓνα σπανιώτατον είδος τῆς Ἀ-
νατολῆς, ποὺ τὴν εἶχεν ἐπίσης ἀγοράσει πρὸς δια-
σκέδασίν της, ἔσπλασθηκε ἐκεῖ ἐπάνω, εἰς τὴν
ἀγαπημένην τῆς θέσιν καὶ ήσυχα ἔρροχάλιζε.

Ο Ἀνδρέας Σαλαΐνος ἤλθε μὲ τὰ μουσικά
του βιβλία καὶ ήσχισε νὰ χοδόψῃ τὴν βιόλαν
του. Ο Ἀταλάντης, ἀλλος μουσικός, ἔφεσεν
ἐπίσης. Ο Λεονάρδος τὸν εἶχε συναντήσει ἀλλοτε
εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Μιλάνου. Εἶχε ἴδιοφυῖαν εἰς
τὴν κιθάραν, μίαν κιθάραν εἰς σχῆμα κρανίου
ἴππου, τὴν δποίαν ὁ Λεονάρδος εἶχεν ἔφεύρει.

Ο ζωγράφος ἐκάλει τοὺς καλλιτέρους μου-
σικούς, ἀνιδούς καὶ ποιητάς, διὰ νὰ τὴν δια-
σκεδάζῃ ἐνόσω ἔξωγράφιζε τὴν εἰκόνα τῆς καὶ
διὰ ν' ἀποφύγῃ μὲ τὸ μέσον αὐτὸ τὴν ἔκ-
φρασιν τῆς ἀνίας ποὺ ἡμποροῦσε νὰ τὴν
καταλάβῃ. Εσπούδαζε εἰς τὸ πρόσωπόν της
ἐπάνω, τὰς σκέψεις καὶ τὰ αἰσθῆματα ποὺ
ἐγεννοῦσαν ἡ δμιλία, αἱ διηγήσεις καὶ ἡ μου-
σική.

Κατόπιν αἱ συναθροίσεις αὐταὶ ἔγινοντο σπανιώτερα. "Ηξευρε δὲ τὸ δέν ἡσαν πλέον ἀναγκαῖαι, διτὶ ή Μόννα-Λίζα δὲν θὰ ἥσθαντο ἀνίσαν, ἀκόμη καὶ χωρὶς τὰ διασκεδαστικὰ αὐτὰ μέσα. Μόνον ή μουσικὴ ἔξηρολονθήσει αὐτὸς τοὺς ἔβοήθει καὶ τοὺς δύο — τόσον ἐνδιεφέρετο η Μόννα-Λίζα διὰ τὴν πρόσοδον τοῦ ἔργου ὡσὰν νὰ συνειροῦσσε καὶ αὐτὴ εἰς τὴν ἑκτέλεσιν τῆς εἰκόνος τῆς.

"Ολα ἡσαν ἔτοιμα ἀλλ' ἔκεινη δὲν ἔφθανε.

— Εἶνε δυνατὸν νὰ μὴν ἔλθῃ; Ἐσκέψθη. Σήμερα τὸ φῶς καὶ αἱ σκιαὶ εἶναι διτὶ πρέπει. Νὰ στείλω νὰ τὴν μηνύσω; Ξεύρει δμως δὲτι τὴν περιμένω; θὰ ἔλθῃ!

Καὶ δι Ιωάννης παρετήρησε τὸ μέγεθος τῆς ἀνησύχου ἀνυπομονησίας του.

"Ἐξαφνα τὸ νερὸ τοῦ πίδακος ἔγυρε καὶ τὰ πέταλα τῶν λευκῶν ἀνθέων τῆς Λιρίδος ἐτρεμούλιασαν κάτω ἀπὸ τὴν ὑγρὰν σκόνην. Ο Λεονάρδος ἥχροάσθη. Καὶ δι Ιωάννης, μολονότι δὲν εἶχε τίποτε ἀκούσει, ἐννόησε ἀπὸ τὸ πρόσωπόν του διτὶ «ἔκεινη» ἦτο.

Εἰσῆλθε πρώτη η ἀδελφὴ Καμίλη καὶ ἔχαιρέτησε ταπεινῶς ἦτο η Καμίλη δόκιμος μοναχή, η δποία ἔξοις μαζῇ της καὶ τὴν συνώδευε δσάκις ἥχρετο εἰς τὸ ἔργαστηρι τοῦ ζωγράφου.

"Ἐπειτα, εἰσῆλθεν ἔκεινη ποὺ ἀνεμένετο παρ' δλων τριάντα περίπου ἔτῶν, μὲ φόρεμα σκοτεινὸν καὶ ἀπλοῦν καὶ μὲ λεπτὸν μετάξινον διαφανῆ πέπλον δ δποῖος κατέβαινε ἔως τὸ μέσον τοῦ μετώπου: ἦτο η Μόννα-Λίζα Τζοκόντα.

"Ο Μπελτράφιος ἤξευρε διτὶ η Τζοκόντα κατήγετο ἐκ Νεαπόλεως καὶ ἀπὸ οἰκογένειαν ἀρχαιοτάτην κόρη τοῦ Ἀντωνίου Γεραρδίνη, εὐγενοῦς, δ δποῖος εἶχε χάσει δλην τὴν περιουσίαν του κατά τὴν ἐποχὴν τῆς γαλλικῆς εἰσβολῆς τοῦ 1495, ητο η τρίτη συζυγος Φλωρεντίνου πολίτου, τοῦ Φραγκίσκου Τζοκόντου, δύο φορὲς χηρευμένουν.

"Ο Λεονάρδος ητο ἄνω τῶν πενήντα ἔτῶν δταν ἥχρισε τὴν εἰκόνα της δ δὲ συζυγος τῆς Μόννα-Λίζας σαράντα πέντε. Εἶχε ἔκλεχθη μεταξὺ τῶν δώδεκα ἀντιπροσώπων τῆς Πολιτείας, καὶ δὲν θὰ ἔβραδυνε νὰ γίνῃ Σύμβουλος.

"Ητο ἀνθρωπὸς κοινός, ἔξ ἔκεινων ποὺ συναντῶμεν πολλοὺς παντοῦ καὶ πάντοτε, οὗτε πολὺ κακός, οὗτε πολὺ καλός, πολὺ δραστήριος, φειδωλός, ἀπορροφημένος ἀπὸ τὰς δημοσίας ὑποθέσεις καὶ τὴν ἀγρονομίαν. Η χάρις τῆς νέας συζύγου του τοῦ ἔφαίνετο ὡς τὸ ἔκλε-

κτότερον κόσμημα τῆς οἰκίας. 'Αλλ' ή καλλονὴ τῆς Μόννα-Λίζας τὸν ἐνδιέφερε διλγώτερον ἀπὸ τὴν δέξιαν ἐνδέντον γένους σικελιανῶν ταύρων η ἀπὸ τὸ κέρδος τοῦ δημοτικοῦ φύρου ἐπὶ τῶν νωπῶν δερμάτων τῶν προβάτων Διηγοῦντο διτὶ η Μόννα-Λίζα ὑπανδρεύθη δχι ἔξ ἔρωτος ἀλλ' ὑποταχθεῖσα εἰς τὴν θέλησιν τοῦ πατρός της, καὶ διτὶ δ πρῶτος τῆς μητρήρης ἔφονενθή ἔκουσίως εἰς τὸν πόλεμον.

Διάφοροι φῆμαι, κακολογίαι ίσως, διεδόντο διὰ τοὺς λάτρεις τῆς Τζοκόντας, οἱ δποῖοι μὲ δλον τὸ πάθος καὶ τὴν ἔμμονήν των, πάντοτε ἀπετύγχανον." Αλλως τε αἱ κακαὶ γλώσσαι, καὶ ὑπῆρχαν πολλαὶ εἰς τὴν Φλωρεντίαν, τίποτε δὲν ἡμποροῦσαν νὰ εἰποῦν κακὸν διὰ τὴν Τζοκόνταν. "Ηρεμος, μετριόφρων, εὐλαβής, αὐστηρῶς ἀκολουθοῦσσα τὰς λειτουργίας, ἐλεήμων πρὸς τοὺς πτωχούς, ἔφαίνετο καλῇ οἰκοδέσποινα, πιστὴ συζυγος καὶ τρυφερὰ μητέρα πρὸς τὴν δωδεκατῆ προγονήν τῆς Διανόραν.

Αὐτὰ ἔγνωριζε δι Ιωάννης. 'Αλλ' ή Μόννα-Λίζα μέσα εἰς τὸ ἔργαστηρι τοῦ Λεονάρδου, τοῦ ἔφαίνετο διαφορετική.

'Ἐπὶ τοία ἔτη η παραδόξος αὐτὴ ἐντύπωσις, ἀντὶ νὰ ἔλατιωδῇ, εἶχε αὐξῆσει. Εἰς κάθε τῆς ἔμφαντιν, ἥσθαντο ἔκπληξιν ποὺ ὅμοιάζει μὲ φόβον, σὰν νὰ ἔβλεπε κάτι ὑπερφυσικόν, χιμαρικόν. Καὶ ἔδιδε κάποτε εἰς τὸ αἴσθημα αὐτὸς τὴν ἔξηγησιν διτὶ, συνειδισμένος νὰ βλέπῃ τὸ πρόσωπόν της ἐπάνω εἰς τὴν εἰκόνα, δπου η τέχνη τοῦ διδασκάλου ητο ἀπέιρως μεγάλη, ἔβλεπε τὴν ζωντανή Μόννα-Λίζαν διλγώτερον πραγματικὴν ἀπὸ τὴν Μόννα-Λίζαν τῆς εἰκόνος. 'Αλλὰ καὶ ἔδω ὑπῆρχε κάτι διαφορετικὸν καὶ πλέον μυστηριώδες.

Ηξευρε διτὶ η Λεονάρδος τὴν ἔβλεπε τότε μόνον δταν τὴν ἔζωγραφίζε, ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ ἀλλων, ἀλλοτε πολλῶν ἀλλοτε μόνης τῆς ἀδελφῆς Καμίλης ἀλλὰ μόνην ποτέ. Καὶ δμως δι Ιωάννης ἥσθαντο διτὶ κατέπορυφον τοὺς συνέδεες, τοὺς ἥνωνε ἀλλ' ἤξευρε ἔπισης διτὶ τὸ ἀπόκρυφον αὐτὸς δὲν ητο δ ἔρως, η τοῦ λάχιστον δ «ἔρως» δπως οἱ ἀνθρωποι κοινῶς τὸν ἐννοοῦν.

Εἶχε ἀκούσει τὸν Λεονάρδον νὰ λέγῃ, διτὶ κάθε καλλιτέχνης τείνει νὰ ἀναπαραστήσῃ ἔατον εἰς τὰ σώματα καὶ τὰ πρόσωπα τὰ δποῖα ζωγραφίζει. Καὶ δ διδάσκαλος ἀνεύρισκε τὴν ἀρχὴν τῆς τάσεως αὐτῆς εἰς τὸ διτὶ ἀνθρωπίνη ψυχή, η δποία εἶνε δημιουργὸς τοῦ σαρκίνου τῆς περιβλήματος, δσάκις θέλει νὰ παρά-

στήσῃ νέον τι σῶμα, τείνει νὰ ἀναπαραστήσῃ διὰ τῆς γραμμῆς διτὶ αὐτὴ η ίδια προηγούμενως ἔπλαστε καὶ η δοτὴ αὐτὴ εἶναι τόσον ισχυρά, ὥστε ἐνίστε, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν προσωπογραφίαν, διὰ μέσου τῆς ἔξωτερης δμοιότητος τοῦ προτύπου, ἀναφαίνεται, ἀν δχι τὸ πρόσωπον, ἀλλ' η ψυχὴ τοῦλάχιστον τοῦ ζωγράφου.

"Ο, τι συνέβαινε τῷρα εἰς τὸν Ιωάννην ητο ἀκόμη περιεργότερον: τοῦ ἔφαίνετο διτὶ δχι μόνον τὸ πρόσωπον τὸ δποῖον εἰκόνιζετο ἐπάνω εἰς τὴν θύρην, ἀλλὰ αὐτὴ η Μόννα-Λίζα ὑμοίαζε καθ' ημέραν περισσότερον μὲ τὸν Λεονάρδον, δπως συμβαίνει εἰς ἀνθρώπους οἱ δποῖοι ἔχονται δὲν διακοπῆς μαζῆ. 'Αλλως τε, τὸ ίδιαζον αὐτῆς τῆς δμοιότητος, η δποία δλοεν ηγένεται, δὲν εὑρίσκετο τόσον εἰς τὰ χαρακτηριστικὰ — μολονότι καὶ αὐτὸς ἀκόμη σχεδὸν τὸν ἔξεπληττε — δσον εἰς τὴν ἔφαρασιν τῶν ματιῶν καὶ εἰς τὸ χαμόγελο. Μὲ μεγίστην ἔκπληξιν ἐνθυμεῖτο διτὶ εἰχε ἰδεῖ τὸ ίδιον χαμόγελο εἰς τὸ πρόσωπον τῆς Ενᾶς, τῆς μητρὸς τοῦ ἀνθρώπων γένους, ἐμπρὸς εἰς τὸ δένδρον τῆς Γνώσεως, εἰς τὴν πρώτην εἰκόνα τοῦ διδασκάλου. 'Ο ἀγγελος τῆς Παρθένου τῶν Βράχων, η Λήδα μὲ τὸν κύκνον, καὶ πολλαὶ ἀλλαὶ γνωνικεῖαι κεφαλαὶ τὰς δποίας δ Δαρίντησ εἶχε ζωγραφίσει, σχεδιάσει δι πλάσει πρὸν γνωρίση τὴν Μόννα-Λίζαν, εἶχαν ἐπίσης τὸ ίδιον χαμόγελο. Σὰν νὰ ξητοῦσε δ Λεονάρδος εἰς δληγὴν τον τὴν ζωήν, διὰ μέσου δλων τῶν ἔργων του, τῆς καλλονῆς του τὸ ἀπαύγασμα, καὶ τὸ εὑρισκε τέλος εἰς τῆς Τζοκόντας τὸ πρόσωπον.

Κάποτε, δταν δι Ιωάννης παρετήρει ἐπὶ πολὺ τὸ κοινὸν καὶ εἰς τοὺς δυο χαμόγελο, κατελαμβάνετο ἀπὸ αἴσθημα ἀνησυχίας, φόβου μάλιστα, ὡσὰν νὰ εὑρίσκετο ἐνώπιον θαύματος δημαργιότης ἔφαίνετο διτὶ δνειρόν, τὸ δνειρόν πραγματικότης: σὰν νὰ μὴν ητο πλέον η Μόννα-Λίζα πλάσμα ζωντανὸν οὔτε η συζυγος τοῦ Φλωρεντίνου πολίτου Τζοκόντου, τοῦ διστημένου ἀνθρώπου, ἀλλ' ἔνα δηνειρῶδες, τὸ δποῖον ἐπεκαλέσθη δηλητησις τοῦ διδασκάλου, η ἀπεικόνισις, εἰς θῆλη, αὐτὸν τοῦ Λεονάρδου.

Ο καλλιτέχνης ἀρχισε νὰ ζωγραφίζει. 'Αλλ' ἔχαφνα ἀρφησε τὸν χωστῆρα καὶ προσέβλεψε προσεκτικὰ τὸ πρόσωπον τῆς Λίζας: η ἔλαφοροφέρεια σκιά η η ἐλαχίστη μεταβολὴ τῆς ἔξωτερης. Κύριος τοῦ Κύριος, τὸ βασιλείον τῆς θεᾶς τοῦ ἔρωτος. Γύρω δλόγυρα μαίνονται μανιώδη τὰ κύματα καὶ αἱ θύελλαι, καὶ πολλοὶ ναυταί, ποὺ τοὺς τραβεῖ η δμορφιά τοῦ νησιοῦ, ἐπνί-

γέται η Λίζα ἐκύπταξε τὸν Λεονάρδον μὲ τὸ ηρεμον βλέμμα της.

— Ναί, δλίγον, ἀπήντησε. Η Διανόρα δὲν ἔκοιμηθηκε δλη τὴν νύκτα.

— Ισως εἰσθε κουρασμένη καὶ σᾶς πειράζετε μιὰν ημέρα πάντη; Κυττάξετε, τί λεπταὶ σκιά, τί θολός οὐρανός; θαρρεῖς καὶ εἶναι παραγγελιὰ για μένα!

— Ήξευρα, ἐπρόσθετε μετά τινας στιγμάς, πῶς μὲ περιμένετε. Θὰ ηρχόμον ενωρίτερα ἀλλ' ἐμποδίσθηκα. Η δέσποινα Σοφονίσβη, αὐτὴ η φλύαρη...

— Ετοι λοιπόν! δὲν σᾶς ἐτάραξε η ἀδιαθεσία τῆς Διανόρας ἀλλ' αὐτὴ η φλύαρη. Περίσσοργον! Περατηρήστε, δέσποινα, πῶς αἱ ἀνοησίαι, δταν λέγωνται ἀπὸ έξους καὶ ἀδιαφόρους, σκοτίζουν τὴν ψυχήν μας καὶ μᾶς ταράττουν περισσότερον καὶ ἀπὸ αὐτὲς τές λύπες μας.

— Έκλινε σιωπήλη τὴν κεφαλήν. Εβλεπες δτι ησαν ἀπὸ πολλοὺς συνειδισμένοι νὰ συνεννοοῦνται σχεδὸν μὲ τὴν σιωπήν: ηρχει μία νύξ η ἔνα βλέμμα.

— Ηθέλησε νὰ ξαναρχίσῃ τὴν εἰκόνα.

— Διηγηθῆσε μον τίποτε! εἶπεν η Μόννα Λίζα.

— Τί;

— Εσκέψθη μίαν στιγμή καὶ είπε:

— Τὴν ιστορίαν τοῦ βασιλείου τῆς Αφροδίτης.

Η Λίζα προτιμούσε μεριμὰς ἀφηγήσεις, πρὸ πάντων ἔκεινας, αἱ δποίαι συνεδέοντο μὲ ἀναμνήσεις τοῦ Λεονάρδου, μὲ ταξίδια, μὲ παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς φύσεως, μὲ σχέδια εἰκόνων. Τὰ δηγεῖτο σχεδὸν πάντοτε μὲ τὰς ίδιας λέξεις, ἀπλάς, παιδικὰ σχεδόν, ἐνῷ συνώδευε γλυκυτάτη η μουσική.

Εἰς ένα νεῦμα τοῦ Λεονάρδου, ἐπῆρε δ Σαλαΐνος τὴν βιόλαν του καὶ δ Αταλάντης τὴν ἀργυρᾶν τον κιθάραν καὶ ηρχισαν νὰ παίζουν δνῷ δ Δαρίντη δηγεῖτο μὲ τὴν λεπτήν καὶ γνωνικείαν φωνήν του ητο σὰν ένα νανούρισμα, σὰν ένα παραμύθι.

— Οι κατόχοι καραβιῶν, ποὺ ζοῦν στὰς ἀκτὰς τῆς Σικελίας, λέγουν πῶς δσοι εἶναι τῆς τούχης των νὰ χαδοῦν στὰ κύματα, βλέπουν κάποτε, στὲς φοβερώτερες τρικυμίες, τὸ νησὶ τῆς Κύπρουδος, τὸ βασιλείον τῆς θεᾶς τοῦ ἔρωτος. Γύρω δλόγυρα μαίνονται μανιώδη τὰ κύματα καὶ αἱ θύελλαι, καὶ πολλοὶ ναυταί, ποὺ τοὺς τραβεῖ η δμορφιά τοῦ νησιοῦ, ἐπνί-

γηκαν στοὺς ἀπόκρημνους βράχους ποῦ τοὺς
κυκλώνοντιν ἐπικίνδυνα νερά. Ὡ! πόσα κα-
ράβια ἔκομματιάσθηκαν ἔτι μέσα στὴν ἀ-
βύντο! Ἐκεῖ στὴν ἀκτὴν ἀπάνω, βλέπεις ἀ-
κόμα τὸν ἀδήλους σκελετούς των, μισοθαμ-
μένους μέσα στὴν ἄμμο, σκεπασμένους ἀπὸ
φύκιας ἄλλων φαίνεται ἡ πρύμνη ὑψηλά, καὶ
ἄλλων ἡ πρώρας ἄλλων γυμνὰ τὰ πλευρὰ χά-
σκουν, σὰν μαῦρα κόκκαλα νεκρῶν ποῦ ἔχουν
σαπίσει κατὰ τὰ τρία τέταρτα καὶ ἄλλων ἀπο-
μένουν μόνις δλγα λείφαντα. Καὶ εἶναι τόσα,
ὅποι νομίζεις ὅτι εἶναι νεκρανάστασις, καὶ ἡ
θάλασσα ὁ ἀποδώσῃ δλα τὰ πλοῖα ποῦ ἔχει
καταπιῇ. Καὶ πάνω ἀπὸ τὸ νησὶ αὐτὸ δ οὐ-
ρανὸς εἶναι αἰώνια γαλάζιος, δ ἥλιος πάντα^{το}
λάμπει στοὺς ἀνθισμένους λόφους δ ἀέρας εί-
ναι τόσον ἡρεμος δποῦ ἡ μαραρά φλόγα τῶν
θυμιατηρίων, ποῦ καίσουν ἐπάνω εἰς τὰ σκα-
λοπάτια τοῦ ναοῦ, ὑψώνεται εὐθεῖα καὶ ἀκί-
νητη σὰν τοὺς λευκοὺς μαρμάρινους στύλους
καὶ τὰ γιγάντια μαῦρα κυπαρίσσια ποῦ ἀντανα-
κλοῦν μέσα στὴ λίμνη, δμοια μὲ καθρέπτην.
Μόγον τὰ νερὰ ποῦ ρέχονται ὑψηλὰ καὶ ξα-
ναπέφτουν ἀπὸ τὴ μιὰ πορφυρᾶ λεκάνη μέσα
στὴν ἄλλη, ἥσυχα ψυθυρίζουν. Καὶ, ἀπὸ τὴν
θάλασσα, οἱ ναναγοὶ βλέπουν τὴν εἰρηνικὴν
αὐτὴ λίμνη, τόσῳ κοντά, μὰ ποῦ ποτὲ δὲν θὰ
ἡμιπορέσσουν νὰ τὴν πλησιάσουν δ ἀνεμος τοὺς
φέρονται τὸ ἄφωμα ἀπὸ τὰ ἀλση τῆς μυρτιᾶς,
καὶ δσφ ἄγρια εἶναι ἡ θύελλα, τόσῳ πιὸ βα-
θειὰ εἶναι ἡ ἥρεμία εἰς τὸ βασίλειον τῆς Κύ-
πριδος».

Ο Λεονάρδος ἐσιώπησε καὶ αἱ χορδαὶ τῆς
κιθάρας καὶ τῆς βιόλας ἑιψύχησαν μὲν ἔνα τε-
λευταῖον ὥχον. Ἐπῆλθε τότε ἡ ὁραιοτέρα σιωπὴ
ποῦ βασιλεύει δταν πάντῃ μουσικῇ. Ἡκούετο
μόνον τὸ νεοδό ποῦ ἀγέβουε ἀπὸ τὴν κοινήν.

Καὶ σὰν νὰ τὴν ἐλέγων ή μουσικὴ καὶ τὴν ἔφερε ή σιωπὴ μακρὰν τῆς πραγματικῆς ζωῆς, ἥσεμος, ἔσνη πρὸς δλα ἐκτὸς πρὸς τὴν θελησίν τοῦ καλλιέργου, ή Μόνυν-Αἴζα τὸν ἐκύτταξε στὰ μάτια μὲ χαμώγελο γεμάτο ἀπὸ μυστήριον δρμοίον μὲ ἀτάραχον ὑδωρ, διαυγέστατον, δποῦ τὸ δρμα ἐν τούτοις δὲν ἡμιπορεῖ νὰ φθάσῃ τὸν βυθόν του.

Καὶ ἐφάνη εἰς τὸν Ἰωάννην διὰ τὴν στιγμὴν ἔκεινην ὁ Λεονάρδος καὶ ἡ Μόννα-Λίζα ὥμοιόιςαν μὲν δύο κάτοπτρα δύου καταπιθύμετο μέσα των ἡ θία μορφὴ ἐπ' ἀπειρον τῶν δύο ν' ἀπετέλουν ἔνα καὶ μόνον.

Τὴν ἐπαύριον πρωΐ, εἰς τὸ παλαιὸν ἀνά-

κτορον, δι ζωγράφος εἰργάσιη εἰς τὴν «Μάχην παρὰ τὸ Ἀγγιάρι» τὴν δόποιαν τοῦ εἶχε παραγ- γείλει ἡ Πολιτεία.

Ἐπιστρέψων εἰς τὴν οἰκίαν του ὁ Λεονάρδος ἐσταμάτησε εἰς τὴν πλατεῖαν, ἐμπρὸς εἰς τὸν Δαβὶδ τοῦ Μιχαὴλ· Ἀγγέλου.

Ἐνόμιζες δτὶ ήτο φρουρὸς τοῦ Δημαρχείου
τῆς Φλωρεντίας ὁ λευκὸς αὐτὸς μαρμάρινος
γίγας, ὁ δποῖος ἔξωγραφῆτο ἐπάνω εἰς τὸ
μαῦρον βάθος τοῦ πύργου, ἀρμονικὸν καὶ αὐ-
στηροῦ.

Τὸ γυμνὸν σῶμα τοῦ νεανίου ἡτο ίσχνόν.
Τὸ δεξιὸν χέρι, ὠπλισμένον μὲ τὴν σφενδόνην,
ἡτο κατεβασμένον καὶ οἱ τένοντες προεξῆχον
τὸ ἀφιστερὸν ὑψωμένον μέχρι τοῦ στήθους ἐ-
κρατοῦσε λίθον. Τὰ φρύδια ἦσαν συνεσταλ-
μένα καὶ τὸ βλέμμα προσηλωμένον μακράν
ὅπως τὸ βλέμμα ἀνθρώπου σκοπεύοντος.

‘**Τ**ρο ἔγον τοῦ Μιχαὴλ· Ἀγγέλου, δὲ δποῖος ἐφαίνετο ἔχθρος τοῦ ζωγράφου, μολονότι αὐτὸς ἦτο πάντοτε πρόδυμος νὰ τὸν βοηθήσῃ μὲ κάθε μέσον. Ο Λεονάρδος ἡσθάνετο μέσα εἰς τὸ ἄγαλμα αὐτὸ μίαν ψυχὴν ίσην μὲ τὴν ίδι-κήν του ίσως, ἀλλ’ ἀντίθετον, δπως ἀντίθετος εἶναι ἡ πρᾶξις πρὸς τὴν σκέψιν, τὸ πάθος πρὸς τὴν ἡρεμίαν, ἡ τρικυμία πρὸς τὴν γαλῆ-νην. Καὶ ἡ ἔνει αὐτῇ δύναμις τὸν εἴλκει, ἔκινοῦσε τὴν περιέργειάν του, τὸν πόθον νὰ τὸν πλησιάσῃ διὰ νὰ τὸν μελετήσῃ κατὰ βάθος.

Αλλοτε, οταν ἐκτίζετο ἡ μητρόπολις τῆς Φλωρεντίας, ἔνας ἀδέξιος γλύπτης κατέστρεψε παμμεγέθη δύκον λευκοῦ μαρμάρου, ὃ ὅποιος κατέκειτο ἐκεῖ ὡς ἄχρηστος ὅπως εἶχον ἀποφανδῆσις πραγματογνώμονες.

Οταν δὲ Λεονάρδος ἤλθεν εἰς τὴν Φλωρεντίαν, τοῦ ἐπόρτευναν νὰ τὸν ἀγοράσῃ. Ἀλλ’ ἐνόσῳ ἐσκέπτετο, ἐμετροῦσε, ὑπελόγιζε καὶ ἐδίσταζε μὲ τὴν συνήθη τοῦ βραδύτητα, ἔνας ἄλλος καλλιτέχνης, νεώτερος κατὰ εἴκοσι τρία ἔτη, δι Μιχαήλ· Ἀγγελος Μπουνοναράστη, παρενέβη καὶ ἐργασθεὶς μὲ ἀπίστευτον ταχύτητα, ὅχι μόνον τὴν ἡμέραν ἀλλὰ καὶ τὴν νύκτα, εἰς τῆς φωτιᾶς τὴν λάμψιν, ἐπεράτωσε τὸν γίγαντα του ἐντὸς εἰκοσιπέντε μηνῶν. Οἱ Λεονάρδος ἐχρειάσθη δεκαέξι ἔτη διὰ νὰ τελεώδη τὸ μνημεῖον τῶν Σφρότζα, τὸν ἐξ ἀργύριλλου κολοσσὸν αὐτὸν καὶ οὕτε ἐτολμοῦσε κανὸν νὰ σκεφθῇ πόσον καιρὸν θὰ ἐχρειάζετο διὰ ἔργον τῶν διαστάσεων τοῦ Δαβίδ.

Οι Φλωρεντῖνοι είχον τότε ἀνακηρύξει τὸν
Μιχαὴλ Ἀγγελον ἀντίπαλον τοῦ Λεονάρδου
εἰς τὴν γλυπτικήν.

Τώρα δὲ ἀντίπαλος αὐτός, μολονότι σπανίως μετεχειρίσθη τὸν χρωστῆρα, εἰργάζετο εἰς μίαν εἰκόνα πολεμικήν διὰ τὴν αἴθουσαν τοῦ Συμβουλίου καὶ ἀνταγωνίζετο πρὸς τὸν Λεονάρδον εἰς τὴν ζωγραφικὴν μὲ τόλμην ἡ δύοια ἡμέραι οὖσε νὰ θεωρηθῇ τρέλλα.

Οσον δ ἀντίπαλος του ἐφαίνετο πρᾶος καὶ ἀγαθὸς πρὸς αὐτόν, τόσον τὸ μῆσος τοῦ Μπου-
οναρότητη ἐγίνετο ἀμεῖλικτον. Τὴν ἡρεμίαν τοῦ
Λεονάρδου ἔξελάμβανε ὡς περιφρόνησιν. Δύ-
σπιστος μέχρι πάθους, ἐπρόσεχε πάντοτε εἰς
τὰς κακολογίας, καὶ ἐπωφελεῖτο κάθε εὐκαιρίαν
διὰ νὰ πειρασῇ τὸν Λεονάρδον, τὸν δποῖον ἐ-
μισούσε διότι τὸν ἐθεώρει ἀνώτερον καὶ με-
γαλείτερον ἕαυτοῦ.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτῆν ἀναγκασθεῖς δὲ Λεονάρδος νὰ καταλίπῃ τὴν Φλωρεντίαν διὰ σοβαρὰν ὑπόθεσιν, ἀνεχώρησε μὲ τὸν Μακιαβέλην.

Απὸ ἀμνημονεύτων χρόνων ἡ Πολιτεία ἐμάχετο πρὸς τὴν γείτονα πόλιν Πίζαν, καὶ ἡ ἀτελεύτητος αὐτῆς καὶ ἀμελικτος πάλη ἔξήν-
ται τὰς δύο πόλεις.

Τὸ Συμβούλιον τῶν Δέκα διέταξε τὸν Λεονάρδον νὰ ἐκτελέσῃ τὸ σχέδιον τὸ δποῖον δικαλλιτέχνης εἰχε συλλάβει, τοῦν νὰ μετατρέψῃ τὸ ρεῦμα τοῦ Ἀργούν περόμαχον τῆς Πίζας καὶ νὰ τὸ φέρῃ διὰ διώρυγος εἰς τὰ τέλματα τοῦ Αιβρόνου καὶ νὰ διακόψουν οὕτω τὴν συγκοινωνίαν τῆς πολιορκουμένης πόλεως μὲ τὴν θάλασσαν καὶ ἐμποδίσουν τὴν τροφοδότησιν, τὸ δποῖον θὰ ἡνάγκαζε τοὺς Πίζανους νὰ παραδοθοῦν.

Κατ' ἀρχὰς τὸ ἔργον ἐφαίνετο διτὶ θὰ ἐπιτύχῃ. Τὰ νέρα τοῦ ποταμοῦ εἶχαν χαμηλώσει· ἀλλὰ τότε ἐπῆλθον δυστοκοίαι, αἱ δποῖαι ἀπήτησαν μεγίστας δαπάνας καὶ οἱ φειδωλοὶ ἄρχοντες ἥρχισαν τὰς διαπραγματεύσεις διὰ τὴν δαπάνην ἐνδὲ φλορινίου.

Τὸ θέρος τοῦ 1506, ὁ ποταμὸς ἐπλημμύρησε μετὰ βροχὴν δρμητικὴν καὶ κατέστρεψε μέρος τῶν προχωμάτων. Οἱ Λεονάρδος ἐκλήθη ἐπὶ τόπου. Τὴν παραμονὴν τῆς ἀναχωρήσεώς τού ἐπέστρεψε ἀπὸ τὰς ὅχθας τοῦ "Ἄρονος" διπού εἰχε συνεννοηθῆ μὲ τὸν Μακιαβέλλην διὰ τὴν διάρρηξιν τῶν προχωμάτων καὶ, διευθυνόμενος-εἰς τὴν οἰκίαν του, διήρχετο τὴν γέφυραν τῆς "Άγιας Τριάδος" πρὸς τὴν ὄδον Ταογαβούνη.

Τότε παρασκευή.
"Ητο ἀρχαῖα. Όλιγοι διαβάται. Ή σιγὴ ἐτα-
ράσσετο ἀπὸ μόνον τὸν κυματισμὸν τοῦ νεροῦ
ἐπάνω εἰς τὸ πρόχωμα τοῦ μόλου. Τὴν ἡμέ-

παν είχε κάμει πολλήν ζέστην. 'Αλλ' είχε βρέ-
ξει δλίγον καὶ ή ἐσπέρα ἡτο κάπως δροσερά.
Ἐπάνω εἰς τὴν γέφυραν ἥσθιανεσο τὴν χλια-
ράν δσμήν τῆς θερινῆς βροχῆς. 'Ἐπάνω ἀπὸ
τὸν μαῦρον λόφου τοῦ 'Ἄγιου Μινιάτου ἀνέ-
τελλε ή σελήνη. Δεξιά, κατὰ μῆκος τῆς προκυ-
μαίας τῆς Παλαιᾶς Γερύδας, αἱ μικραὶ μὲ ἀνί-
στοντος ἔξοχάς, σαθραὶ οἰκλαὶ, ἐπάνω εἰς τοὺς ἑυ-
λίνους στρογγυλευμένους πασσάλους των, κα-
τωπιδίοντο εἰς τὸ πρασινωπὸν νερό. 'Αρι-
στερά, ἐπάνω ἀπὸ τὰ βουνά τὰ ἔναντι τοῦ 'Αλ-
βανοῦ δρούς, Ἐλαφρῶς ιοβαφοῦς, ἐτρεμούλιαζε
ἔνα μοναχικὸν ἄστον.

‘Η Φλωρεντία ξιωγραφήσετο ἐκ τοῦ πλογίου μέσα εἰς τὸν καθαρὸν οὐρανόν, δμοία μὲ ἐπικεφαλίδα παλαιῶν χειρογράφων χαραγμένην ἐπίνω εἰς θαυμασμένον χρυσάφι, μοναδικὴ εἴς τὸν κόσμον, γνώριμος σὰν ζωντανὴ ἀνθρώπινη μορφή. ‘Ολόκληρος ἡ Φλωρεντία, μέσα εἰς τὸ διπλοῦν φῶς τοῦ λυκόφωτος καὶ τῆς σελήνης, ἀνθίζει σὰν ξανθού παμμέγιστον ἀπὸ θαυμάτων ἄρχυστον ἄνθος.

Ο Λεονάρδος είχε παρατηρήσει ότι κάθε πόλις, δπως κάθε ἀνθρώπος, ἀποδίδει ιδιαιτέραν δσμήν. Τοῦ ἐφαίνετο ότι ἡ Φλωρεντία είχε τὴν δσμὴν ὑγρᾶς σκόνης, δροσίας μὲ τὴν γύριν τῆς ἱριδός, καὶ μαξῇ μὲ αὐτήν, τὴν ἀσύλληπτον καὶ δροσερὰν δσμὴν ποῦ ἀποδίδουν τὸ πρόσφατον χρῶμα καὶ τὰ χρώματα παλαιοτάτων εἰκόνων.

Ἐσκέψθη τὴν Τζοκόνταν.

Απὸ τὴν ζωὴν τῆς ἐγγύωμες σχεδὸν τόσα
μόνον, δοσα καὶ δ Ἰωάννης. Αποδοῦσε πῶς
ἡτο σύζυγος ἀνθρώπου σὰν τὸν Φραγκίσκον,
ἰσχὺον καὶ ὑψηλόν, μὲν ἔνα σάρκαμα εἰς τὴν
ἀριστερὰν παρειάν, μὲν χονδρὰ φρύδια, ἀνθρώ-
πον θετικὸν ποῦ θήθελε νὰ διμλῇ περὶ ἐμπο-
ρίου καὶ ὑποθέσεων. Ἐνίστε εὐχαριστεῖτο δ
Λεονάρδος ἀναπολῶν τὴν δινειρώδη καλλονὴν
τῆς Μόνυα-Λίζας, τὴν ἔξινην αὐτὴν δμορφιά,
τὴν μακρινήν, τὴν ὑπερφυσικήν καὶ δμως
περισσότερον πραγματικὴν ἀπὸ τὴν πραγματι-
κότητα. Ἀλλοτε πάλιν ἥσθιαντο τὸ γόητρόν

της τὸ καθαρῶς ἀνθρώπινον.
· Ή Μόννα - Αἴσα δὲν ήτο ἐκ τῶν γυναικῶν
ἐκείνων τὰς ὁποίας ὠνόμαζον τότε «σοφάς ή-
ρωτίδας». Ποτὲ δὲν ὅμιλοντε διὰ τὰς φιλολο-
γικὰς γνώσεις της. Κατὰ τύχην ἔμαθεν δὲ Λεο-
νάρδος ὅτι ἐδιάβαζε λατινικά καὶ Ἑλληνικά. Οι

τρόποι της ἡσαν ἀπλοί, ή δυιλία της πνευμα-
τώδης. Ὄλγαι λέξεις τὴν ἔφεραν ἔξαφνα πλη-
σιέστατα ποδὸς τὴν ψυχήν του' καὶ ἐγίνετο τότε

μου καὶ ἐπάλαιαν: ὁ φόβος ἐμπρὸς στὸ δύγνωστο σκοτεινὸν σπῆλαιο, καὶ ἡ περιέργεια νὰ μάθω ἂν δὲν ἐκρύβονταν ἔκει μέσα κάποιο θαυμάσιο μυστήριο».

Ἐσώπησε ἡ σκιὰ ἐκάλυπτε ἀκόμη τὸ μέτωπον τῆς Τζοκόντας.

— Ποιὸ ἀπὸ τὰ δύο αἰσθήματα ἔντησε; ἡρώτησε.

— Ἡ περιέργεια.

— Καὶ ἐμάθετε τὸ μυστικὸν τοῦ σπηλαίου;

— "Εμαθα δὲν ἡτο δυνατὸν νὰ μάθω.

— Καὶ θὰ τὸ εἰλήτε στους ἀνθρώπους;

— Δὲν εἰμπορῶ ὅλα νὰ τὰ εἰπῶ. Μὰ ἡθελα νὰ τοὺς ἐμπνεύσω τόσῳ μεγάλην περιέργεια ποῦ πάντα νὰ νικᾶ τὸν φόβο τους.

— Καὶ ἂν ἡ περιέργεια δὲν ἥρκει, Μεσσερ-Λεονάρδε; εἴπε μὲ ἀπροσδόκητον καὶ σπινθηροβόλον βλέμμα. Καὶ ἂν ἔχρειάζετο κάτι ἄλλο, ἀκόμα μεγαλείτερο, γιὰ νὰ εἰσδύσῃ κανεὶς εἰς τὰ τελευταῖα καὶ ἵσως τὰ πιὸ θαυμάσια ἀπόκρυφα τοῦ σπηλαίου;

Τὸν ἐκύτταξε στὰ μάτια μὲ ἔνα χαμόγελο, ποῦ πρώτην φορὰν τὸ ἔβλεπε στὰ χεῖλη της.

— Τί χρειάζεται λοιπὸν ἀκόμα; ἡρώτησε.

‘Εκείνη ἐσιώπησε.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ ἥλιος λεπτὸς καὶ ζωγός, ἐπέρασε ἀπὸ μίαν σχισμάδα τοῦ παραπετάσματος. Τὸ ὑγρὸν ἡμίφως διελύθη. Καὶ ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς Λίζας ἐχάμη ἡ γοητεία τῆς φωτοσκιάσεως καὶ τῶν ὀπαλῶν καὶ φωτεινῶν σκιῶν, ποῦ διασπάζαν μὲ μακρυνὴν μουσικήν.

— Φεύγετε αὔριο; ἡρώτησεν ἡ Τζοκόντα.

— Ὁχι, ἀπόψε.

— Καὶ ἐγὼ φεύγω. Σὲ λίγο.

‘Ο ζωγράφος τὴν ἡτένισε, ἡθέλησε κάτι νὰ προσθέσῃ, ἀλλ’ ἐσιώπησε. Εἶχε μαντεύσει δὲν ἡ Λίζα ἀνεχώρει διὰ νὰ μὴ μείνη χωρὶς αὐτὸν εἰς τὴν Φλωρεντίαν.

— Ο σύζυγός μου θὰ μείνῃ τρεῖς μῆνες στὴν Καλάβρια γιὰ ὑποθέσεις του. Τοῦ εἴπα νὰ μὲ πάρη κ' ἐμένα.

Ἐστράφη καὶ ἐκύτταξε δύσθυμος τὸ φῶς τὸ βάναυσον καὶ εἰλικρινές. “Ἔως τότε, τὸ νερὸν τῆς δεξαμενῆς ἡτο μονόχωρον, ἀκίνητον, λευκὸν καὶ διαφανές τώρα μὲ τὸ φῶς αὐτὸν ἐλαμπον τὰ ποικίλα χρώματα τῆς ζειδος, τὰ χρώματα τῆς ζωῆς.

Καὶ ὁ Λεονάρδος ἡσθάνθη ἔξαφνα δὲν ἐπανήρχετο εἰς τὴν ζωὴν, ἀνίσχυρος, τεθλιμμένος καὶ δυστυχῆς.

— Δὲν πειράζει, εἴπεν ἡ Μόννα-Λίζα. Δι-

ορθώσετε τὸ φῶς. Εἶναι νωρὶς ἀκόμα καὶ δὲν ἐκουράσθησα.

— “Οχι. Φθάνει, εἴπε καὶ ἔρριψε τὸν χωστήρα του.

— Δὲν θὰ τελειώσετε ποτὲ τὴν εἰκόνα;

— Καὶ γιατί; ἀπίντησε γρήγορα καὶ φοβισμένος. Δὲν θὰ ξαναρθῆτε λοιπὸν πιά, στὴν ἐπιστροφή σας;

— Θὰ ἔλθω. ‘Άλλ’ ἵσως θὰ ἀλλάξω δλῶς διόλον σὲ τρεῖς μῆνες, καὶ δὲν μὲ ἀναγνωρίσετε. Μοῦ ἔχετε εἰτή ἄλλοτε δὲν τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πρὸ πάντων τῆς γυναικός, ἀλλάξει γρήγορα.

— Ήθελα νὰ τελειώσω, εἴπε σιγὰ σιγὰ σὲν νὰ διμιούσεις εἰς τὸν έαυτόν του. Μὰ δὲν ἡξεύρω. Μοῦ φαίνεται κάπιτε πῶς ἐκεῖνο ποὺ θέλω, εἶναι ἀδ νατον νὰ πραγματοποιηθῇ.

— ‘Αδύνατον; Ναι, λέγοντε δὲν ποτὲ δὲν τελειώνετε τὰ ἔργα σας, γιατὶ θέλετε πραγματικῶς τὸ ἀδύνατον.

Εἰς τὰ λόγια αὐτὰ ὑπῆρχε, ἡ ἐνόμισε διὶ μπῆρχε μία μομφὴ καὶ ἔνα παράπονον, ἀπαλὰ ἀπειρως.

— Εἶναι λοιπὸν ἀλήθεια; ἐσκέφθη καὶ κάτι σὰν τρόμος τὸν κατέλαβε.

— Η Μόννα-Λίζα ἡγέρθη καὶ εἴπε μὲ ἀπλότητα, δπως πάντοτε:

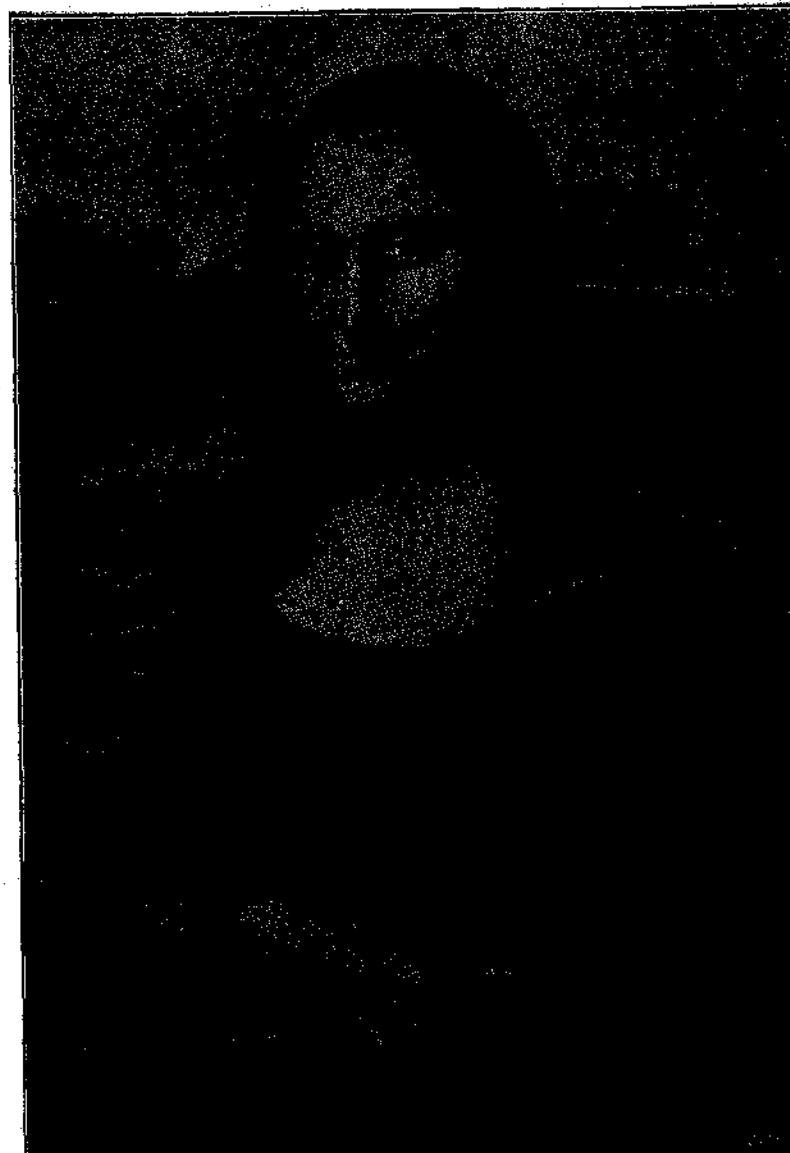
— Λοιπόν, εἶναι καιρός. Χαιρετε, Μεσσερ-Λεονάρδε. Καλὸ ταξίδι.

Ἐσήκωσε τὰ μάτια ἐπάνω τῆς καὶ τοῦ ἔφανη καὶ πάλιν δὲν τὸ πρόσωπόν της ἔξεφραζε μίαν ἀπλιδα μομφὴν καὶ κάτι ὀσὰν νὰ τοῦ ἔχητον μίαν χάριν.

Ἡξενερ δὲν, καὶ διὰ τοὺς δύο, ἡ στιγμὴ αὐτὴ ἡτο ἡ τελευταία, αἰωνία δπως δ θάνατος. ቙Ἑξενερ δὲν δὲν ἔπειπε νὰ σιωπήσῃ. Καὶ διώρες ὅσον ἐνέτειπε τὴν θέλησόν του διὰ νὰ λάβῃ μίαν ἀπόφασιν καὶ νὰ εἴρῃ τὰς λέξεις διὰ νὰ τὴν ἔκφράσῃ, τόσῳ συνγρούσαντο τὴν ἀδυναμίαν του καὶ διέβλεπε τὴν ἀβύσσον ποὺ τοὺς ἔχωριζε. Καὶ ἡ Μόννα-Λίζα τοῦ χαμογελοῦσε, μὲ τὸ γαλήνιον καὶ ζρεμον χαμόγελό της. Ἀλλὰ τώρα τοῦ ἔφανη δὲν ἡ γαλήνη αὐτὴ καὶ ἡ ηρεμία διασπάζαν μὲ τὴν ηρεμίαν καὶ τὴν γαλήνην τῶν πεθαμένων.

Ἡσθάνθη ἀπειρον θλύψιν ποῦ τὸν ἔκαψε ἀκόμη περισσότερον ἀνίσχυρον.

— Η Μόννα-Λίζα τοῦ ἔτεινε τὸ χέρι καὶ σιωπήλος ἐφύλλησε τὸ χέρι αὐτὸν πρώτην φορὰν ἀφ’ δου τὴν ἔγνωριζε. Καὶ ἡσθάνθη δὲν ἐκείνη ἔσκυψε μὲ βίσαν, καὶ τὰ χεῖλη της ἔφανσαν τὰ μαλλιά του.

MONNA - LIZA TZOKONTA

ΥΠΟ ΛΕΟΝΑΡΔΟΥ ΔΑΒΙΝΤΣΗ

— Ό Θεδος μαζή σας, είπε η Λίζα, μὲ ἀ-
πλότητα πάντοτε.

“Οταν δὲ Λεονάρδος συνῆλθε, ή Λίζα ἡτο
μακράν. Γύρω, μία θλιβερὰ σιγή, τρομερωτέρα
ἀπὸ τὸ σκοτεινότερον, ἀπὸ τὸ βαθύτερον σκότος.

Καὶ, δπως τὴν προηγουμένην νύκτα, ἀλλ’
ἄκρημη φοβερώτεροι, μὲ περισσοτέραν ἐπισημό-
τητα, ἀντίχησαν οἱ χάλκινοι, ωνθιμικοὶ καὶ βρα-
δεῖς τόντοι εἰς τὸ ὁρολόγιον τοῦ πλησίον ἔκει
πάργον. Ἀνήγγελον τὸ φοβερὸν καὶ σιωπηλὸν
πέταμα τοῦ χρόνου, τὸ θλιβερὸν καὶ μονῆρες
γῆρας, τὸ παρελθὸν τὸ φεῦγον ἀνεπιστρεψεῖ.

Καὶ οἱ τελευταῖοι τόντοι ἀντίχησαν μακρυ-
νοί, θνήσκοντες εἰς τὸ σκότος, ὥσταν νὰ ἐπανε-
λέμπανον:

Di domani non c'è certezza

Δύο μῆνες ἐπέρρασαν καὶ δὲ Λεονάρδος ἔ-
μαθε τὸν θάνατον τῆς Τζοκόντας.

Τὴν εἰδησιν αὐτὴν τοῦ ἀνήγγειλε μὲ αὐτὰ
τὰ λόγια γέρων ἐμπορός δὲ δποῖος ἥλθεν ἀπὸ
τὴν Φλωρεντίαν:

— “Α! Θεέ μου! Ζῆτε λοιπὸν ἔδω καὶ δὲν
γνωρίζετε τίποτε! Τί δυστύχημα! Ο καυμέ-
νος δὲ ἄνδρας τῆς! Τοτην φορὰ εἶναι ποῦ χη-
ρεύει! “Ενας μῆνας ἐπέρρασε ποῦ ἀπέθανε ἡ
Τζοκόντα! Γεννηθῆτω τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ!

“Ολα γέρων ἐπένθησαν εἰς τὰ μάτια τοῦ
Λεονάρδου. Ἐνόμισε διὰ μίαν στιγμὴν διὰ
τὰς αἰσθήσεις του.

‘Αλλὰ μὲ μίαν προσπάθειαν συνεκρατήθη
καὶ τὸ πρόσωπόν του, τὸ δποῖον εἶχεν ἑλα-
φρὰ ὀχριάσει, ἔμεινε ἀπαθέτης. ‘Ο ταξιδιώτης
τούλαχιστον τίποτε δὲν παρετήρησε.

‘Η πρώτη σκέψις τοῦ Λεονάρδου δταν συν-
ηλθε, ἡτο διτὶ ίσως δὲ μπόρος, γέρων φλύα-
ρος, είχε φευσθῆ, ἐπινοήσας τὴν εἰδησιν αὐ-
τὴν διὰ νὰ ἴδῃ ποίαν ἐντύπωσιν θὰ τοῦ ἐπρο-
ένει καὶ διηγῆται κατόπιν τὸ πρᾶγμα προσ-
θέτων καὶ αὐτὸς κατί εἰς τὴν διαδρομήσαν πρὸ
πολλοῦ φήμην τοῦ ἔρωτος τοῦ Λεονάρδου καὶ
τῆς Τζοκόντας.

‘Ο θάνατος αὐτός, δπως συμβαίνει πάντοτε
κατὰ τὰς πρώτας στιγμάς, τοῦ ἐφαίνετο ἀδύ-
νατος.

‘Αλλ’ ἔμιασε τὰ πάντα τὴν ίδιαν ἐσπέραν-
ἐπιστρέφοντα ἀπὸ τὴν Καλαβρίαν, δπον δ
σύμχυγός της είχε τακτοποιήσει ἐπωφελῶς τὰς
ὑποθέσεις του — μεταξὺ ἀλλων τὴν εἰσαγωγὴν
νωπῶν δερμάτων εἰς τὴν Φλωρεντίαν — εἰς
τὴν μικράν πόλιν Λαγονέρα, ἡ Μόννα-Λίζα ἀπέ-
θανε ἀπὸ ἐλάδη πυρετὸν κατὰ τοὺς μέν, ἀπὸ

μολυσματικὴν ἀσθένειαν τοῦ λαιμοῦ κατὰ τοὺς
ἄλλους.

‘Η διῶρυξ, ἡ δποία ἐπρόκειτο νὰ μετα-
τρέψῃ τὸ ρεῦμα τοῦ Ἀρονού, ἀπέτυχε οἰκτρῶς.

‘Η πλημμύρα τοῦ ποταμοῦ κατέστρεψε τὸ
ἔργον ποῦ είχε ἀρχίσει καὶ μετέβαλε τὴν ἀ-
λλοτε ἀνθισμένην χαμηλὴν πεδιάδα εἰς μολυ-
σμένον τέλμα, δπον οἱ ἔργαται ἀπέθησκον
ἀπὸ τὰς ἐπιδημίας. Εἰς μάτην κατηναλώθησαν
τόσαι προσπάθεια, τόσαι χρήματα, τόσαι ἀν-
θρώπιναι ὑπάρξεις.

Οἱ κατασκευασταὶ τῶν ὑδραυλικῶν ἔργων
τῆς Φερράρας ἐπέρριπτον τὸ σφάλμα εἰς τὸν
Λεονάρδον καὶ τὸν Μακιαβέλην. Οἱ φύλοι τῶν
ἀπέστρεφαν τὸ πρόσωπον καὶ δὲν τοὺς χαι-
ρετοῦσαν πλέον.

Δύο ἔτη πρὶν, είχε ἀποθάνει δὲ πατήρ τοῦ
Λεονάρδου.

‘Τὴν Τετάρτην, 9 Ιούλιον 1504, στὰς ἐπτὰ
τὸ ἐσπέρας, ἔγραψε εἰς τὸ ἡμερολόγιον του μὲ
τὴν συνήθη του λακωνικότητα, ἀπέθανε δὲ πα-
τέρας μου, Πέτρος Δαβίντη, συμβολαιογρά-
φος εἰς τὴν ἀνὴρ τοῦ Ποδεστάτου. Ἡτο
δύδοντα ἔτῶν. ‘Αφίνει δέκα παιδιά ἀρσενικά
καὶ δύο θηλυκά.

‘Ο Πέτρος Δαβίντη, ἐπανειλημμένως καὶ
ἐνώπιον μαρτύρων, είχε εἰπῆ τὴν ἀπόφασίν
του, νὰ ἀφήσῃ εἰς τὸν πρωτότοκον νόθον μέν
τον Λεονάρδον, ἐκ τῆς περιουσίας του ίσον
μερίδιον μὲ τῶν ἀλλων τέκνων του. ‘Ἄρα γε
είχε ἀλλάξει γνώμην πρὸ τὸν θανάτου του ἢ
δὲν ἡθέλησαν οἱ νιοί του νὰ ἔπιπλησσον τὰς
τελευταῖς θελήσεις του; ‘Οπωςδήποτε ἐδήλω-
σαν διτὶ δὲ Λεονάρδος ὡς νόθος δὲν θὰ λάβῃ
τίποτε ἀπὸ τὴν κληρονομίαν. Ο ζωγράφος,
κατὰ συμβουλὴν τῶν δανειστῶν του, κατέψυγε
εἰς τὸ δικαστήριον — ἔξ ἔτη θὰ διήρκει ἡ δίκη —
διὰ τὸ μερίδιον του ήτοι τριακόσια φλογίνια.

‘Απὸ παντοῦ είχε ἐνήρεις καὶ στενοχωρίας.
Στενοχωρίαι χρηματικά, στενοχωρίαι διὰ τὴν
παραγγελίαν ποῦ τοῦ είχε ἀναθέσει δὲ Πολι-
τεία καὶ τὴν δποίαν δὲν είχε τελειώσει κατὰ
τὴν ὀρισθεῖσαν προθεσμίαν, ἐν φ είχε προπλη-
ρωθῆ διὰ τὸ ἔργον.

Μίαν νύκτα τοῦ χειμῶνος, δὲ Λεονάρδος ἐκά-
θητο μόνος εἰς τὸ γραφεῖον του.

‘Η καταιγίς ἔμαίνετο μέσα εἰς τὴν καπνο-
δόχον. Οἱ τοῦχοι τῆς οἰκίας ἐκλονίζοντο ἡ φλόγα
τῆς λυχνίας ἔτρεμε δ σκελετὸς ἐνὸς πτηνοῦ, μὲ
πτερὰ σαρακοφαγώμενα, κορεασμένος ἐπάνω
εἰς μικράν ξυλίνην πλάκα ἀπὸ τὸ ἐργαλεῖον τὸ

χρησιμεῖον εἰς τὰς ἔρεύνας τοῦ καλλιτέχνου,
αἰωρεῖτο σὰν νὰ ἥθελε νὰ πετάξῃ καὶ εἰς
μίαν γωνίαν, ἐπάνω ἀπὸ ἓνα ράφι δπον ἡσαν
τοποθετημένα τὰ ἔργα τοῦ Πλινίου τοῦ Φυ-
σικοῦ ἐπλεκε ἀνήσυχος τὸν ιστόν της μία
δράχνη. Ἡ βροχὴ ἡ τὸ χιονόνερο μὲ δύνα-
μιν κατέβαινεν ἐπάνω εἰς τὰ γυαλιά τῶν παρα-
θύρων, σὰν κάπιος ἐλαφρὸν νὰ ἔκτυπον.

Αἱ θλίψεις τῆς ἡμέρας τὸν είχαν καταβάλει
καὶ δὲ Λεονάρδος ἡσθάνετο ἐξηντλημένος δπως
ἔπειτα ἀπὸ νύκτα πυρετοῦ καὶ παραληρήματος.
‘Ηδέλησε νὰ ἐργασθῇ, νὰ διαβάσῃ, ἀλλὰ δὲν
τὸ κατώρθωσε.

‘Ἐκύταξε τὸν σωρὸν τῶν σκονισμένων βι-
βλίων, τὰ δοχεῖα τῆς χημείας, τὰς χαλκίνας
πλάκας, τὰς ὑδρογείους σφράδας, τὰ ἐργαλεῖα
τῆς μηχανικῆς, τῆς ἀστρονομίας, τῆς φυσικῆς
καὶ τῆς ἀνατομίας, καὶ ἡ ψυχή του ἐπλημμύ-
ρησε πλέον ἀπὸ τὸν θάνατον παρὰ μερικὰ φύλλα
καρπού, τὰ δποία ἔγειμες μὲ σημεῖα καὶ χαρα-
κτηρας εἰς δλους ἀκατανόητα;

Αὐτὸς δὲ ίδιος δὲν ὑμοίεις μὲ τὴν παλαιὰν
στὴν ἀράχνην, ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἀπόζουσαν
μούχλων ποῦ ἐκάθητο εἰς τὸν σωρὸν τῶν
βιβλίων, τῶν δστῶν, τῶν ἀνθρωπίνων σκε-
λετῶν καὶ τῶν μελῶν μηχανῶν ἀχρήστων; Τί
ἔπανω εἰς τὸ λευκὸν γυμνὸν στῆθος. ‘Αν ἐκτ-
ταῖς μὲ προσοχήν, ἐνόμιζες διτὶ θὰ ἀνετάλλετο
τὸ στῆθος, διτὶ θὰ ἡσθάνεσσο τὴν ζωὴν κάτω
ἀπὸ τὴν ἐπιδερμίδα καὶ θὰ ἥλλαζε ἡ ἐκφρα-
σίς τοῦ προσώπου.

Καὶ συγχρόνως ήτο διαφανῆς, μακρυνῆ, ξένη,
ἀρχαιοτέρα, μὲ τὴν ίδιότητα τῆς τὴν ἀναλλοίω-
τον, καὶ ἀπὸ τοὺς ἀμύρφους δγκους τῶν ἡφαι-
στειογενῶν βράχων, οἱ δποῖοι διεγράφοντο εἰς
τὸ βάθος τῆς εἰκόνος, σιμὰ μὲ βούνα χρώμα-
τος κυανοῦ ἀερώδους, δμοια μὲ σταλαγμίτας,
ἀνήκοντας εἰς παράδοξον ἐκλείψαντα κόσμον.
Τὸ περίγραμμα τῶν χειμάρρων ποῦ ἐτρεχαν
μεταξὺ τῶν βράχων, ἐνθύμιαν τὰς γω-
νίας τῶν χειλέων τῆς ποῦ αἰώνια χαμογελού-
σαν. Καὶ τὰ κύματα τῶν μαλλιῶν τῆς ἐπανέ-
πιπτον κατὰ τοὺς ίδιους θείους κανόνας, οἱ δ-
ποῖοι διέπονταν τὴν κίνησιν τῶν ὑδάτων.

Τώρα μόνον, ὥσταν δὲ θάνατος νὰ τοῦ είχε
ἀνοίξει τὰ μάτια, ἐννόησεν διτὶ ἡ καλλονή τῆς
Μόννα-Λίζας ήτο ἔκεινο, ποῦ δὲ ζωγράφος
είχε ζητήσει μέσα εἰς τὴν φύσιν μὲ ἀπλότον
πόδον ἐννόησεν διτὶ τὸ ἀπόκρυφον τῆς Μόννα-Λίζας.
‘Επρόσεξε εἰς τὸν μυκηθμὸν καὶ τοὺς κρό-
τους τῆς καταιγίδος. Καὶ ἐνθυμήθη τὰ λόγια
τοῦ Μακιαβέλη: «Τὸ φοβερώτερον πρᾶγμα εἰς
τὴν ζωὴν δὲν εἶναι οὔτε αἱ φροντίδες, οὔτε ἡ
πτωχεία, οὔτε αἱ θλίψεις, οὔτε αἱ ἀσθένεια,
οὔτε αὐτὸς δὲ θάνατος, ἀλλ’ ἡ ἀνία.»

Καὶ αὐτὴ ἀνία δὲ ἀπόκοσμος φωνὴ τοῦ
νυκτερινοῦ ἀνέμου ὀμλοῦσε διτὶ αὐτὰ τὰ πράγ-
ματα, τόσον συνήθη εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυ-
χήν: δη ἀνία καὶ δ θάνατος, δη τελευταῖα ἐρ-
γαμία εἰς τὸ τυφλὸν σκότος, εἰς τὸν κόλπους
τὸν ἀρχαίου Χάσους, ἀπὸ τὸ δποῖον τὸ πᾶν ἐ-
γεννήθη.

‘Ο Λεονάρδος ἡγέρθη, ἐπῆρε τὴν λυχνίαν,

ἀνοίξει τὴν θύραν τοῦ πλησίον δώματίου καὶ
εἰσῆλθε.

‘Ἐπλησίασε μίαν εἰκόνα τοποθετημένην ἐ-
πάνω εἰς ἓνα δικρίβαντα μὲ τρία πόδια, καὶ
σκεπασμένην μὲ βαρύπτυχον υφασμα, δμοιον
μὲ σάβανον.

‘Ητο ἡ εἰκὼν τῆς Μόννα-Λίζας Τζοκόντας.

Δὲν τὴν είχε θεοκεπάσει ἀπὸ τὴν ἡμέραν ποῦ
εἰογάσθη διὰ τελευταίαν φράν. Τώρα τοῦ ἐ-
φαίνετο διτὶ ποτὲ πρὶν δὲν τὴν είχε κυττάξει.
Καὶ ἡσθάνετο τόσην δύναμιν ζωῆς νὰ λάμπῃ
εἰς τὸ πρόσωπον αὐτό, δπον σχεδὸν ἐτρόμαξε
ἔμπρος εἰς τὸ ἔργον του. ‘Ἐνθυμήθη τὰς
παραδόξους ἀφηγήσεις τῶν μαγεμένων εἰκόνων,
ποῦ ἄμα τὰς τρυπήσης μὲ μίαν βελόνην, ἀπο-
θνήσκει ἐκεῖνος τὸν δποῖον ἡ εἰκὼν παρι-
στᾶ. ‘Εδῶ, ἐσκέφθη, συνέβη τὸ ἐναντίον:
ἐπῆρα τὴν πραγματικήν ζωὴν ἐκείνης διὰ νὰ
τὴν χαρίσω εἰς τὴν εἰκόνα.

Κάθε τὶ ήτο καθαρὸν καὶ ἀκριβές, ἀκόμη
καὶ ἡ ἐλαχίστη πινχή τοῦ φορέματός της, καὶ
οἱ μικρούτσικοι σταυροὶ τοῦ λεπτοῦ κεντήμα-
τος, τὸ δποῖον περιέβαλλε τὸ βαθὺ υφασμα
τοῦ πλεόντος τὸν λευκὸν γυμνὸν στῆθος. ‘Αν ἐκτ-
ταῖς μὲ προσοχήν, ἐνόμιζες διτὶ θὰ ἀνετάλλετο
τὸ στῆθος, διτὶ θὰ ἡσθάνεσσο τὴν ζωὴν κάτω
ἀπὸ τὴν ἐπιδερμίδα καὶ θὰ ἥλλαζε ἡ ἐκφρα-
σίς τοῦ προσώπου.

Καὶ συγχρόνως ήτο διαφανῆς, μακρυνῆ, ξένη,
ἀρχαιοτέρα, μὲ τὴν ίδιότητα τῆς τὴν ἀναλλοίω-
τον, καὶ ἀπὸ τοὺς ἀμύρφους δγκους τῶν ἡφαι-
στειογενῶν βράχων, οἱ δποῖοι διεγράφοντο εἰς
τὸ βάθος τῆς εἰκόνος, σιμὰ μὲ βούνα χρώμα-
τος κυανοῦ ἀερώδους, δμοια μὲ σταλαγμίτας,
ἀνήκοντας εἰς παράδοξον ἐκλείψαντα κόσμον.
Τὸ περίγραμμα τῶν χειμάρρων ποῦ ἐτρεχαν
μεταξὺ τῶν βράχων, ἐνθύμιαν τὰς γω-
νίας τῶν χειλέων τῆς ποῦ αἰώνια χαμογελού-
σαν. Καὶ τὰ κύματα τῶν μαλλιῶν τῆς ἐπαν

τρίζοντο μέσα εἰς αὐτὴν καὶ ἐκεῖνα, ἐπ' ἀπειρον, σὰν δύο καθόπεται;

Μήπως ἐπανελάμβανε ἐκεῖνο ποῦ δὲν ἡθέλησε νὰ φανερώσῃ εἰς τὴν τελευταίαν διμιάν της, διὰ χρειάζεται κάτι πλέον παρὰ περιέργεια διὰ νὰ εἰσδύσῃ κανεὶς τὰ βαθύτερα καὶ ἵστως τὰ πλέον θαυμάσια ἀπόκρυφα τοῦ Σπηλαίου;

Ἡ μῆπως ἡτο τὸ ψυχρὸν χαμόγελο, ποῦ κυτταῖον τοὺς ζωντανοὺς οἱ νεκροί;

“Ηξενερε δι τὸ θάνατός της δὲν ἡτο τυχαῖος καὶ δι τὸ ἡμιποροῦσε νὰ τὴν σώσῃ, διὰν τὸ εἶχε θελήσει. Ἀλλὰ ποτὲ ἔως τώρα, ἐσκέρψη, δὲν εἶχεν ἔξετάσει τόσῳ πλησίον καὶ τόσον ἀπλά τὴν μορφὴν τοῦ θανάτου. Κάτω ἀπὸ τὸ ψυχρὸν καὶ θωπευτικὸν βλέμμα τῆς Τζοκόντας, ἔνας φόρβιος ἀπίστευτος ἐπάγωσε τὴν ψυχήν του.

Καὶ πρώτην φορὰν τώρα εἰς τὴν ζωήν του, ὠπισθοχώρησεν ἐμπρόδεις εἰς τὴν ἄβυσσον, καὶ

δὲν ἐτολμοῦσε νὰ κυττάξῃ· δὲν ἡθέλησε νὰ μάθῃ.

Μὲ βίαιον κίνημα κλέπτον, ἔρριψε ἐπάνω εἰς τὴν εἰκόνα τὸ βαρύπτυχον ὑφασμα δύοιον μὲ σάβανον.

Τὴν ἄνοιξιν, κατ' αἴτησιν τοῦ ἀντιστροφατῆρον τοῦ βασιλείου τῆς Γαλλίας, Καρόλου Δαμβουάζ, κατ' ἐντολὴν τοῦ βασιλέως, δὲν Λεονάρδος ἔλαβε τὴν ἄδειαν νὰ καταλίπῃ τὴν Φλωρεντίαν ἐπὶ τρεῖς μῆνας καὶ μετέβη εἰς τὸ Μιλάνον.

Τητο δὲν ἰδιος ἔξοριστος δπως ἀλλοτε· καὶ ἡσδάνετο, κατακαίπων τὴν πατρίδα του, τὴν ἴδιαν εὐχαρίστησιν ποῦ εἶχε αἰσθανθῆ πρὸ εἰκοσι ἑτῶν, διὰν προσέβλεπε τὰ χιονισμένα ὑψη τῶν Αλπεων, ποῦ δεσπόζουν τὰς πρασίνους πεδιάδας τῆς Λομβαρδίας.

ΔΗΜ. ΜΕΡΕΖΚΟΒΣΚΥ
Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ Κ. Μ.

I Ψ E N

ΜΟΝΟΣ

Τὸν τελευταίους καλεσμένους προβοδήσαμεν
Ως τὴν ἐξώπορα τῆς βίλλας,
Τὸ χαῖρε μας ἐνεψύχησε στὸν ἀνεμό¹
Τῆς ρύχιας ἀνατοιχίας
Τότε στὸν κῆπο καὶ στὸ σπίτι μας,
Πώσινες τῆς φανούλας τῆς δ τόνος,
Ἀπλώθηκεν ἡ σιωπὴ βαρειά.
Ποὺν φύγει, εἶχα χαρούμενη παρδιά,
Σὰν ἔφυγεν ἀπόμεινα μόνος καὶ μόνος...

M. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ.

Η ΑΡΧΗ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΕΝΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΥ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΜΕΣΗΝ *

Ο λίγον ἀφ' οὗ ἔξεψυχησεν δὲν Γιαννέλης, εἰς τὸν τόπον τοῦ δράματος κατέφθασεν ἔνας ἀστυφύλαξ. Ἡρχετο ἀπὸ τὴν ὅδον Ἰπποκράτους, καὶ μόλις ἐπρόβαλεν εἰς τὴν ὅδον Ἀραχώβης, εἶδε τὸ σύμπλεγμα τῶν τριῶν καὶ τοὺς ἐπλησίασε. Τοῦτο κατὰ τύχην, διότι τὸν πυροβολισμὸν δὲν τὸν ἤκουε. Φαίνεται δι τὸ διπλὸν τοῦ ἀγνώστου δὲν ἔκαμε δυνατὸν κρότον, διότι καὶ πλησιέστερα ενδισκόμενοι ἀνθρώποι δὲν ἀντελήφθησαν τίποτε. Οἱ κάτοικοι τῶν γειτονικῶν οἰκιῶν παραδείγματος κρότον, τῶν βυθισμένων εἰς ὕπνον, δὲν ἔταράχθησαν ποσῶς. Τούλαχιστον κανὲν παράθυρον, καμμία θύρα δὲν ἤνοιχθη. “Ισως νὰ ἤκουε κανεὶς ἀπὸ μέσα, ἀλλὰ νὰ φοβήθηκε ἡ νὰ βαρέθηκε νὰ προβάλῃ...

Ο ἀστυφύλαξ ἤκουεν δσα τοῦ εἶπαν δὲν Νικολόπουλος καὶ δὲν Καλομοίρης, παρετήρησε τὸν νεκρόν, καὶ μ' ἔκφρασιν βαθυτάτης ἐκπλήξεως, ἀνέκραξε:

— Μπᾶ! εἶνε δὲν κύριος Γιαννέλης!

— Ο κύριος Γιαννέλης; εἴπε καὶ δὲν λοχίας, δὲν δποῖς δὲν ἔτυχε νὰ γνωρίσῃ τὸν ὑπομορφαροχόν, παρὰ μόνον ἐξ ἀκοῆς.

Ο τυπογράφος ἐκύτταξε τὸν νεκρὸν περιέργως, χωρὶς νὰ εἶπῃ τίποτε. Οὔτε ἐξ ἀκοῆς δὲν ἔγνωριζεν αὐτὸς τὸν Γιαννέλην. Καὶ τὸ πρωτάκουστον ὄνομα ἐκαρφόνετο εἰς τὴν μνήμην του, διὰ νὰ μείνῃ ἔκει εἰς δλην τοῦ τὴν ζωήν.

Ο ταχὺς θάνατος εἶχε παραλύση τὴν ἐνεργητικότητα τῶν τριῶν ἐκείνων ἀνθρώπων. Δὲν ἤξενραν πλέον τί νὰ κάμουν. Ο ἀστυφύλαξ ἐκυμαίνετο μεταξὺ τῆς καταδιώξεως τοῦ δολοφόνου καὶ τῆς μεταφορᾶς τοῦ νεκροῦ. Ο λοχίας ἐπρότεινε νὰ μεταβῇ εἰς τὸ Τμῆμα καὶ νάναγγειλη τὸ κακούργημα. Ο τυπογράφος ἥρωτησε τὸν ἀστυφύλακα, διὰ ἤξενρη τὸ σπίτι τοῦ Γιαννέλη, καὶ εἶπεν δι τὸ ἐπρότεινε νὰ ζητήσουν ἐν ἀμάξῃ. Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ διαβάται τῶν γειτονικῶν δρόμων είλκυντο ἀπὸ τὴν συνοικίαν τῶν τριῶν, ἡ ὁποία ἀντηχοῦσεν εἰς τό-

πον ἀσυνήθη, καὶ ἐπλησίαζαν νὰ ἴδουν τὶ συνέβη ἐκεῖ κάτω. Ὁλίγον κατ' ὀλίγον πέριξ τοῦ κατακειμένου νεκροῦ ἐσχηματίσθη ἔνας μικρὸς ὅμιλος.

Ἐν τούτοις δὲν γνωστος κακούργος, δὲν ψηλὸς μὲ τὸ ἀσπρό πανωφόροι, εἶχε τραπῆ εἰς φυγήν. Ἀρκετὰ μυστηριώδης καὶ ἡ φυγὴ αὐτῆ. “Οταν ἔφθασαν δὲν Νικολόπουλος καὶ δὲν Καλομοίρης, ἥδη ἡτο ἔρημος ἡ ὅδος Ἀραχώβης. Ἀλλὰ εἰς τὴν ὅδον Ἰπποκράτους, ἀπὸ τὴν διποίαν εἶχε ἔλθει δὲν ἀστυφύλαξ, δὲν εἶδε ψυχήν. Ισως δὲν δολοφόνος θὰ κατηλθειν ἔως τὴν ὅδον Μαυρομιχάλη (οχι πάρα κάτω, διότι τὸ χρονικὸν διάστημα ἡτο μικρὸν καὶ θὰ τὸν ἔβλεπαν,) καὶ ἀπὸ ἐκεῖ θὰ ἥφαντο, καμψας δεξιὰ ἡ ἀριστερά. Τὸ περιεργὸν δύως εἶνε, διτι κανεὶς δὲν ἤκουε βήματα ἀδνρώπου φεύγοντος. Μήπως κατέφυγεν εἰς κανένα σπίτι ἐκεῖ πλησίον; — Πρὸλυ τολμηρὰ ὑπόθεσις.

Τὸ βέβαιον εἶνε διτι, ἀφ' οὗ ἐπέρασεν ἡ πρώτη δρι, δὲν ἀστυφύλαξ ἐθεώρησε μάταιον νὰ κυνηγήσῃ τώρα τὸν ἀγνώστον. Δὲν τοῦ ἔμενεν ἀμφιβολία, — φρόνιμος ἀνθρώπος! — διτι ἡμιποροῦσε νὰ διατρέξῃ δλους τοὺς γύρω δρόμους, χωρὶς νὰ συναντήσῃ οὔτε ἔχον δσπρου ἐπανωφορίου... Επειτα δὲν κρότος μιᾶς ἀμάξης, ἡ ὁποία ἥρχετο Ισα-Ισα τὴν στιγμὴν ἐκείνην, τὸν ἀστηρίζειν εἰς ἄλλην ἀπόφασιν. Ο ἀστυφύλαξ ἔτρεξεν εἰς προϋπάντησίν της, καὶ μια ἐπλησίασεν διέταξε τὸν ἀμαξηλάτην νὰ σταθῇ.

— Τί τρέχει;

— Στάσου... θὰ πάρης ἔνα σκοτωμένο... στρέψε διδος Ἀραχώβης... δεξιά...

— Μὰ ἔχω ἀνδρώπους μέσα.

— Βγάλ τους ἔχω!

“Οταν ἀστυφύλαξ ἐπιμένη, ἔνας ἀμαξηλάτης δὲν ἔχει παρὰ νὰ ὑπακούσῃ, δσον παράλογος καὶ διν εἰνε ἡ ἀξιώσις του. Καὶ δὲν ἀστυφύλαξ εἶχε σκοπὸν νὰ ἐπιμένη μέχρι τέλους, πρωκτηρέου περὶ σκοτωμένου καὶ μάλιστα μειωματικοῦ. Τὸ ἐνόησεν ἀμέσως δὲν ἀμαξηλάτης καὶ δὲν ἔφανη ἔτοιμος διὰ μεγάλην ἀντίστασιν. Ἐπειτα καὶ τὰ πρόσωπα ποῦ εἶχεν εἰς τὸ δμάξι του, μό-

* Τέλος ίδε ος. 289.

λις ἔμαθαν τί συμβαίνει, ἐσπευσαν νὰ κατα-
βοῦν χωρὶς καμπίαν διαμαρτύρησιν. Ἡτον ἔ-
νας μικρὸς δικῆγόρος μὲ τὴν μητέρα του, ἐπι-
στρέφοντες εἰς τὸ σπίτι. Ἄλλα τὸ σπίτι ήτο
ἔκει κοντά καὶ αὐτὸς ἔζηγε καὶ τὴν φρίκην
των καὶ τὴν φιλανθρωπίαν των.

Καὶ ἐνῷ δὲ μικρὸς δικηγόρος προσέφερε τὸν βραχίονα εἰς τὴν μητέρα του καὶ ἀπεμακρύνοντο βιαστικοὶ καὶ συγκεκινημένοι, ἡ ἄμαξα, μὲν ἀνοικτὴν θυρεῖδα, ἀνήλθεν εἰς τὴν ὁδὸν Ἀραιώβης καὶ ἐπλήσιασε τὸν σκοτωμένον.

— Τούλάχιστον καὶ μὴ μοῦ λερώσετε τὸ ἀμάξι, εἰπεν δὲ ἀμαξηλάτης.

Ο ἀστυψύλαξ δὲν ἀπήγνησε τίποτε. Ἀλλὰ διπλώσας καὶ στρήψας τὸν μανδύαν τοῦ ὑπομοιράρχου, τὸν ἔκαμεν ὡς προσκεφάλαιον, ἐπάνω εἰς τὸ δποῖον ἐστήριξεν ἐπεικῆς, μέσα εἰς τὸ ἄμαξι, τὸν καταιμάτωμένον αὐλένα. Ποιος ἀπὸ ἐκείνους, οἱ δποῖοι, πρὸ ἐνὸς τετάρτου ἀκόμη, εἶδαν τὸν μανδύαν νὰ κυματίζῃ μὲ τόσῳ φαιδράς πτυχώσεις ζωῆς, θὰ ἐπίστενεν ὅτι ἥθελε χρησιμεύσῃ μετ' ὅλίγον ὡς αἷμοστάτης! . . .

‘Η ἄμαξα διειάχθη νὰ διευθυνθῇ πρὸς τὸ Ἀστυνομικὸν Τμῆμα. Εἰς τὸν Ἀστυνόμον ἀνηγγέλθη ἐπισήμως τὸ συμβάν, καὶ ἐδόθησαν αἱ καταθέσεις τῶν πρώτων μαρτύρων, τοῦ λοχίου καὶ τοῦ τυπογράφου. “Ἐνας ἵτρος πρόσεκτὴ θῆται ἐβεβαίωσε τὸν θάνατον. Μετὰ τούτο ἔξεινησαν διὰ τὴν ὅδον Μητροπόλεως, διπου ἡ οἰκία τοῦ Γιαννέλη.

Τὰ δυνατὰ κευπήματα τῆς θύρας ἔξυπνη-
σαν πρώτην τὴν ὑπηρέτριαν, ἡ δοτὸς ἐσπευσε
νά ἔξυπνήσην τὴν κυρίαν τῆς μὲ σπαρακτικὰ
οὐδὲλιάσματα. Ἐντρομός ἡ μητέρα τοῦ Γιαν-
νέλη διέκοψε τὸ ὄνειρόν της, διὰ νὰ μάθῃ
τὴν φρικώδη ἐκείνην πραγματικότητα. . . Ἔ-
καμε νὰ σηκωθῶ, ἀλλ᾽ εὐθὺς ἐσωριάσθη λιπο-
θυμισμένη. Καὶ ἀπὸ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἐπὶ
τρία ἡμερονύκτια, ἡ ζωὴ τῆς γραίας ἦτο μία
λιποθυμία μακρά, μὲ ἀφυπνίσεις ἀπογνώσεως
καὶ παραλογισμού.

Ανέβασαν εἰς τὸ σπίλι τὸν νεκρὸν καὶ τὸν ἔξαπλωσαν ἐπάνω εἰς τὸ κρεβάτι τοῦ. Τὰ δύο παιδάκια του, βυθισμένα εἰς τὸν βρεφικὸν ὑπνον, ἐξύπνησαν μολοντοῦτο καὶ αὐτὰ ἀπὸ τῶν θόρυβον καὶ ἀρχισαν νὰ κλαίουν. Τὰ ἄστρα, τὰ ἀνήσφερά των κλάματα, ἥσαν τὰ μόνα μοιρολόγια τῆς νυκτερινῆς ἐκείνης κηδείας.

«Φάντασθήτε, — ἔγραψε τὴν ἐπαύριον μία
» ἑφημερίς, — τὸν σπαραγμὸν τῆς συζύγου καὶ
» τῆς ἀδελφῆς τοῦ Γιαννέλη, ὅταν, ἀντὶ ἔκει-

» νου, τὸν ὅποιον ἐπερίμεναν διὰ νὰ τὰς παρα-
» λάβῃ ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ Ἰατροῦ κ. Διαμαν-
» τίδου, ὃπου εὑρίσκοντο τὴν ὄφαν τοῦ ἀπαι-
» σίου δράματος, εἶδαν τὴν ὑπηρέτριάν των
» ὥχραν, τεταργαμένην, ἔξαλλον... Καὶ μὲ τὴν
» Ἰδίαν ἀμάξαν, ἡ ὅποια εἶχε μεταφέρῃ τὸν
» σκοτωμένον, ἐπέστρεψαν κ' αἱ γυναικες εἰς
» τὸ σπίτι, σκοτωμένες κ' ἐκεῖνες ἀπὸ τὴν ὄδύ-
» νην τοῦ κεραυνοβόλου ἀγγέλματος. »

Αὐτή ή λεπτομέρεια προπάντων — η δοία, σημειώσατε, ήτο ἀνακριβής, — συνεκίνησε πολὺ τούς εναισθήτους, καὶ δὲν ἔμεινε κνοία εἰς τὰς Ἀθήνας ποῦ δὲν εἶπε :

— "Αχ, τις δυστυχισμένες!

§ 12. — Ὁ τρέλος ἐκεῖνος ἦτο ὀλωσιδίον
ἀκίνδυνος. Οἱ ἐπισκέπται τοῦ Φρενοκομείου
ἡμποροῦσαν νὰ τὸν περιεργάζωνται ἄφοβα. Οἱ
τρύλακες τὸν ἀφιναν νὰ περιφέρεται ἐλεύθερα.
Δὲν εἶχεν ἔξαψεις, δὲν ἔδειχνε διαθέσεις νὰ
θραπετεύσῃ. Ἡμερος, ὑποταγής, μᾶλλον σιω-
τηλός, βυθισμένος εἰς τὸν αἰώνιον φερβα-
τριόν του.

— Μὰ ποιὸς εἶνε;

— Ό Πισάνης, καλέ, ό περιβόητος.

— Ποιὸς Πισάνης
Κλ. 8) 9. 5

— Καλέ δε ψυμάστη τὸν Πισάνη, ποὺ πα-
ρουσιάστηκε μιὰ μέρα 'στὸν εἰσαγγελέα, καὶ ἤ-
θελε καλά καὶ σώνει νὰ τὸν πείσῃ, διὰ αὐτὸς
σκότωσε τὸν ύπομοίραχο Γιαννέλη;

— 'Α! ναί . . . ναί . . . αντὸς εἶνε; Μπᾶ!!
Καὶ ἀνεπολεῖτο διὰ μιᾶς ἡ παιδεῖση ἐ-
κείνη, ἡ κωμικοτραγικὴ ἱστορία τοῦ τρελοῦ,
τοῦ τὸν ἔτρελανεν ἡ μυστηριώδης δολοφονία,
τοῦ ἐφαντάσθη ὅτι αντὸς ἦτον ὁ ἄγνωστος
καὶ ἀσύληπτος δολοφόνος, καὶ ποῦ ἀπετρε-
ψάθη ἀμά μα εἶδεν ὅτι δὲν τὸν ἐπίστενε κανέις. . .

— Πρωτότυπος τρελός! . . . Καὶ τὸ πι-
τεύει ἀκόμη ὁ κακομοίσοντος;

— Εἰνε βεβαιώτατος. Αὐτὸ δὰ εἰνε ἡ τρέλα
ου. Κάπου-κάπου, τὴν νύκτα, παραμιλεῖ: «Ἐσκό-
ωσ’ ἄνθρωπο! . . . ‘Ἐσκότωσ’’ ἄνθρωπο!»

‘Η ἀλήθεια εἶναι, διτὶ εἶχε καὶ ρὸν νὰ παρα-
μηῆσῃ. Εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του, ἀρχισε
’ ἀμφιβάλλη καὶ αὐτός. Τὸν ἐσκότωσε λόι-
τὸν ἦ δὲν τὸν ἐσκότωσεν;

"Όχι! Αἱ λεπτομέρειαι ὅμως τῆς βραδιᾶς
κείνης τοῦ ἡρούντο τόσον ζωηραῖς, τόσον κα-
παραῖ! . . .

Ναί, καλέ τὸν ἐσκότωσε. Ἀδύνατον νὰ ἔγινε πάγγιον τῆς φαντασίας του! Τοὺς ἔδειξε τὸ στακτερό του ἐπανωφόροι... τὸ ἐφόρεσε μάλιστα μιὰ νύκτα σεληνοφώτιστη καὶ μισοσυνεφιασμένη, σὰν ἔκεινη τῇ νύκτᾳ... τίποτε! Τὸ εὑρίσκων πολὺ σκούρῳ... ἀδύνατο νὰ ἥταν αὐτὸ τὸ «ἄσπρο» ἐπανωφόροι τοῦ δολοφόνου..
«Ἄχ! τί ἀνοησία ποῦ ἔκαμε νὰ πεταῖῃ τὸ πιστόλι στὸ πηγάδι! ..Τοὺς ἔλεγε νὰ ψάξουν νὰ τὸ εὑρουν, κ' ἔκεινοι ἐγελοῦσαν. Κανεὶς δὲν τὸ ἐπίστενε... Καὶ ἀντὶ νὰ τὸν στείλουν 'στη φυλακή, τὸν ἔστειλαν 'στὸ Φρενοκομεῖον.

Αλλὰ καὶ πῶς νὰ τὸν πιστεύουν; Φαντα-
σήγετε τὸν εἰρηνικώτερον, τὸν πλέον ἀκακον καὶ
ἀβλαβῆ ἀνθρωπὸν ποῦ γνωρίζετε, ἔνα πρώην
καθηγητήν, ἔνα σοφόν, ἔνα λόγιον, νὰ παρουσι-
ᾶζεται ἔξαφνα ὡς δολοφόνος ἐνὸς ἄξιωματικοῦ
ποῦ δὲν τὸν εἶδε ποτέ του, ποῦ δὲν τὸν ἀκούσεν
Ἐπὶ ζωῆς, καὶ νὰ ἴσχυρίζεται δει τὸν ἀπῆγνησε
νύκτει ὅτδε δρόμῳ, καὶ του ἔστειλε μιὰ σφαῖρα,
ἔτσι γιὰ γοῦστο, ἀπὸ ίδιοτροπίαν!.. Μὰ γί-
νονται ποτὲ αὐτὰ τὰ πράγματα; Μόνον εἰς τὸ
κεφάλι ἐνὸς τρελοῦ εἰμποροῦν νὰ συγδυασθοῦν!

Καὶ ὅμως δὲ Πισάνης ἀναδυμάται ὅλην τοῦ τὴν ψυχολογίαν, ὅλην τὴν σειρὰν τῶν ἐντυπώσεων, τὴν ἀλληλουχίαν τῶν συλλογισμῶν καὶ τὴν σύμπτωσιν τῶν περιστατικῶν, ποῦ τὸν ἔξωθησαν εἰς τὴν δολοφονίαν. Ψεύματα λοιπὸν εἶνε διτὶ ἔτρεφεν ἔνα κρυφὸν καὶ ἀσπονδὸν μῆσος κατὰ τῶν ἀνθρώπων; Ψεύματα εἶνε, διτὶ τὸν ἔκαμνεν ἔξω φρενῶν ἡ ἀδικία τῶν δυνατῶν κατὰ τῶν ἀδυνάτων; Ψεύματα εἶνε διτὶ τοῦ εἰχε καθίση ἡ Ἰδέα νὰ ἐκδικηθῇ μιὰ φορὰ δλοις ἐναντίον ἐνός, νὰ σκοτώσῃ κρυψά τὸν πρῶτον δυνατὸν καὶ ἀδικον, τὸν πρῶτον σπαθοφόρον, ποῦ θὰ ενρισκε 'στὸ δρόμο του; Καὶ δὲν ἐπομηθεύθη ἀριβώς γι' αὐτὸν ἔνα πιστόλι; Καὶ τὴν νύκτα ἔκεινην, εἰς τὴν ὅδον Ἀραχώβης, δὲν ἀπάντησεν ἔναν ἀξιωματικό; Καὶ δὲν τὸν παρικολούθησε; καὶ δὲν τὸν ἐπυροβόλησεν ἀπὸ πίσω; καὶ δὲν ἐτρύπωσε στὸ σπίτι του, ἔκει - κοντά, χωρὶς νὰ τὸν ἰδῃ κανεὶς

Ψεύματα είνε, διτι είχε νοιώση τήν πιό μεγάλη χαρά τῆς ἐκδικήσεως, καὶ διτι γιὰ λίγον καιρό — μιὰ ὥρα ή μιὰ ἡμέρα; — ἦτον δὲ εντυχέστερος τῶν ἀνθρώπων; Ψεύματα είνε, διτι ἡ χαρά του ἔγινεν ἀπελπισία ἀμα ἔμαθε ποιὸς ἦταν δὲ Γιαννέλης ἔκεινος, ἀμα ἐπεισθῇ διτι τὸ θῦμα του ἦταν ἔνας ἄνθρωπος σὰν κι' αὐτόν, διτι είχε σκοτώση ἔναν ἀδελφόν του; . . . "Ἐνα μῆνα, δυὸ μῆνες, κατώρθωσε νὰ τὸ κρύψῃ. "Επειτα ἦτον ἀδύνατον. Είχαν συλλάβη κάποιουν

ἀνθῶν, καὶ μολονότι τίποτε δὲν ἀπέδεικνύετο,
δὲν ἐννοοῦσαν ἀκόμη νὰ τὸν ἀφίσουν. "Ε, τότε
πιὰ ἐπῆρε τὴν ἀπόφασίν του καὶ προσῆλθε μό-
νος του εἰς τὸν εἰσαγγελέα... Ψεύματα ήσαν
ὅλ' αὐτά;

”Οχι βέβαια... ’Αλλ’ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Πι-
σιάνη, δλ’ αὐταὶ αἱ ἀναμνήσεις ἥρχισαν τόρα
ὑπερερα νὰ γίνωνται ἀμυδρότεραι καὶ νὰ πέρ-
νουν τὸ οχῆμα ἐνὸς γιγαντιαίου ἔρωτηματι-
κοῦ. Τὸν ἐσκότωσεν ἡ ὅχλη; . . . Μήπως εἶχαν
δίκηοι οἱ ἄλλοι; Μήπως δλ’ αὐτὰ ἦτον δνει-
ρον; Μήπως εἰς τὸ μῆσος του τὸ κρύφιον καὶ
εἰς τὴν ἀγανάκτησίν του τὴν σκοτειγήν, εἰς τὴν
ἔκρυθμον ψυχολογικὴν κατάστασιν ποῦ ενρί-
σκετο, ἀμα ἔμαθεν ὅτι κάποιος ἄγνωστος ἐ-
σκότωσεν ἔναν ἀξιωματικόν, — δπώς θὰ τὸν
ἐσκότωνε καὶ αὐτὸς ἀν τὸν ενύρισκε στὸ δρόμο
του, — μήπως ἐφαρτάσθη ὅτι δ ἄγνωστος ἦτον
αὐτὸς δ Ἰδιος; Τὸ στακτερόν του ἐπανωφόρι,
ποῦ εἰς τὸ σεληνόφως ἐφαίνετο δσπρον, καὶ τὸ
σπίτι του ποῦ ἔινχε νὰ είνε κοντὰ εἰς τὸν τό-
πον του δράματος, μήπως ἦσαν αἱ μοιραῖαι
συμπτώσεις, ποῦ ἐπροκάλεσαν τὴν αἰτιατήν
καὶ τὸν ἐστριψάν εἰς αὐτήν; . . . ”Αν ἦτο δια-
φορετικά, διατὶ νὰ μη τὸν πιστεύσουν; διατὶ
νὰ μη τὸν στείλουν εἰς τὴν φυλακήν; Τόσον
διάγοιον ἦτο νάποδεινθῆ;

"Ἡ μῆτως ἔψαξαν καὶ εἰς τὸ πηγάδι καὶ δὲν εὑρήκαν τίποτε... Ἀλήθεια, εἶχε προμηθευθῆ ἔνα ρεβόλβερο. Αὗτὸ τὸ ἐνδυνμεῖται καλλιστα. 'Αλλ' ἀρά γε τὸ ἔρωτιφε πραγματικῶς εἰς τὸ πηγάδι; Κι' ἀν τὸ ἔρωτιφε, τὸ ἔκαμε τω-όντι κατόπι μιᾶς δολοφονίας; "Ἡ μῆτως δὲν τὸ ἔρωτιφε καθόλου, καὶ τὸ ἔφαντάσθη καὶ αὐτὸ μαζὶ μὲ δλα τὰ ἄλλα;

Καὶ τώρα, μετὰ ζωὴν μακρὰν ἐντὸς τοῦ Φρενοκομείου, — ἐνδὲ ἔτος; δύο ἔτῶν; — δι Πισάνης δὲν εἰξένδει πλέον ποῖος εἶνε, δὲν εἰξένδει πλέον τι ἔχαμεν. Οἱ φύλοι του τὸν ἐπισκέπτονται. Συνομιλοῦν μαζί του, συζητοῦν δλα τὰ ὡραῖα θέματα δπως πρῶτα, καὶ δι Πισάνης διὰ μίαν στιγμήν γίνεται μαζί των φαι-

δόρος, καὶ λάλος, καὶ ὀνειροπόλος, διποτε πρῶτα ..
“Οταν δύμως τολμήσῃ κακεῖς νὰ ὑπανυχθῇ τὸ
«ζῆτημα», «νὰ θέξῃ τὴν εὐαισθήσην τοῦ χορδῆν»
— διποτε λέγει δ Διευθυντής τοῦ Φρενοκομείου —
δ Πισάνης γίνεται πάλιν κατηφῆς καὶ περι-
πίπτει εἰς ἀφάσιαν.

— Είνε ή τρέλα του, βλέπετε . . .

Μίαν ἀπὸ τὰς τελευταίας ήμέρας, δὲ Ἀμπελίτης, δὲ στενώτερος του φύλος, ἔτυχε νὰ τὸν εὑρῃ μόνον, καὶ τὸν ἀπολῆρε:

— Γιὰ νὰ σου πῶ, Κώστα! τοῦ είπε τὸν θέλω νὰ μου μιλήσης καὶ πρέπει νὰ μου μιλήσης. "Έχεις ἀκόμα τὴν ιδέαν διτὶ ἐσὺ ἐσκότωσες τὸν Γιαννέλη; Λέγε!

Τὸ ὑφος του ἡτο τόσον ἐπιτακτικόν, ὥστε διτελός τὸν ἐνώπιαξε φοβισμένος.

— Δὲν ξέρω, ἐψυχόμενος.

— Ἀμή τὶ ξέρεις λοιπόν; Καὶ ποιὸς ἄλλος θέλεις νὰ ξέρῃ;

— Μά... ἀν δὲν τὸν ἐσκότωσα ἔγω, ποιὸς τὸν ἐσκότωσε λοιπόν;... Δὲν μου λές, τί ἀπέγεινεν ὁ ἀδέως;

— Ποιὸς ἀδέως;

— Ἐκεῖνος ποὺ εἶχαν πιάση...

— Τὸν ἀφίσαν... τόρα πιά!

— Γιατί;

— Γιατί... δὲν ἀπεδείχθη τίποτε μέχρι τέλους.

— Τότε λοιπόν... εἶμαι ἔγω!

— Τὸ συμπεραίνεις;

— Τὸ συμπεραίνω βέβαια!

— "Ωστε δὲν ξέρεις ἀν τὸ ἔκαμες πραγματικῶς;

— Μπορεῖ καὶ νὰ τὸ ἔκαμα.

— Δηλαδὴ ἀμφιβάλλεις.

— Ἀμφιβάλλω.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ Πισάνης δὲν ἡθέλησε νὰ εἴπῃ τίποτε περισσότερον. "Αλλ' ὁ ίατρός, εἰς τὸν δποῖον ὁ Ἀμπελίτης ἀνεκοίνωσε τὸν διάλογον, ἔξειρρασε τὰς χρηστάς του ἐλπίδας: "Η ἀμφιβολία θὰ ὠδηγούσε τὸν δυστυχῆ τρεδὸν πρὸς τὴν βεβαιότητα. Καὶ τὴν ἡμέραν λοῦ θὰ ἔλεγε μετὰ πεποιθήσεως, διτὶ αὐτὸς πὲν ἡτο ὁ δολοφόνος τοῦ Γιαννέλη, διτὶ τὸ ἐφαντάσμη ἀπλῶς καὶ τοῦ κατήντησε τρέλα,

μονομανία, διτὶ Πισάνης δὲν θὰ ἡτο πλέον τρέλος.

— Καὶ πῶς τὸ ἐξηγεῖτε αὐτό, γιατρέ; ήρωτησεν διτὶ Ἀμπελίτης.

— "Α, εἶναι ἀπλούστατον! ἀπήντησεν διτὶ φρενολόγος. "Η μυστηριώδης δολοφονία τοῦ Γιαννέλη, τὸ σκοτεινὸν ἐκεῖνο δρᾶμα ἐπροξένησε μεγάλην, ἀπειρον συγκάνησιν εἰς τὴν πόλιν. Δὲν ἔνθυμεισθε τί φρενίτις, τί τρέλα ἐπικρατοῦσεν ἐκείνας τὰς ἡμέρας; Παντοῦ ἔβλεπαν δολοφόνους... αἱ ἐφημερίδες ἀφιέρωναν στήλας καὶ θημεριῶν... τὰ πάντα ἐσχολιάζοντο... ἀπὸ παντοῦ ἡθελαν νὰ φίψουν φῶς, καὶ τὸ σκότος ὅλονεν ἐπικυνοῦτο. Καὶ ἐπὶ τέλους ἔμεινε σκότος... Ή κατάστασις αὐτὴ δὲν ἡμποροῦσε παρὰ νὰ ἔχῃ καὶ τὸ θῦμα τῆς. Καὶ τὸ θῦμα τῆς ὑπῆρξεν διτὶ καλὸς καὶ δυστυχῆς μας φύλος, διτὶ δποῖος ἐφαντάσθη διτὶ εἶναι διτὶ δολοφόνος.

Τὴν κοινωνικὴ φρενίτις τὸν ἡμέρα, φαίνεται, εἰς κακὴν στιγμήν, ἔξηντλημένον νευρικῶς, κονφασμένον ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν ἔργασίαν... "Αλλ' ἡ τοιούτου εἶδους παραφροσύνη, ἀργὰ ἡ γοργορά θεραπεύεται. Εἴδατε; Τώρα διτὶ Πισάνης εὑρίσκεται εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀμφιβολίας. Δὲν τὸν κατέχει πλέον διτὶ μονομανία μὲ δλην τῆς τὴν δύναμιν... τὸ σφιξιμὸν ἔχαλα ρώμη. Καὶ διτὶ ἀμφιβολία θὰ φέρῃ τὴν βεβαιότητα, καὶ διτὶ βεβαιότης τὴν θεραπείαν.

... Καὶ δμως, διτὶ τόσον βέβαιον διτὶ διτὶ Πισάνης ἐσκότωσε τὸν Γιαννέλην, δσον διτὶ γράφω ἔγω καὶ διαβάζετε σεῖς. Η ἀμφιβολία διτὶ ἀπλούστατα ἔνα στάδιον τῆς παραφροσύνης τοῦ δολοφόνου, διτὶ δὲ ἐλπιζούμενη βεβαιότης διτὶ εἶνε ἵσως τὸ τελευταῖον τῆς.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ ΤΙΝΩΝ

ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΔΑΣ

"Ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς ἐθνικῆς ἱστοῆς παρέχομεν ἐπικαύροτατὸν ἀνάγνωσμα εἰς τὸν συνδρομητὸς τὸν "Παναθηναϊόν" ἐπιστολὴν τὴν δποῖαν ἀπειρονταν "Ελληνίδες τοῦ Ἀγῶνος πρὸς τὰς Φιλελληνίδας, καὶ διὰ τῆς δποῖας διαμαρτυρούνται διὰ τὴν ἔνοχον βοήθειαν τὴν παρεχομένην ὑπὸ πολλῶν Εὐρωπαίων εἰς τὸν Τούρκον. "Η ἐπιστολὴ αὐτὴ πλήρης ὀγνοτάτου πατριωτισμοῦ, ἐδημοσιεύθη εἰς φυλλάδιον, τὸ 1825, τὸ δποῖον, δισεύρετον σήμερον, ἀνεκαλύψαμεν εἰς τὴν βιβλιοθήκην φύλου μας. Ήταπώθη δὲ εἰς τὸ τόπο τῆς ἀρχαίας Ελληνικῆς ἐν Τύρῳ τοπογραφεῖον.

Σ. Τ. Δ.

Φίλαι τῆς Ἑλλάδος,

Η διαστάτωσις καὶ αἱ φιλόγες τῶν Κυδωνίων, ἡ ἀπάνθρωπος καὶ ὡμοτάτη τῶν Χίων σφαγὴ, ἡ ἀνέλπιστος τῆς Κρήτης, τῆς Κάσου, τῆς Εύβοιας αἰχμαλωσία, ἡ ἀπροσδόκητος τῶν Ψαρῶν καταστροφὴ, αἱ πυροπλήσεις καὶ οἱ ἀνδραποδισμοὶ διαφόρων τῆς Ἑλλάδος χωρίων καὶ πόλεων, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἔλεινὰ θύματα, εἶναι ἀκόμη ζωηρὰ εἰς τὴν φαντασίαν μας. Εἴδομεν δλαι σχεδὸν ἡμεῖς μητέρας ἀποθηκούσας εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν θυγατέρων των, θυγατέρας παραδιδούσας τὰς ψυχάς των πλησίον εἰς τὸν θνήσκοντας γονεῖς των, νήπια θηλάζοντας ἀκόμη τὰς νεκρὰς μητέρας των. Η γύμνωσις, ἡ πεῖνα, τὸ ψῦχος, καὶ δὲ αὐτῶν θάνατος, εἶναι τὰ μικρότερα καὶ ἔλαφρότερα κακά, τὰ δποῖα ἐπαρρηπασθῆσαν πολλάκις εἰς τὸν πλήρεις δακρύων διφθαλμούς μας, ἔχασμαν πολλαὶ ἀδελφούς καὶ ἀδελφάς, ἔμειναμεν ἄλλοι δρφαναί, καὶ χωρὶς καμιμαν καταφυγήν. Δὲν ὑπῆρξεν, ἵσως, δυστυχία εἰς τὸν κόσμον, τὴν δποῖαν νὰ μὴν ὑπεφέραμεν διτὶ ἡμεῖς διτὶ ἄλλαι δμογενεῖς μας. Καμία ποιητῶν φαντασία, νομίζομεν, δὲν ἡμικρεῖ νὰ πλάσῃ κακά μήτε τόσον φρεδαμήτε τόσον ἔλεσινά, δσον ἡμεῖς πραγματικῶς καὶ τὰ εἶδομεν εἰς ὄλας, καὶ τὰ ἐδοκιμάσαμεν αἱ Ἰδιαι.

"Αλλ' ὁ φίλαι τῆς Ἑλλάδος, Σᾶς βεβαιόνομεν, διτὶ κανένεν ἀπὸ τὰ δεινὰ ταῦτα δὲν διεπέρασε τόσον τὰς καρδίας μας, δσον διτὶ ἀπανθρωπία, διὰ νὰ μὴν εἶπῶμεν θηριωδία, τὴν δποῖαν ἔδειξαν εἰς τὸ θύμοντας μας πολλοὶ ἀπὸ τὸν κονχωμένους, διτὶ ἐγεννηθῆσαν εἰς τὴν

σοφῆν Εὐρώπην, διτὶ ἀνέγνωσαν πολλὰ δξια θαυμασμοῦ ἡθικὰ βιβλία, καὶ τὸ θαυμασιότερον δικόμη, διτὶ εἶναι μαθηταὶ τοῦ Εναγγελίου, καὶ ἡροοάσθησαν τὸν ἔνδοξοτέρους κήρυκας τῆς ἀρετῆς.

Ναί, ὁ φιλελληνίδες, ἐκεῖνα τὰ δεινὰ εἶναι τρόποι μεγάλα, εἶναι τρομερά ἄλλα, μὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Πατρίδος μας, διτὶ ἀπαραδειγμάτιστος γενναιότης μὲ τὴν δποῖαν πολλὰ ἀπὸ τὰς δμογενεῖς μας ἀπεφάσισαν καλήτερα νὰ ὁμιλῶσιν εἰς τὰς ἀβύσσους, νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὰς φλόγας, νὰ γίνωσι βρῶμα τῶν θηρίων, παλαιόσιαν μὲ τὴν πεῖναν εἰς τὰς ἐρήμους καὶ εἰς τὰ σπήλαια, παρὰ νὰ ὑποφέρωσι πάλιν τὴν ἀπάνθρωπον τῶν Τούρκων δουλείαν, διὰ τὴν ἀδέα διτὶ τὰ ὑπεφέραμεν δλαι διὰ τὴν ἀγάπην τῆς Πατρίδος μας, τὰ κατέστησαν δχι μόνον ὑποφερτὰ εἰς ἡμᾶς, ἀλλὰ τρόπον τινὰ καὶ ἀρεστὰ εἰς τὰς θλίψεις μας. Καὶ ἔπειτα δὲν ἡτο τόσον θαυμαστὸν νὰ πάθωμεν τοιαῦτα ἀπὸ τοιούτους ἔχθρούς δεινά.

Τὶς δμως, δὲν λέγομεν ἀπὸ τὸν δμογενεῖς μας ἄλλα καὶ ἀπ' αὐτοὺς τὸν ίδιον Τούρκον, ἡλπίζει νὰ ἴδῃ ποτὲ ὑπὲρ τὰ ἐκατὸν ἐκατομμύρια χριστιανῶν, νὰ βλέπωσι μὲ ἀγήκοντον ἀδιαφορίαν, ὃς εἰς διαριάδων, ἀμφιθέατρον, δλαι τὰ τουρκικά ἔθνη σύμφωνα καὶ σύμμαχα νὰ δρμῶσιν ἔναντίον δλέγων χριστιανῶν μὲ τὸ πῦρ καὶ μὲ τὸν σίδηρον εἰς τὰς χειρας διὰ νὰ τὸν εξαλέψωσι; καὶ διατί; διότι ἀπεφάσισαν νὰ ἐλευθερώσωσι τὴν πατρικήν των γῆν, καὶ νὰ ἐμποδίσωσι τὰς Τουρκικὰς Τίγρεις ἀπὸ τὸ νὰ σπαράττωσιν εἰς τὸ ἔξης τὰ σπλάγχνα των; Τὶς ἐφαντάζετο ποτὲ νὰ ἴδῃ τὸ Κοράνιον διτὶ ἰσχύει περισσότερον νὰ κάμην τὸν Τούρκον ουμφώγους ἔναντίον μας, παρ' διτὶ ἰσχυσαν ἔως τέωρα δλων τῶν σοφῶν τῆς Εὐρώπης αἱ νοῦθεσίαι, νὰ κινήσωσιν εἰς τοιαῦταν τοὺς χριστιανούς, δι' δσα ἐπάθομεν καὶ πάσχομεν δεινά;

'Αλλὰ τὴν ἀδιαφορίαν ταῦτη, διτὶ καθὼς τὴν δνομάζουσιν οὐδετέροτητα, ἐνδέχεται νὰ ἀπαιτῇ δρθή τῆς Εὐρώπης πολιτική, διτὶ τῶν

Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων ἡ ἴσορροπία, καθὼς ζητοῦντι νὰ μᾶς βεβαιώσουτι καὶ πόλλοι ἀπὸ τοὺς σοφοὺς τοῦ ἔθνους μας ἀν καὶ ἡμεῖς ἔως τῷδε ἄλλην δὲν ἐνομίζομεν δρῆγην πολιτικήν, παρὰ νὰ βοηθῇ τις τοὺς ἀδίκως καταπολεμούμενος καὶ ἀπανθρώπως καταυραννούμενος καὶ βασανιζομένος, καὶ μάλιστα ἐνῷ δύναται νὰ τὸ κάμψῃ χωρὶς τὴν παραμικρὸν βλάβην του, καὶ μὲ τὴν μεγίστην εὐκολίαν.

Πλὴν τίς, καὶ ἀφ' ὅν δοῦῃ ἡ ἀδιαφορία ἡ ἡ οὐδετερότης αὐτῇ, δὲν ἀδημονεῖ βλέπων πολλοὺς Εὐρωπαίους ἀντὶ ἀδιαφόρων, ἡ οὐδετέρων θεατῶν, συμβουλεύοντας μάλιστα τοὺς Τούρκους, βοηθοῦντας τοὺς Τούρκους, προφύνοντας τὰ πολιορκούμενα ἀπὸ ἡμᾶς καὶ κινδυνεύοντα κάστρα, ἐνῷ μάλιστα κατασφάζοντο τοὺς εἰς αὐτὰ ἀθέφους ἀδελφούς μας οἱ θηριώδεις ἔχθροι μας, συμμαχοῦντας καὶ συναυμαχοῦντας μὲ τοὺς Τούρκους, ὡς νὰ μὴν ἡσσανὴν ὀλλα τὰ τουρκικὰ ἔθνη νὰ πολεμήσωσιν ἐναντίον τῶν εὐαρθρώμων στρατιωτῶν τοῦ ἔθνους μας, μήτε δοῦιοι οἱ στόλοι των γὰ ἀντιπαραταχθῶν ἐναντίον τῶν εὐθραύστων καὶ ἀδυνάτων πλοιαρίων μας; Τίς δὲν φρίττει, βλέπων τὸν σταυρὸν νὰ συμμαχῇ μὲ τὸ μηνοειδὲς ἐναντίον μικροῦ ἔθνους χριστιανικοῦ, ἐνῷ μάχεται μάλιστα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ Σταυροῦ; Ποῖος ἡμπορεῖ νὰ ὑποφέρῃ χωρὶς νὰ λυπηθῇ καὶ νὰ ἀγανακτήσῃ, διαν ἀκούγη, διτὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς λεγομένους Εὐρωπαίους συγχροτοῦσι χρονὸς καὶ κάμπουσι συμπόσια, διαν μάθωσι μάλιστα κάμψαν δυστυχίαν μας;

Δὲν ἡξεύρομεν πῶς ἡ ἴστορία θέλει περιγράψει τὴν ἀκατανόητον ταύτην τῆς Εὐρώπης ἀπάνθειαν στοχαζόμεθα δμως, διτὶ δὲν θέλει ποτὲ εὑρεῖ λέξιν ἐκφραστικὴν τῆς κακίας τῶν ἀλλοκότων τούτων καὶ ἀσπόνδων ἔχθρων μας, οἵτινες ἀντὶ ἀδιαφόρων καὶ οὐδετέρων χριστιανῶν θεατῶν μετεβλήθησαν ἀνελπίστως εἰς θηριώδεις Τούρκους, καὶ ἡγριώθησαν περιστέρεον ἀπ' αὐτοὺς ἐναντίον τοῦ ἔθνους μας, καὶ τῷδε νὰ μᾶς μισῶσι, καὶ νὰ ζητῶσι νὰ μᾶς βλάπτωσι μὲ παντοίους τρόπους περισσότερον ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἀνθρώποι διμόρθοι, τοὺς δποίους ἐνομίζομεν ἀδελφούς μας, καὶ τοὺς δποίους οὔτε ἐκακαποίησαμεν ποτέ, οὔτε δυνάμεθα νὰ κακοποίησαμεν, εἶναι ἔξισου ἀκατανόητον καὶ ἀνέκφραστον.

"Αν φοβῶνται μήπως ἀλαττωθῶν οἱ Τούρκοι, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς ὑπερασπίζονται, ἀς συλλογισθῶν διτὶ περισσότεροι εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ εἰς τὴν Ἀφρικήν, παρ' ὅτι εἰ-

ναι δοῦιοι οἱ χριστιανοὶ εἰς δόλον τὸν κόσμον. "Αν στοχάζωνται, διτὶ θέλουσιν ἔχει τοὺς Τούρκους φίλους βοηθοῦντες τους, ἀς μάθωσιν, διτὶ οἱ Τούρκοι τοὺς μυκτηρίζουσι, τοὺς ὑβρίζουσι, τοὺς στοχάζονται ἀτίμους ἀνθρώπους, τοὺς δονομάζουσιν ἀπίστους καὶ προδότας, καὶ ἀσπόνδους ἔχθρούς των, ἀποροῦσι δὲ καὶ μὲ τὴν ἀλλόκοτον ταύτην κακίαν των, καὶ γελῶσι μὲ τὴν ἀνοησίαν των, καυχῶνται δὲ καὶ δικαίως, διτὶ ἐνῷ τόσοι χριστιανοὶ κατατρέχουσι καὶ προδίδουσι τοὺς δλίγους δμοθρήσκους των ἀγωνιζομένους διὰ τὴν πίστιν καὶ πατρίδα των, δὲν εὑρέθη ἀκόμη κάνεις Τούρκος, νὰ κατατρέξῃ, ἡ νὰ προδώσῃ δὲν λέγομεν Τούρκους ἀλλὰ ἔνα μόνον Τούρκον.

Πῶς λοιπὸν νὰ μῆ μᾶς φαίνεται δεινότερος καὶ δυσβαστακότερος δ παράξενος οὗτος τῶν ἀνελπίστων ἔχθρων μᾶς καταδιωγμός, ἀπὸ δσα ἔως τῷδε οἱ Τούρκοι μᾶς ἐπροξένησαν κακά; Πῶς νὰ μὴν πονῇ περισσότερον ἡ πληγωμένη καρδία μᾶς, ἐνῷ βλέπομεν, διτὶ εἰς τοιαύτην δεινήν περίστασιν ὃ μόνον δὲν μᾶς εὐσπλαγχνίζονται οἱ δμοθρησκοί μᾶς, ὃ μόνον δὲν φαίνονται, καθὼς κηρύττουσιν ἀδιάφοροι, ἡ οὐδετέροι, ἀλλὰ καὶ μᾶς καταδιώκουσιν ἀνηλεῶς, καὶ μᾶς προδίδουσιν ἀπανθρώπως, καὶ μάλιστα δσάκις στοχάζονται, διτὶ εὐρισκόμεθα εἰς ἔσχατην ἀνάγκην; Διότι τότε γίνονται ἀγγειαφόροι τῶν Τούρκων ἐναντίον μᾶς, τότε τοὺς συμβουλεύονται καὶ ἡμῶν, τοὺς μεταφέρουσι τροφάς καὶ πολεμικὰ ἔφοδια, τοὺς μετακομίζουσι στρατεύματα, τοὺς δδηγόδυτοι, τότε ἔξαιρέτως συνεργίζονται μὲ αὐτούς, τίς πρῶτον νὰ καταφέρῃ τὴν καριωτέραν πληγήν, καὶ νὰ μᾶς ἔξιλοθρεύῃ;

Ἐλύσσασαν πλέον καθ' ἡμῶν δὲν τοὺς κάμπτουσιν οὔτε αἱ δυστυχίαι μᾶς, οὔτε τὰ βάσανά μᾶς, οὔτε κἀνετὸν ἀπὸ τὰ ἀπαραδειγμάτιστα δεινά μᾶς δσον οἱ ἔχθροι μᾶς ἐτοιμάζουσι περισσότερα στρατεύματα, καὶ μεγαλητέρους στόλους, τόσον περισσότερον καὶ αὐτοὶ ἀποδηρόνονται ἐναντίον μᾶς. Οἱ Τούρκοι εἶναι συγγενεῖς των, εἶναι φίλοι των, εἶναι δμόπιστοι των, εἶναι τὸ μόνον ἔθνος, καθὼς λέγουσι, τὸ δποῖον πρέπει νὰ βασιλεύῃ ἐπὶ τῆς Ἐλλάδος καὶ διατί. Διὰ νὰ χροτάσῃ ἡ ἀπληστος αὐτῶν ἐπιθυμίᾳ ἀπὸ χρυσούν, καὶ ἡ ἀπανθρώπως αὐτῶν καὶ σκληρὰ καρδία ἀπὸ δωμά καὶ θηριώδη θεάματα.

Εἰς δοῦια δμως αὐτὰ τὰ δεινὰ λαμβάνομεν ὀλίγην ἀνεσιν, στοχαζόμεναι, διτὶ δσα οἱ παράλογοι οὗτοι ἔχθροι μᾶς καὶ λέγουσι καὶ πρά-

τουσι καὶ ἡμῶν, εἶναι διόλου ἀγνωστα εἰς τοὺς ἡγεμόνας τῶν διότι δὲν δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ποτέ, διτὶ εἶναι γνωστὸν εἰς αὐτούς, διτὶ οἱ ὑπήκοοι των ἀτιμάζουσι τόσον καὶ τὸ ἔθνος των καὶ τὴν κεφαλὴν των, καὶ διτὶ κάμπυνουσι μισητὸν τὸ Εὐρωπαϊκὸν ὄνομα καὶ βδελυκτὸν τὸ χριστιανικόν. Δὲν ἐμποροῦμεν νὰ τὸ ιδωμεν ποτέ, διτὶ τὰ ἡξεύρουσι καὶ δὲν τὰ ἐμποδίζουσι.

Πλὴν διὰληθινὴ παρηγορία μᾶς εἶναι διτὶ μεταξὺ τόσων ἀδιαφόρων εἰς τὰ δεινά μᾶς θεατῶν, εὑρέθησαν καὶ ἀνδρες ἔξιοι τοῦ ἔθνους, τοῦ δποίου φέρουσι τὸ ὄνομα, ἀνδρες, οἵτινες ἀπὸ μόνην τὴν πρόστιν τοὺς "Ἐλληνας ἀγάπην κινούμενοι, ὃ μόνον δὲν παρέβλεψαν τὴν Ἐλλάδα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίαν της. Πλὴν καὶ μὲ δσα οὐπεμέναμεν δεινά, ἀποδημήσκομεν εὐχάριστοι διότι ἀποδημήσκομεν ὑπὲρ τῆς Πατρίδος μᾶς ἐλεύθεραι, καὶ δχι πλέον δοῦλαι τῶν ἀπανθρώπων τυράννων. Θέλοιεν δὲ διαδώσει, πρὸν κλείσωμεν τοὺς δφθαλμούς, εἰς τὰς εὐτυχεῖς μεταγενεστέρας μᾶς, διτὶ, δὲν καὶ εὑρέθησαν ὁμοί καὶ παράλογοι ἔχθροι μᾶς, οἵτινες κατεδίωκαν ἀπανθρώπως τὸ ἔθνος μᾶς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀγωνιζομένον, ἐφάνησαν δμως καὶ ἀνδρες οἵτινες ἔδειξαν καὶ μὲ λόγον καὶ μὲ ἔργον, διτὶ εἶναι ἀληθινοὶ φίλοι τῆς Ἐλλάδος θέλομεν τὰς κάμπει νὰ μάθωσι μάλιστα, διτὶ ὑπῆρξαν καὶ γυναῖκες Φιλελληνίδες, οἵτινες δὲν ἐλειψαν ποτὲ καὶ νὰ λέγωσι καλὰ ὑπὲρ τῆς ἀγωνιζομένης Ἐλλάδος, καὶ νὰ τὴν βοηθῶσι τὸ κατὰ δίναμιν ἀλλὰ καὶ συνέχαιρον μὲ τὰς Ελληνίδας εἰς τὰς νίκας τῆς Πατρίδος των, καὶ συνελυποῦντο μὲ αὐτὰς εἰς τὰς δυστυχίας της, καὶ ἐνὶ λόγῳ ἔγειναν καὶ αὐταὶ αὐτόχθονια Ἐλληνίδες ὡς πρός τῆς Ἐλλάδος τὴν τύχην.

Θέλομεν ἀφῆσει συμβουλὴν εἰς τὰς μετὰ ταῦτα δμογενεῖς μᾶς, διτὶ εἰς τοὺς ἀλλοκότους ἔχωσιν εἰς τὰ δεινά μᾶς, διτὶ εὑρίσκονται καὶ γυναῖκες, αἵτινες δχι ποτὲ κανὲν κακόν, ἀλλὰ νὰ ζῶσι, καὶ νὰ βλέπωσι τὴν τόσον δεινῶς καὶ ἀλόγως καταδιωγμέναν ὑπὲρ αὐτῶν Ἐλλάδα τροπαιοῦχον καὶ θριαμβεύονταν διότι, ἀρκετὴν τιμωρίαν στοχαζόμεθα δι' αὐτοὺς τὸν ἔλεγχον τοῦ συνειδότος, τὴν δυσφημίαν τοῦ δνόματος των, καὶ τὴν κακήν καὶ ἀδοξον καὶ ἀτιμον κληρονομίαν τὴν δποίαν ἀφίνουσιν εἰς τὰ τέκνα καὶ οἱ ἀπόγονοι σας θέλουσι καυχᾶσθαι, διτὶ ηντύχησαν νὰ ἔχωσι τοιούτους προγόνους.

Ἄλλα ποίαν παραμυθίαν ἔλαβομεν εἰς τὰς θλίψεις μᾶς, ποίαν ἀνεσιν εἰς τὰ δεινά μᾶς, διτὶ εὑρίσκονται καὶ γυναῖκες, αἵτινες δχι ποτὲ κανὲν κακόν, ἀλλὰ νὰ ζῶσι, καὶ νὰ βλέπωσι τὴν τόσον δεινῶς καὶ ἀλόγως καταδιωγμέναν ὑπὲρ αὐτῶν Ἐλλάδα τροπαιοῦχον καὶ θριαμβεύονταν διότι αὐτοὺς τὸν ἔλεγχον τοῦ συνειδότος, τὴν δυσφημίαν τοῦ δνόματος των, καὶ τὴν κακήν καὶ ἀδοξον καὶ ἀτιμον κληρονομίαν τὴν δποίαν ἀφίνουσιν εἰς τὰ τέκνα των.

Ναί, φίλαι τῆς Ἐλλάδος, η δι' ἡμᾶς θλίψις Σας, ἔλαφρυντε πολλάκις τὴν ἔδικήν μᾶς τὰ διάρκειαν εἰς τὴν σωτηρίαν του! Ναί, φίλαι τῆς Ελλάδος, η δι' ἡμᾶς θλίψις Σας, ἔλαφρυντε πολλάκις τὴν ἔδικήν μᾶς τὰ διάρκειαν εἰς τὴν σωτηρίαν του! Ναί, φίλαι τῆς Ελλάδος, η δι' ἡμᾶς θλίψις Σας, ἔλαφρυντε πολλάκις τὴν ἔδικήν μᾶς τὰ διάρκειαν εἰς τὴν σωτηρίαν του!

Ἐπίμετρα βέβαιαι διτὶ θέλει σωθῆν η Πατρίς μᾶς, δὲν καὶ καταδιώκεται ἀπὸ τόσους φανερούς, καὶ ἀπὸ τόσους ἀδικούς καὶ παραλόγους ἀφανεῖς ἔχθρούς μας. Ελπίζομεν εἰς τὴν θείαν πρόνοιαν, διτὶ δὲν θέλει τὴν ἔγκαταλείψει θαδδοῦμεν εἰς τὸν ἔλον τῶν ἀληθινῶν τέκνων της, εἰς τὴν φρόνησιν τῶν διοικητῶν της, εἰς

μὲ τὴν περιγραφὴν «αἱ Φιλελληνίδες» ἔχομεν δῆμος αὐτῆν γεγραμμένην εἰς τὰ φύλλα τῆς καρδίας μας, καὶ τὸ ἀγαπητὸν δόνομά Σας δὲν θέλει λείψει ποτὲ ἐνόσφι ζῶμεν ἀπὸ τὸ στόμα μας.

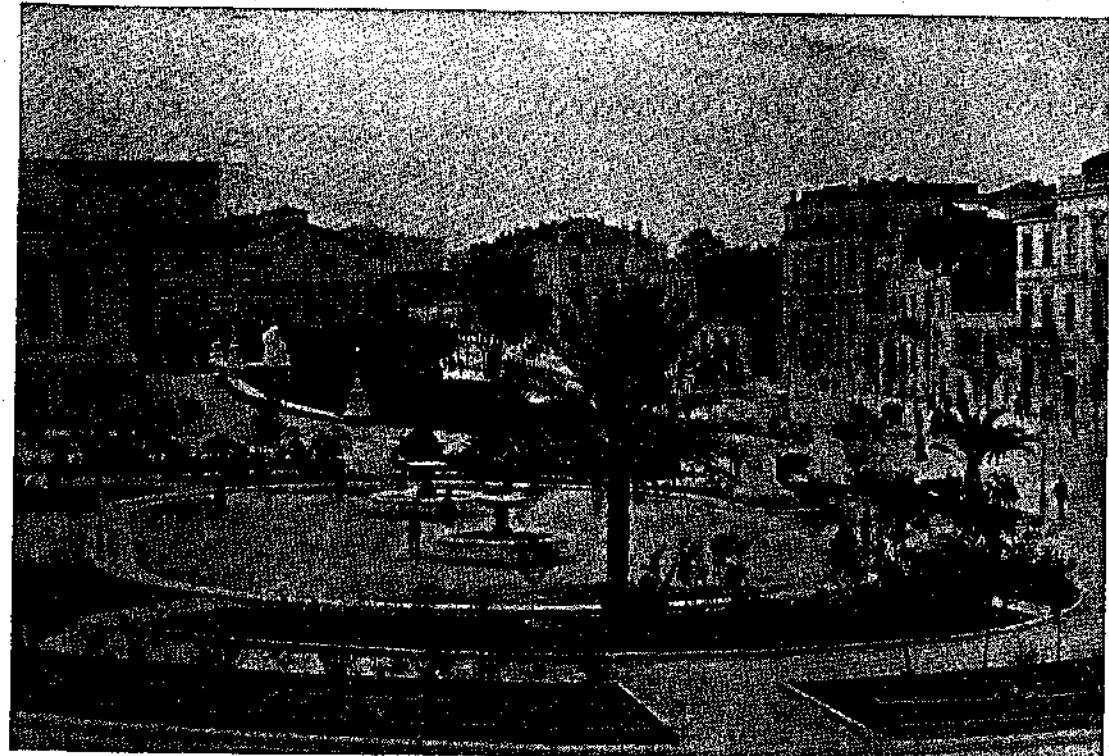
Τῇ 17 Ἀπριλίου 1825

Ἄλιενωνοῦσαι Φίλαι Σας

Α. Ν. ἡ Συντάκτης

Ἀπὸ Αἰγαίου Πελάγους. — Ἐλένη Ἀθανασίου. — Θεοδώρα Ἀθανασίου. — Ἐλένη Παναγιώτου. — Μαριγώ Δημητρίου. — Ἐλένη Γεωργίου. — Κωνσταντία Γεωργίου. — Αναστασία Ἀθανασίου. — **Ἀπὸ Υδρας.**

Βασιλικὴ Λαζ. Δ. Τσαμαδοῦ. — Κυριακή Γ. Γκιώνη. — Παναγιούλα Νικ. Σ. Μπουτούρη. — Εἰρήνη Δημ. Α. Μιαούλη. — Μαρία Ἐμμανουὴλ Τουμπάζη. — Μαρία Τσικώβου Τουμπάζη. — Κυριακή Ἀντωνίου Κριεζῆ. — Ἐλένη Γεωργίου Συχίνη. — Ζαφυρώ Παντελῆ Γκιώνη. — Μαρούτσα Τσα. Φ. Καλαφάτου. — Κύρια Ιωσήφ Κιάππε. — **Ἀπὸ Σαλαντινοῦ.** — Τασσούλα Αναστ. ιερέως Μπογιαντζῆ. — Ασιμός Αναγνώστου Λαζανᾶ. — **Ἀπὸ Χίου.** — Ανθίττη Ζ. Δράκου. — Μαριγώ Νικ. Ζαραγάνη. — Αργυρώ Γ. Πολιτάκη. — Εἰρήνη Μελιδώνη Κρήσσα. — Εδφορούνη Ρεντέ ἐκ Κρυσταντινούπολιτων. — **Ἀπὸ Αθηνῶν.** — Αἰκατερίνα Χ. Γεωργίου Σκουζέ. — Ντουνιοῦ Θωματζίκου Δηγοθέου. — **Ἀπὸ Δεβραδείας.** — Ροζάνη Ιωάννου Κουλουρίδη. — Ἐλισάβετ Λαμπρού Νάκου. — Σμαραγδώ Λεωναρδιάδη Κατράκη. — Ἐλένη Ἀν αστ. Αναγν. ἐκ Λιδωρικίου.

ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΣ ΧΘΕΣ ΚΑΙ ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΟΥ
ΑΠΟΨΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΚΗΠΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ Σ. ΚΟΚΚΟΛΗ

Η ΦΟΝΙΣΣΑ*

Κοριτσάκια, εἴτεν ἡ Φραγκογιαννοῦ, τί ἔκανετ' δῶ; . . . Ποῦ εἰν' ἡ μάνα σας;

Τὸ μεγαλείτερον κοράσιον ἀπήντησε

— Πίτι.

— Στὸ σπίτι, ἥρμήνευσεν ἡ γραῖα. Μὰ που στὸ σπίτι; Ἐδῶ ἡ στὸ χωριό;

— Ζὲν εἰνε ζῶ, εἴπε πάλιν τὸ μικρόν.

Φαίνεται ὅτι ἔξετέλει ἐντολὴν τοῦ πατρός της, μὴ θέλοντος νὰ ἐνοχλῶσιν οἱ διαβάται τὴν ἀρρωστηγ. Αὗτη, ἄλλως, εὑρίσκετο πρόγιματι ἐντὸς τῆς καλύβης, καίτοι τὰ παράθυρα ἦσαν κλειστά, ἵσως διὰ νὰ μὴ τὴν βλάπτῃ ὁ ἐσπερινὸς ἀήρ τοῦ οεύματος. Φαίνεται ὅτι ὁ σύζυγός της πρὸ δὲλγίου μόνον εἶχε κατέληπτη εἰς τὸν γειτονικὸν ἀγρόν, πρὸς μικρὰν συμπληρωτικὴν ἔργασίαν, καὶ εἶχεν δικήσει ἡ νομίσει περιττὸν νὰ κλείσῃ καὶ τὴν θύραν τοῦ περιβόλου τοῦ λαχανοκήπου.

Ἡ γραῖα Χαδούλα ἥρωτησε καὶ πάλιν

Κ' εἰνε στὸ χωριό, ἡ μάνα σας; Καὶ σεῖς πῶς εἴστε 'δῶ μοναχά σας;

— Εἶνε πατέλας ζῶ, εἴτεν ἡ μικρά.

— Ποῦ;

— Ἐκεῖ κάτω, ἔδειξεν ἡ μικρά.

— Καὶ τί κάνει;

— Η παιδίσκη ἔσειε τοὺς ώμους. Δὲν ἥξευρε τί νὰ εἴπῃ. Τέλος ἐπρόφερεν.

— Ἐχει ζ' λειά (ἔχει δουλειά).

— Πῶς σὲ λένε, κορίτσι μου;

— Μένα; Μ' σούνδα (Μυρσούνδα).

— Καὶ τὴν ἀδερφή σου;

— Τούλα ('Αρετούλα).

Ἡ Φραγκογιαννοῦ ἔσκεφθη.

«Θὰ φωνάξουν, τάχα; . . . Θ' ἀκουστῇ; Ποῦ ν' ἀκουστῇ! . . . Πρέπει νὰ κάμω γλήγορα, προσένηκε μέσα της. Αὐτός, δπος εἰνε, τόρα σὲ λίγο, θάρση 'δῶ, γιατὶ θὰ σουρουπώσῃ, καὶ δὲ νὰ βλέπῃ νὰ κάνῃ δουλειὰ ἔκει κάτω . . . Καὶ πρέπει νὰ φεύγω τὸ γληγορώτερο, χωρὶς νὰ μὲ ίδῃ, ὅπως δέν με εἶδε ως τώρα».

Ἐδίστασε πρὸς στιγμήν. Ἡσθάνθη μέσα της φοβερὰν πάλην. Είτα εἴπε, σχεδὸν μεγαλοφώνως «Καρδιά! . . . αὐτὸς εἰνε μιὰ ἀπόφασις».

* Ιδε σελ. 308.

Καὶ δράξασα μὲ τὰς δύο χεῖρας τὰ δύο κοράσια, τὰ ὄθησε μὲ μεγάλην βίαν.

Ἡ κούνισθη μέγας πλαταγισμός.

Τὰ δύο πλάσματα ἔπλεαν εἰς τὸ νερὸν τῆς στέρνας.

«Ἡ μεγαλητέρα κορασίς ἔρρηξεν δέξειαν κραυγὴν, ἥτις ἀντίκησεν εἰς τὴν μοναξίαν τῆς ἐσπέρας.

— Μᾶ . . . !

Ἐξ ἐμφύτου δρμῆς, ἡ Φραγκογιαννοῦ ἔστρεψε τὸ προσωπον πρὸς τὴν λευκὴν καλύβην, δπος μέχρι τοῦδε εἶχεν ἐστραμμένα τὰ νῶτα.

Καὶ συγχρόνως ἡτοιμάζετο νὰ φύγῃ, καὶ συνάμα ἔστρεψε τὸν κανθόν τοῦ δηματος πρὸς τὴν στέρναν, διὰ νὰ ίδῃ δὲν διήρκει ἡ ἀγωνία.

Ἀνέλαβε τὸ καλάθι της, τὸ δποιόν εἶχεν ἀποθέση παταγῆς, καὶ ἀπεμαρτύνθη δύο βήματα.

Τὰ δύο μικρὰ πλάσματα ἡσπαρούν μέσα εἰς τὸ νερὸν. «Ἡ μικρὰ εἶχε βυθισθῆ ήδη. «Ἡ μεγαλητέρα ἔπλασε.

Μετ' δὲλγία δευτερόλεπτα, ἡ γραῖα ἤκουσεν δποιόν της καρδοτὸν θύρας ἀνοιγομένης, καὶ ἀσθενῆ φωνῆν.

Ἐστράφη. Ἡ θύρα τῆς καλύβης εἶχεν ἀνοιχθῆ. Ἡ ἀρρωστηγ γυνή, ἡ μῆτηρ τῶν δύο κορασίων, ωχρά, καὶ τυλιγμένη μὲ μαλλίνη σινδόνα, δμοία μὲ φάντασμα, ἵστατο εἰς τὸ χάσμα τῆς θύρας.

— Τὶ εἰνε; εἴπε μετὰ τρόμου ἡ πάσχουσα γυνή.

Τότε ἡ Φραγκογιαννοῦ, μὲ μεγάλην ἐτοιμότητα, καθὼς ἵστατο δρμία, δύο βήματα πρὸς τὴν στέρναν, ἔρριψε τὸ καλάθι της κάτω, τὸ δποιόν εἶχεν ἀναλάβη ἀστίως, καὶ δρχίσε νὰ τρέχῃ, νὰ πηδᾷ, καὶ νὰ φωνάζῃ.

— Τὰ κορίτσια! . . . Τὰ κορίτσια! . . . πέσανε μέσα! . . . Κύτταξε! . . . Δὲν ἔχετε τὸ νοῦ σας, χοριστανοί; . . . Πῶς κάμανε; . . . Καὶ τὰ φύγετε μοναχά τους, κοντά στὴν στέρνα, νερὸ γεμάτη! . . .

Καὶ ποῦ βρέθηκα! . . . Νά, τώρα πέρασα κ' ἐγώ . . . Ο Θεὸς μ' ἔστειλε!

Κ' ἐν τῷ ἄμα κύψασα, καὶ ἀφαιρέσασα ἐν ἀκαρεῖ τὴν φουστάνα της, μείνασα μὲ τὴν λεγομένην «μαλλίνα», τὴν ἐν εἶδει μεσοφορίου, ἀπορρίπτουσα τὰς πατημένας χονδράς

έμβαδας, μείνασα μὲ τὰς κάλτσας τὰς τρυπημένας εἰς τὴν πτέρναν, ἔργιφην βαρεῖα, μετὰ πατάγου μέσα εἰς τὸ νερὸν τῆς στέρνας.

Ἡ γυνὴ ἡ ἄρρωστη εἶχεν ἀφῆσει βραχινήν κραυγήν, καὶ ἔτρεξε νὰ κατέληθῃ τὰ δύο ἡ τοιά λίθια σκαλοπάτια τῆς εἰσόδου, παραπατοῦσα καὶ μόλις δυναμένη νὰ βαδίσῃ ἐκ τῆς ἀδυναμίας. Πρὸιν αὐτῆς φθάση πλήσιον τῆς στέρνας, ἡ Γιαννοῦ εἶχε πιάσει τὸ μικρότερον κοράτιον, τὸ διποῖον τῆς ἐφαίνετο μᾶλλον πνιγμένον ἥδη, καὶ τὸ ἔσυρε βραδέως πρὸς τὰ ἔξω, μὲ τὴν κεφαλὴν πάντοτε ἐπίστομα εἰς τὸ νερόν. Εἴτα σηκώσασα τὸ μικρὸν σῶμα, ἀχοῦ ἀπέθεσε τοῦτο ἐπὶ τῆς λιθίνης κριτίδος, ἔκυψε καὶ ἐπίσασε τὴν ἄλλην κορασίδα, τὴν μεγαλειτέραν. Τὴν ἔδραξεν ἀπὸ τὸ κράσπεδον τοῦ φορέματός της, καὶ ἀπὸ τὸν ἔνα πόδα, καὶ ἐνῷ ἐτράβα πρὸς τὰ ἄνω τὸ σῶμα, ἡ κεφαλὴ ἔμενε, κατώ, δσον τὸ δυνατὸν μακροτέραν ὅραν ἐντὸς τοῦ νεροῦ.

Τέλος ἡ μήτηρ εἶχε φθάσει πλησίον τῆς σκηνῆς, καὶ ἡ Φραγκογιαννοῦ ἔσυρεν ἀποφασιστικῶς τὸ σῶμα πρὸς τὰ ἔξω. Ἀπέθηκε τοῦτο πλησίον τοῦ ἄλλου σώματος.

Τὰ δύο μικρὰ πλάσματα ἐφαίνοντο ἀναισθητα.

Ἡ Φραγκογιαννοῦ μετὰ προσπαθείας, ψάξασα μὲ τοὺς πόδας εἰς τὸ νερόν, ἀνεῦρεν ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς τὸ στόμιον τῆς στέρνας, τὸ φραγμένον διὰ πλατείας σανίδος μὲ ὑψηλὴν ὁς κοντάριον λαβήν, καὶ πατήσασα τὸν ἔνα πόδα ἐπὶ τῆς ἐσοχῆς ἔκείνης τοῦ τοίχου ἀνῆκε μετὰ ὅπου εἰς τὴν κρηπίδα ὅλη στάζουσα.

— Εἶδες! Δὲν τὸ ἐσυλλογίστηκα! ἀνέκραξεν ἐπιδεικτικῶς ἡ Φραγκογιαννοῦ. Τάχα δὲν ἔπειπε νὰ τραφῆξε τὸν κόπανο ἐπάνω, νὰ ξεφράξω τὴν μπούκα, γιὰ ν' ἀδειάσῃ μονομάζῃ στέρνα, πρὸιν πνιγδῶν τὰ κοριτσάκια, τὰ καῦμένα!

“Τότε ἀληθές, ἄλλως, δτι δὲν τὸ εἶχε σκεφθῆ.

Πλὴν ὑπάρχει ὑποχρισία καὶ ἐν τῇ εἰλικρινείᾳ· Ἡ Φραγκογιανοῦ ἐτίναξε τὰ κράσπεδα τῶν ἐνδυμάτων τῆς, τὰ διάβροχα, καὶ ἥστερον σβλέμμα ἐπὶ τὰ δύο ἀναίσθητα σώματα, ἥρχισεν ἐν βίᾳ καὶ σπουδῇ νὰ λέγῃ·

— Κρέμασμα ἀνάποδα θέλουνε... Χτύπημα μὲ τὸ καλάμι, γιὰ νὰ ξεράσουν μαθέσῃ... Καλὰ ποῦ εἶνε γλυκό τὸ νερό... Ποῦ εἶνε δὲν ἀνδρας σου, χριστιανή μου;... “Ἐτοι τάφρηνον, μικρὰ κορίτσα, μοναχά τους, νὰ παιζουν μὲ τὸ νερὸν τῆς στέρνας;... Καλὰ ποῦ ἥρθα! Ο Θεὸς μ' ἔστειλε...” Ἀπὸ τὸν Ἀνάγυρο ἔχομαι, ἀπὸ τὸν ἔληρνα... Καλὰ ποῦ ἥρθα ή πόρτα τοῦ μπαχτσού ἀνοικτή!...

Πούνε δὲν ἀνδρας σου; Ποῦν’ τος; “Οτι μπῆκα ἀπ’ τὴν μπόρτα, ἀκούω μπλούμι! Τρέχω... Τί νὰ ἴδω! Δὲν πρόφθασα... Οὔτε ἔξενδρα πῶς εἰσ’ ἔδω. Σὲ είχα στὸ χωρὶο πῶς βρίσκεται... Είχα μάθη πῶς ἥσουν ἀρρωστη... Τὴν τρομάρα ποῦ πῆρα!... Τώρα, κρέμασμα ἀνάποδα, καὶ γλίγορα... Δὲν πιστεύω νὰ εἶνε καλὰ πνιγμένα.. Πούνε... τος δὲν ἀνδρας σου; Ποῦν’ τος;

Καὶ δράξασα μετὰ βίᾳ τὸ ἔν σῶμα τὸ μικρότερον, περὶ τοῦ διποίου ἥτο σχεδὸν βεβαία δτι ἥτο νερὸν ἥδη, τὸ μετέφερε πλησίον ἐνὸς δένδρου, διὰ νὰ τὸ κρεμάσῃ ἀνάποδα, ὡς ἔλεγε.

— Ποῦ εἰν’ ἔνα σκοινάκι;... Νά, βλέπω ἔνα σπάγγον μὲ καλαμιά!

Καλά, θὰ χρειαστῆ.

“Ἐνευεν ἀνυπομόνως εἰς τὴν ἄρρωστην γυναῖκα, νὰ τῆς φέρῃ πλησίον τὴν καλαμιά, μὲ τὴν διποίαν ἔπαιξαν πρὸς μικρὸν αἱ δύο κορασίδες.

Ἡ γυνὴ, ζαλισμένη, παραλογισμένη, συμπλέκουσα τὰς χειρας ἐν ἀπορίᾳ, ἐν τρόμῳ, ἐν ἀγωνίᾳ, μὲ ἀσθενή φωνὴν εἶπε:

— Μὰ ποῦνε δὲ πατέρας τους;

— Εμένα όωτάς; εἶπεν ἡ Γιαννοῦ.

— Δὲν φωνάζεις;... Δὲν μπορῶ νὰ σκούξω, δὲν ἔχω καρδίτσα, χριστιανή μου... Τσως νὰ εἶνε ἀποκάτω, στὸ χωράφι;

— Επεται συνέχεια

A. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ΤΟ ΔΕΚΔΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ

Γεωργίου Σουρῆ ποιήματα. Τόμος δεύτερος Φιλόσοφος.

ΠΟΣΗ διμήλη, Θεέ μου, τριγύρω! Πρέπει νὰ προχωρήσῃ κανές ψηλαφητὰ διὰ νὰ φθάσῃ ἐπὶ τέλους εἰς τὴν ἀπλῆν αὐτὴν καὶ χαρακτηριστικὴν νεοελληνικὴν φυσιογνωμίαν τοῦ Σουρῆ. Οἱ ὑμνηταί του, αὐτοὶ οἱ ἐμβρόντητοι καὶ αἰώνιοι “Ελληνες, ἡ ἴδια πάστα ἡ δοπία ἔθρεψε χρόνους καὶ χρόνους τώρα τὸ σκῶμμα καὶ τὴν παρφούδιαν καὶ τὸν ἔκαρδισμένον πετιμισμὸν τοῦ μεγάλου γελιογράφου καὶ τοῦ μοναδικοῦ παρφοδοῦ μιᾶς ἀσυναρτήτου καὶ ἔκωφρενικῆς ζωῆς, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, ἔκαμαν τὴν ἀτμοσφαῖραν ἀδιάβατον τριγύρω του. Καὶ εἶνε ζήτημα σήμερον ἀνὴν νήφουσα ἐκτίμησις καὶ ἡ ἀγάπη ἡ διασώζουσα τοὺς δύο της δρθαλμούς, εἰμπορεῖ νὰ διμήλησῃ διὰ τὸν Σουρῆν, δπως διμιοῦν οἱ ἀνθρώποι διὰ τὸν δύο ἀνθρώπους. Ο ἔξαιρετικὸς αὐτὸς ἀνθρωπός, ἡ εἰλικρινής, αὐτοφυῆς, καὶ ἀψιμμυθίωτος αὐτὴ μορφή, ἐν μέσῳ τόσων ἐλεεινῶν προσωπιδοφόρων, ἡ δοπία ποτὲ δὲν ἐπιστράθησε νὰ φανῇ περιστέρον ἀπὸ διτι εἰνε καὶ ἔμεινε διτι ὑπῆρξε, χωρὶς προσπαθείας, χωρὶς ἀγωνίας, χωρὶς σαρλαστισμούς, χωρὶς τεχνάσματα, ἡ ἀπλῆ αὐτὴ ὡς δωρικοῦ ωνδυμοῦ ψυχῆς, κατήντησε νὰ πνίγεται μέσα εἰς ἔνα σύννεφον λιβανωτοῦ τῆς προστυχοτέρας ποιότητος, ἐνὸς λιβανωτοῦ ποῦ σὲ κάμει νὰ φράτης τὴν μύτην σου. Καὶ εἶμαι βέβαιος δτι εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του θὰ ὑποφέρῃ ὀδισμένως δὲν εἶναι βαθύτερον, τὸ διποίον δὲν εὑχομαι οὔτε εἰς τὸν ἔχθρον μου. Εἴδατε ποτὲ εἰς τὸν σιδηρόδρομον κανένα παραπλανημένον ἐπαρχιώτην, ἀγνοοῦντα τὴν δύναμιν τοῦ εἰσιτηρίου του, νὰ εἰσοδημήσῃ ἔξαφνα εἰς ἔνα βαγόνι πρώτης θέσεως; Εξατλώνεται ἀνύποπτος εἰς τὸ κάθισμά του. Ερχεται ἀργότερα δὲ πάλληλος, τὸν θωλεύει μὲ καλοσύνην εἰς τὸν δρόμον καὶ τὸν λέγει: «Παρακάτω, παιδί μου.» Καὶ δὲν στυχής παραπλανημένος μαζεύει ἐντροπαλὸς τὰς ἀποσκευές του καὶ τραβᾷ τὸν δρόμον του. Τὸ ἴδιον κάμιον δυστυχῶς πολὺ συχνά οἱ ὑπάλληλοι τῆς Τστορίας, βανάνσοτεροι κατέποτε ἀπὸ τὸν ὑπάλληλον τοῦ σιδηροδρόμου. Δὲν νομίζετε τώρα δτι εἶνε καλλίτε-

ρον νὰ εὐδόκουεται κανεὶς ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν θέσιν ποῦ ἔπλικεως; «Ω! χιλιάρις καλλίτερα νὰ ταξιδεύω δῆλη μου τὴν ζωὴν εἰς τὴν τοτιτην θέσιν μὲ εἰσιτήριον πρώτης, παρὰ νὰ αἰσθανθῶ μίαν φοράν τὴν θωπείαν τοῦ ὑπαλλήλου εἰς τὸν ὕμον, καταμεσῆς τοῦ δρόμου. Χιλιάρις καλλίτερα.

‘Αλλ’ ἀς εἶνε! Οὗτε ἡ στιγμὴ ἔφυσεν οὔτε ἐγὼ εἴμαι ίσως ὁ ἀρμόδιος νὰ ὁρίσω τὸ βαγόνι εἰς τὸ δποῖον θὰ ταξιδεύσῃ πρὸς τὴν ἀθανασίαν ὁ κ. Σουρῆς. Αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἔχω ἐμπρός μου τὸν νέον τόμον τοῦ «Φασουλῆ Φιλοσόφου». Ο μέγας στιχοκαταρράκτης βράζει καὶ καγκάζει ἐμπρός μου. Ο νέος αὐτὸς τόμος τοῦ ποιητοῦ τοῦ «Ρωμηοῦ» δὲν ἔρχεται βεβαιώς νὰ προσθέσῃ τίποτε νέον εἰς τὸν ποιητικὸν χαρακτῆρα τοῦ Σουρῆ, οὔτε νάφαιρεση εντυχῶς τίποτε, πρᾶγμα τὸ δποῖον συμβαίνει τὸν συχνά. Ο Σουρῆς δὲν ἔχει τὸν φόβον νὰ ἐπιτήσῃ τὸν ἔαυτον τού. Εἰνε πάντοτε τὸ ίδιον κνοτὸν ἡ κοίλην κάτοπτρον, εἰς τὸ δποῖον ἡ περιβάλλοντα ζωὴ κατοπτρίζεται κατὰ ἔνα κωμικὸν εὐχάριστον καὶ ἀνάποδον τρόπον, πρόσωπα, πρᾶγματα καὶ ίδεαι. Ο ὑδράργυρος μὲ τὸν δποῖον εἶνε στρωμένος ὁ καθρέπτης αὐτός, κρῆμα ἀτασιοδοξίας καὶ σπληνισμοῦ, μένει δὲν εἰς τὸν «Ρωμηὸν» καὶ τοὺς τόμους δὲν οὖντος τοῦ Σουρῆ, μέχρι τὸν τελευταῖον. Εἰς τὸ βάθος κρύπτεται δὲ αἰώνιος σκώπητης καὶ παρφδός, δὲν ἀνθρωπος ὁ νευρασθενικὸς καὶ δύσπεπτος καὶ ἀγαθός, τὸ δποῖον τὸ νευρικὸν σύστημα, τὸ κλονιζόμενον βιαίως ἀπὸ τὴν ζωὴν ἀντιδρᾶ — δπως θάντερος εἰς ἔνα ἄλλον μὴ ἐγκεφαλικὸν διὰ κάποιας ἐνεργείας καταστρεπτικῆς καὶ ἀρνητικῆς — ἀντιδρᾶ διὰ τῆς ἡθικῆς ἀρνητικῆς, τὸν σκώμματος καὶ τὸν ἔξεντελισμοῦ τὸν παντός. Εἰνε ἡ ψυχολογία τῶν μεγαλειτέρων πεσιμιστῶν, τῶν μεγαλειτέρων σατυρικῶν, δὲν τῶν χειριστῶν τὸν σκώμματος καὶ τῆς εἰρωνείας.

Καὶ σὰν μὲ πιάρη ξαφνικὸ
Καὶ βρέζω τὴν ὑφήλιο
Ἄλλοι μὲ λέρε γεννούκο
Καὶ ἄλλοι μὲ λέρε δυνοκούλιο.

Εἰνε τὸ περιέργον ἐκ πρώτης ὅψεως φαινόμενον τῶν ἀνθρώπων οἱ δποῖοι σκορπίζουν τὸν γέλωτα κατὰ τὸν τρόπον τοῦ Σουρῆ, μελαγχολικοί, ἀπασιοδοξοί, σπληνικοί, πληγωνό. μενοὶ διαρκῶς ἀπὸ τὴν ζωὴν οἱ ίδιοι. Καὶ δὲν Σουρῆς δι’ οὓς τὸν ἐγνώρισαν ὑπῆρξε πρό-

βλῆμα ὑπὸ τὴν ἔποψιν αὐτῆν. Οἱ βλέποντες βαθύτερα καὶ ψυχολογικώτερα διασκρίνουν κάτω ἀπὸ τὴν σπασακτικὴν αὐτὴν εὐθυμίαν τὴν σκοτεινὴν σπηγήν ἀπὸ τὴν δποῖαν ἀναβλύζει διπλατὺς γέλως. Οἱ ἀνθρωποι οἱ ισόρροποι, οἱ εντυχεῖς, οἱ εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὴν ζωὴν βλέποντες δὲν τὰ πρᾶγματα ρόδινα. Ο Θεός, ἡ τελεία ἀρχῆς δύναμις, μετὰ τὸ τέλος τῆς δημιουργίας βλέπει τὸν κόσμον δραῖον καὶ μένει εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸ ἔργον του: «Καὶ εἶδεν ὡς πάντα καλά». Ο Σουρῆς ἐρχεται (εἶνε δὲρος) ἀπὸ τὸ πᾶν τριγύρῳ του. Καὶ δύσον αὐτὸν τὸ πεῖραν, ἀνθρωπος, ταξίς, λειτουργία, θεσμός, πρᾶγμα, ἄψυχον, ἐμψυχον, ἰδέα παρουσιάζεται σοβαροφανέστερον, ἀπαιτητικώτερον, τόσον τοῦ γίνεται ἐνοχλητικώτερον καὶ τόσον ἡ ἀντίδρασίς του — ἡ εἰδικὴ ἀντίδρασις—εἶνε ζωηροτέρα. Καὶ δπως κάθε πρᾶγμα ποῦ ὑπάρχει ἡ ζῆται ἔχει μέσα του τὰ στοιχεῖα τῆς φυδρᾶς, κάθε πρᾶγμα εἰς τὸν κόσμον παρουσιάζει, εἰς τὴν φοβερὸν καὶ ἀτελεύτητον ἀντίθεσιν τῶν γενικῶν ἀναλογιῶν, τὰ στοιχεῖα τῆς μικρότητος, τῆς ματαύρητος, τῆς κωμικότητος, τοῦ περιττοῦ. Δὲν ὑπάρχει πρᾶγμα τῷ δυντὶ εἰς τὸν κόσμον καὶ ὑπὲρ τὸν κόσμον διάτο δποῖον δὲν εἰμπορεῖ νὰ γελάσῃ κανεὶς εἰς στιγμὴν μιᾶς κακῆς διαθέσεως. Αὐτὸν εἶνε τὸ βάθος κάθε πεσιμιστοῦ, ἀπέναντι, τῆς φύσεως καὶ ἀπέναντι τῆς ζωῆς. «Κάνενας σκοπὸς δὲν ἔξιζει καμιάν προσπάθειαν».

Γέλα φαύλους κ’ ἐναρέτους,
Εἴνε πρόσωπα γελοῖα:
Τοὺς συνέλαβε μ’ ἐμέτους
Ἡ γερρήσασα κοιλά.

Η λέξις τοῦ Καμπρῶν ἔρχεται συνήθως εἰς τὰ χεῖλη μᾶς εἰς τὰς στιγμὰς τῆς μεγαλειτέρας ἀπελπισίας καὶ τοῦ βαρεμοῦ τῆς ζωῆς. Καὶ εἰς τὸν Σουρῆν ἔρχεται πολὺ συχνὰ τόσον αὐτὴ δύσον καὶ δλαι αἱ σχετικαὶ πρᾶξεις, δύσαι ἀποτελοῦν τὰς ἀγενεστέρας καὶ μᾶλλον ἔξεντελιστικὰς διὰ τὴν ὑπεροφάνειαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως πρᾶξεις. Νομίζεις δι’ μὲ τὴν ἐπιμονὴν τοῦ θεράποντος ἔκεινον τὸν Φιλύππου, μίαν ἐπιμονὴν εἰρωνα καὶ ἀπάνθρωπον, αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὴν ιστορικὴν ὑπόμνησην μὲ μίαν κοπρολογικὴν ὅψιν εἰς τὰς σοβαρωτέρας περιστάσεις, ἀκριβῶς εἰς ἔκεινας. Η κύστις, τὰ νεφρά, δὲν τερεικός σωλήνη καὶ τὰ προϊόντα των ἀποτελοῦν τὸ ἀντίδοτον του εἰς κάθε φιλοσοφίαν, εἰς κάθε μετεωρισμὸν ξένον καὶ ίδιον του, ἔνα ἀντίδοτον τὸ δποῖον κα-

θώς προσφέρεται παρουσιάζει κάποτε στιγμὰς σκληρᾶς τραγικότητος. Καὶ αὐτὸς δὲν γέλως ποῦ ξεσπάζει, δὲν γέλως δὲ δποῖος εἰνε πάντοτε γέννημα μιᾶς συγχρονεως ἀποτόμου δύο ἀντίθετων ἐντυχῶν καὶ μία ἀναγκαῖα ψυχικὴ ἐκκένωσις αὐτινδίων ἀναπτυσσομένου νευρικοῦ φεύματος, δμοιάζει συχνὰ μὲ κλαυσήγελων.

Μήρη πεταῖς πρὸς τὸν αἰθέρα
Καὶ προσπάθει διαρκῶς
Πᾶς νὰ βγάλῃς κάθε μέρα
Καὶ φυσιολογικῶς.

Πάντοτε αἱ δυσώνυμοι αὐταὶ λειτουργίαι:
Σ’ ἐκεῖνον τὸν ἀχρεῖον ἐντερικὸν σωλῆνα
.....
Ἐκεῖνον τὸν ἀχρεῖον μελέτια τακτικὰ
.....
Καὶ τρέμε τὸν σωλῆνα σὰν τὸν ἀκοῦστρα βρέμεται
.....
Καὶ σιμόνω σ’ ἔνα τοῖχο
Γιὰ νὰ κάνω τὰ φυλά μου.

Καὶ εἰς τὸ δρᾶον ἔκεινο ποίμα, τὸ φέρον τὸν ἀριθμὸν 42, ἐν ἀπὸ τὰ καλλίτερα τῆς συλλογῆς, μίαν σάτυραν δυνατὴν καὶ εὐγλωττον τῶν ἀνθρωπίνων προσταθεῖν καὶ ἀγόνων, ἡ αὐτὴ πεσιμιστικὴ μανία τοῦ ἔξεντελισμοῦ, ἐνομένη μὲ τὴν εὐγλωττίαν τῆς κοπρολαλίας.

Ἀνθρώπος κατεκοήμενος λνσῶν
Τὰς φωλεὰς ἀπτήνων νεοσσῶν
Καὶ γύρατες πολλοὶ τὸν συνεχάρησαν
Κ’ ενοιλία πηγὰ τὸν ἐμαγάρισαν.

Ἀνθρώπος μὲ τραχεῖς δεσποτισμοὺς
Τὸν δνον ἐνοράννησε τὸν φρόνιμον
Κ’ αὐτὸς ἀπολακτίσας τὸν δεσμὸν
Ἐλες μέρος τὸν ἐλάκτισε δυσώνυμον.

Καὶ πάλιν εἰς μίαν ἐφωτικὴν σημηνὴν δπον ορεμβάζουν μετὰ μίαν βροχὴν ἔνας Ερνάνης καὶ μία Δόνα - Σόλα.

Τὸ βράδυ καὶ τοὺς δύο τοὺς ἔπιασε ἔνας πόνος
Εἰς τὴν ἀπόφνοιν των τὴν σκωλικοειδῆ.

Τίποτε δὲν μένει δρυθιον, τίποτε ἀνεκεντέλιστον ἐμπρός εἰς τὸ κακὸ κέφι τοῦ δυνατοῦ παρφδοῦ καὶ σκώπτου. Η φιλοσοφία του εἶνε φιλοσοφία μηδενιστική, δὲν δποία δμως εἰς τὸ τέλος ἀφίνει μίαν γαλήνην καὶ μίαν παρηγορίαν, τὴν παρηγορίαν ποῦ ἀντλεῖ καὶ τὴν πεποίθησην διατάσσει τῶν δποίων τὴν γνωρίσει.

νεὶς ἀπὸ τὴν πεποίθησιν διτ τίποτε δὲν δξίζει τὴν λύτην καὶ τίποτε τὴν χρόνη εἰς τὸν κόσμον αὐτόν. Τές οἶδε ἀν δὲν εἰνε αὐτὴ ἡ δρυθωτέρα καὶ δι μᾶλλον συμφέρουσα φιλοσοφία! Μήπως δὲ λαδὸς δὲν ἔχει τὴν ίδιαν ἀντίληψιν τῆς φιλοσοφίας, δταν λέγη διτ πέρει καὶ τι φιλοσοφικά; Ισώς δια τὰ πράγματα εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν δὲν δξίζει παφά μίαν ἀπάθειαν, δπάθειαν τραγικήν, ξεσπάζουσαν μὲ τὴν λέξιν τοῦ Καμπρῶν.

Μὲ τὴν φιλοσοφίαν αὐτὴν δι Σουρῆς ἀντιμετώπισε τὴν νεοελληνικὴν ζωήν. Καὶ εἰνε ἐπόμενον διτ ὑπῆρξε μᾶλλον μὲ τὸν Θέμον "Αννινον δ τελειότερος ζωγράφος της. Μιὰ ζωὴ ψευδῆς, φουσκωμένη, νόθος, φωρούπερηφανός, νηπιώδης, ἀλλοπρόσαλλος καὶ ἀσυνετής, σαρλατανική, ψιμυθιωμένη, ουτιδανή, σαρλατατανική εἰς πρόσωπα, πρᾶγματα καὶ ίδεας, ἀντικατωπτρίσθη, ἀληθεστέρα καὶ πραγματικοτέρα εἰς τὴν παραμόρφωσίν της μέσα εἰς τὸ κυρτὸν κατοπτρον τῆς τέχνης τοῦ Σουρῆ. Δι’ αὐτὸν δι Σουρῆς καὶ δι’ αὐτὸν δ "Αννινος, παρωδοὶ καὶ γελοιογράφοι εξαιρετικοὶ ταλάντου, εἰνε οἱ πιστότεροι ιστοριογράφοι, οἱ πιστότεροι ζωγράφοι τῆς συγχρόνου πολιτείας, τῆς συγχρόνου ζωῆς, τῆς συγχρόνου κοινωνίας. Έκεῖνος ποῦ θὰ θελήσῃ νὰ μελετήσῃ τὴν ἐποχὴν μας, δὲν θὰ ενδημένη μὲ τὴν εὐγλωττίαν τῆς κοπρολαλίας.

Δὲν αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην νὰ φυλλομετρήσω λεπτομερέστερον τὸν νέον αὐτὸν τόμον τοῦ Σουρῆ. Εἰνε εἰς δλαι τὰς σελίδας δ Σουρῆς, δ ἔνας καὶ μοναδικὸς Σουρῆς, δπως τὸν γνωρίζουμεν. Τὰ περισσότερα ποιήματα, εξαιρέσει τῶν ὑπὸ αριθμὸν 43, τὸ δποῖον ἀνέφερα παραπάνω, 9, 20, 31, 34, 55, 66, 70, 71, 73, 101 καὶ μερικῶν ἄλλων ίσως τὰ δποῖα παρουσιάζουν μίαν ἀρτιωτέραν δωτερικήν μορφὴν καὶ σύνθεσιν (δὲν δμιλῶ περὶ τοῦ στίχου) τὰ περισσότερα εἰνε ἔλαιφρά καὶ μιορφα κατὰ βάθος στιχουργήματα χωρὶς κάποιον τοῦ στίχου στιχουργήματα χωρὶς εἰς τὰς στίχους εὐκόλους καὶ ἀβιάστους ἐνδὲς καὶ τοῦ αὐτοῦ μοτίβου, τὸ δποῖον καταντά συχνὰ εἰς μονοτονίαν, ἀπὸ τὴν δποῖα μᾶς σώζουν αἱ εξαφνικαὶ ἀντιθέσεις καὶ τὰ δραῖα ἀπρόσπτα τῶν δποίων τὴν τέχνην γνωρίζει δ

Σουρῆς. 'Αλλ' ἐκεῖνο διὰ τὸ δποῖον θὰ εἰμι ποροῦσε κανεὶς νὰ δημιῆσῃ ἔκτενέστερόν εἶνε ἢ γλῶσσα τοῦ Σουρῆ. Ή κατάστασις τῆς γλώσσης μας, ἡ πολυθρύλλητος αὐτὴ διγλωσσία, δὲν ήτο δυνατὸν παρὰ νὰ ἔχῃ τὴν κωμικήν της ἀπῆκησιν μέσα εἰς τὸν στίχον τοῦ Σουρῆ. Αὐτὸν τὸ ἀνακάτωμα ἀκόμη τῆς γλώσσης εἰς τὴν καθημερινὴν ζωήν, μιᾶς γλώσσης ἀφ' ἐνὸς ἐπισήμου καὶ οὕτως εἰπεῖν κυριακάτικης διὰ τὰς ἐπισήμους στιγμὰς τῆς ζωῆς καὶ μιᾶς ἀλλῆς καθημερινῆς διὰ τὰς κοινὰς χρείας, παρουσιάζει πολλάκις τόσας κωμικὰς ἀντιθέσεις, ώστε ἡ ἴδιαιτέρα χρῆσις τὴν διοίσαν κάμνει συνήθως δ Σουρῆς, ὥσθιν τὸ ἀνακάτωμα εἰς τὰ ἔπακρα καὶ μεταπηδῶν ἀπὸ τὴν δημηρικὴν φρασεολογίαν εἰς τὴν φράσιν τοῦ δρόμου, ναποτελῇ πολλάκις τὸ κωμικότερον στοιχεῖον καὶ τὸ πλούσιοτερον εffect τῆς παρῳδίας καὶ τοῦ σωματότος του. Δὲν ἡξεύρω ἀν τὸ ἀνακάτωμα αὐτὸν τὸ κάμνει δ Σουρῆς ἀπὸ σκοποῦ ἡ ἀσυναισθήτως. 'Οπωδήποτε δημως ἡτο ἀδύνατον τὸ στοιχεῖον αὐτὸν τῆς κωμικότητος νὰ μὴ συλληφθῇ εἰς τὴν παγίδα του καὶ νὰ μείνῃ ἀνεκμετάλλευτον ἀπὸ τὸν Σουρῆν. Διότι δ Σουρῆς καὶ διὰ τὸ γλωσσικόν μας ξήτημα θὰ ἡνε ἔνα πλούσιον δοκούμεντον εἰς τὸ μέλλον. Πολὺ δὲ φοβοῦμαι διὰ ἡ ἐκμετάλλευτις αὐτὴ εἶνε ἐντελῶς φυσικὴ καὶ τυχαία καὶ διστρείδητος, χαρακτηριστικὴ δημως τῆς εἰλικρινείας καὶ τοῦ ανθρομήτου τῆς τέχνης τοῦ Σουρῆ, δ ὅποιος ἀλλοις τε φαίνεται συχνὰ νοσταλγῶν τὸν χρόνους τῆς ποιητικῆς καθαρευούσης, τόσον ώστε μερικοὶ στίχοι του, οἱ μᾶλλον ἐπιτετηδευμένοι, ἐκεὶ ὅπου θέλει νὰ φαίνεται σοβαρώτερος ἡ ποιητικότερος κατὰ τὴν ἀντιληφήν του, νὰ νομίζῃ κανεὶς διὰ ἀνήκουν εἰς ἔνα Βυζάντιον ἡ ἔνα Ραγκαβῆν. 'Οπωδήποτε τὸ βέβαιον εἶνε διὰ τὸ τὴν κωμικότητα τῆς διγλωσσίας δ Σουρῆς συχνὰ ἔκαμε τὴν τύχην του, λυποῦμαι δὲ διὰ δ τόπος δὲν μοῦ ἐπιτρέπει νὰ ἐπιμείνω περισσότερον εἰς τὴν χαρακτηριστικὴν αὐτὴν λεπτομέρειαν.

Καὶ διὰ νὰ συνοψίσω σαφέστερα καὶ γενικώτερα τὴν ἐντύπωσίν μου ἀπὸ τὸν ποιητὴν τοῦ «Φασουλῆ Φιλοσόφου» ἐξ ἀφορμῆς τοῦ τελευταίου του τόμου:

Ο Σουρῆς εἶνε ὁρισμένως ἔνα πνεῦμα σπληνισμοῦ καὶ ἀπαισιοδεξίας. Ο Φάσουντ καὶ δ Μαμφρέδος δὲν ἔξηντλησαν τὴν ἀνθρωπίνην ὑλῆψιν ἀπὸ τὸ σκληρὸν ποτήριον δὲν ἔπιαν παρὰ τὸν γενναῖον οἶνον, δὲν ἔφθασαν εἰς

τὰ καταπάτια. "Εσφιξαν μὲ τὰ δάκτυλά των διὰς τὰς ἄκανθας μὲ τὰς δποίας ἡ ἀνάγκη ἐστρωσε τὸν δρόμον τους ἀλλ' εἶδαν καὶ δόδα νὰ ἀνθοῦν ποτισμένα ἀπὸ τὸ εὐγενέστερον αἷμα του. Τίποτε παρόμοιον εἰς τὸν Σουρῆν. Δι' αὐτὸν διὰ τοὺς στίχους τοῦ εἶνε ἡ ποίησις. Ή δίμα καὶ δ ὁνυμὸς ὑπῆρξεν διὰ ποτὸν μηχαναί, αἱ δποῖαι τοῦ ἔχοντιμενσαν διὰ νὰ ἐκπλήψῃ καὶ διαχύσῃ τὴν σκέψιν του δὲν ἔβαλε μέσα εἰς τὰς μηχαναίς αὐτὰς παρὰ πεζότητα ἡ ποίησις ἡτο πόλυ λεπτὴ ώστε νὰ συλληφθῇ ἀπὸ τὰς τροχειας του χειρας. 'Αλλ' εἰς τὰ πεζά αὐτὰ ἀντικείμενα πόση ἀληθεία καὶ πόση δύναμις! Κάθε ποίησις ἔξαιρει, ὥστη καταδίζει ἀντὶ νὰ κρύψῃ τὴν πραγματικότητα τὴν ἀπογύμνωνει, ἀντὶ νὰ κλίσῃ τὸν διειργαστήν την χάριν, δὲν ἔνα πλάτη τὸν διειργαστήν την χάριν, που δὲν ἡτο νὰ κάμω καμίαν σύγκρισιν, οὔτε νὰ εὑρω τὸν βαθμὸν τῆς συγγενείας μεταξὺ τῶν δύο ποιητῶν, ἀν ὑπάρχη τοιάντη Εὐρήκα ἀπλῶς ἔνα ετοιμον ἔνδυμα διὰ τὰς σκέψεις μου. Καὶ δημολογῶ διὰ ποτὲ δὲν θὰ εἰμι προσοῦσα νὰ τὰς ἔνδυσω μὲ τὴν τελειότητα καὶ τὴν χάριν, που μοῦ τὰς ἔνδυσε δ μεγάλος φιλόσοφος καὶ κριτικός.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

Νοβέλλη

ΜΕΤ' ὀλίγας ἡμέρας αἱ Ἀθηναὶ θὰ ἀκούσουν τὸν Νοβέλλη. Ή τέχνη του, δημοτικωτάτη εἰς δλητὴν Ιταλίαν, δπον ἐνθουσιωδῶς παντοῦ ἔχειροκροτήθη ὡς κωμικὸς πρωταγωνιστής, ἔχει κάποιαν συγγένειαν διὰ τὸν Κοκλέν. "Οπως δ Γάλλος κωμικός, ἀπέβλεψε καὶ δ Νοβέλλη πρὸς ἔνα ηγειρότερον σκοπὸν ἀπὸ τοῦ νὰ προκαλῇ μόνον τὸν γέλωτα. Καὶ ἔπαιξε δροματικοὺς δρόποις τὸν Σάυλο, τὸν Κήν, τὸ Νέρογα μὲ ἐπιτυχίαν, τὴν διοίσαν δημοσίεις διαστάσει νὰ ἀναγγιωθῇ τὸ Ιταλικὸν κοινόν, τὴν διοίσαν δημοσίεις διαστάσεις Σαλβίνη ἀνεγνώσιε, δτε διδύμων εἰς τὴν Ρώμην τὸν «Οἰκον Τολδόνη» ἐφιλοδόξησε δ Νοβέλλη τὴν ἀνύψωσιν καὶ ἐδραστηριότηταν τῆς συγχρόνου Ιταλικῆς σκηνῆς. Καὶ διὰ τὴν εὐγενῆς ἀπόπειρα τὸν καλλιτέχνου μετὰ διετῆ πάλιν πρὸς τὸ κοινὸν τὸ δποῖον ἐφάνη ἀδιάφορον καὶ ψυχρὸν πρὸς ἔργα ἐκλεκτά, ἀσχετα πρὸς τὴν ταπεινήν ἀντιληφῶν τῆς τέχνης, ἀπέτυχε, ἀνέδειξε δημως τὸν Νοβέλλη, ὑπεράνω τῆς κοινῆς

ἐκτιμήσεως ὡς ἀπλοῦ κωμικοῦ, ὡς ἡθοποιον δυναμένον ἐπιτυχῶς καὶ μὲ ἔκτακτον λεπτότητα ἀναλύσεως νὰ συγκινήσῃ τοὺς θεατὰς εἰς ρόλους ισχυροὺς καὶ περιπλόκους παλαιοτέρων ἢ συγχρόνων δραμάτων.

Ο Νοβέλλη κατέχει εἰς ὑψηστὸν βαθμὸν τὸ πρῶτον προσὸν τοῦ ἡθοποιοῦ, τὴν τέχνην τῆς μητήσεως. Χωρὶς διόλου νὰ παραλλάσση τὸ πρόσωπον διὰ τεχνητῶν μέσων, μιμεῖται αὐτοὺς τοὺς συναδέλφους του. 'Αλλ' διὰ τὸν διόλως ἀπετέλεσε τὸν θρίαμβον τὸν Ιταλοῦ ἡθοποιοῦ εἶναι ἡ τέχνη του ὡς κωμικοῦ. Ο «Οἰκος Γολδόνη» ἔργον καὶ δημούργημα τοῦ Νοβέλλη, εἰς τὸ δποῖον ἐθνοσύνεσ δ Ιταλὸς καλλιτέχνης τὰς πλουσίας εἰσπράξεις που ἀπέφερε τὸ τοῦ Αγγλου ποιητοῦ. Ο σκοπός μου δὲν ἡτο νὰ κάμω καμίαν σύγκρισιν, οὔτε νὰ εὑρω τὸν βαθμὸν τῆς συγγενείας μεταξὺ τῶν δύο ποιητῶν, ἀν ὑπάρχη τοιάντη Ευρήκα πρόσωπος.

Εἰς τὸ Παρίσι δ Νοβέλλη ἔτυχε ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς. Καὶ αὐτοὺς τοὺς μὴ γνωρίζοντας Ιταλικὰ συνήρπασε καὶ συνέκινησε ἡ τέχνη του. Ο «Μιχαήλ Περρέν», δ «Λουδοβίκος XI», τὸ «Άλληλον», δ μαγαπτῆς του «Γέρο-Λεμποννάρ», ἀφῆκαν τὰς δραματέρας ἀναμηνύσεις εἰς τὸν Παρισινόν. Ο «Σωκράτης» τοῦ Μπόριο, «Μέσα στὸ σκοτάδι» τοῦ Μπράκι, ἀφινιοῦνται μεταξὺ τῶν ἐπιτυχῶν τοῦ Νοβέλλη, δ δποῖος, ὡς τραγικός, δὲν ὑπολείπεται πολὺ τοῦ κατ' ἔξοχην κωμικοῦ πρωταγωνιστοῦ.

Εἰς τὰς Αθηναὶ θὰ παραστήσῃ τὸν «Σάυλο», τὸν «Λουδοβίκον XI», τὸν «Γέρο-Λεμποννάρ» καὶ τὸν «Οθέλλον».

ΦΙΑΠΠΟΣ ΔΩΡΙΚΟΣ

Ἐπὶ τῇ βάσει ἀρχὴν τοῦ Roger Le Brun

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Γαλλικὴ δραστικογεικὴ Σχολή.

ΚΑΤΑ τὴν συνεδρίαν τῆς 27 Φεβρουαρίου δ κ. Μανδέλ ὁμίλησε περὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος ἐκτελεσθείσης ἀνασκαφῆς τοῦ ἐν Τερέα ναοῦ τῆς Αλέας Αθηνᾶς, τὸν δποῖον ἀπὸ ἐτῶν ἀνέλαβε νὰ ἀνασκάψῃ ἡ Γαλλικὴ Σχολή. Κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος συνεπληρώθη ἡ ἀποκάλυψις τοῦ ναοῦ τούτου ἐπιτυχῶς, μέρονς αὐτοῦ, διετῆ πάλιν πρὸς τὸν Σάυλο, τὸν Κήν, τὸ Νέρογα μὲ ἐπιτυχίαν, τὴν διοίσαν δημοσίεις διαστάσει νὰ ἀναγγιωθῇ τὸ Ιταλικὸν κοινόν, τὴν διοίσαν δημοσίεις διαστάσεις Σαλβίνη ἀνεγνώσιε, δτε διδύμων εἰς τὴν Ρώμην τὸν «Οἰκον Τολδόνη» ἐφιλοδόξησε δ Νοβέλλη τὴν ἀνύψωσιν καὶ ἐδραστηριότηταν τῆς συγχρόνου Ιταλικῆς σκηνῆς. Καὶ διὰ τὴν εὐγενῆς ἀπόπειρα τὸν καλλιτέχνου μετὰ διετῆ πάλιν πρὸς τὸ κοινὸν τὸ δποῖον ἐφάνη ἀδιάφορον καὶ ψυχρὸν πρὸς ἐκλεκτά, ἀσχετα πρὸς τὴν ταπεινήν ἀντιληφῶν τῆς τέχνης, ἀπέτυχε, ἀνέδειξε δημως τὸν Νοβέλλη, ὑπεράνω τῆς κοινῆς

ἀπεδείχθη διτὶ ἔκτος τῆς ἐξ ἀνατολῶν εἰσόδου ἔχει καὶ ἔτέραν ἐκ τῆς βορείας πλευρᾶς, ἄγνωστον διὰ τίνα λόγον. Κατὰ τὰ λοιπὰ ἔχει τὸ σύνηθες σχῆμα τῶν συγχρόνων Ἑλληνικῶν ναῶν. Ἡλπίζετο διτὶ ἔμελλον νὰ εὑρεθῶσι τὰ κοσμοῦντα τὰ ἀετώματα τοῦ ναοῦ ἀγάλματα, ἀτίνα ἡσαν ἔργα τοῦ περιφήμου Παρίου γλύπτου Σκόπα, δοτις ἔχαιρε φήμην Ἰσην πρὸς τὸν Πραξιτέλην. Ἐκ τῶν ἀγάλμάτων τούτων ἔχουσιν εὐρεθῆ πρὸς ἔτῶν δλίγαι τινὲς κεφαλαί, δυστυχῶς ἀρκετὰ ἐφθαμέναι, αἵτινες ὑπάρχουσιν εἰς τὸ ἐνταῦθα Ἐθνικὸν Μουσεῖον. Κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος εὐρεθῆσαν πρὸσετί μία κεφαλὴ Ἡρακλέους, μία κεφαλὴ γυναικεία καὶ τὸ κατώτερον μέρος τοῦ κορμοῦ ἀνδρικοῦ ἀγάλματος, ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ αὕται αἱ κεφαλαὶ εἶνε σχέδιον ἐπίσης ἐφθαμέναι, ὅς αἱ ἄλλαι. Ο. κ. Μανδέλ ἐπιδείξας εἰκόνας τῶν τεμαχίων τούτων προσεπάθησεν ἐξ αὐτῶν καὶ τῶν πρότερον εὐρεθεισῶν κεφαλῶν νὰ καθορίσῃ τὴν ἰδιᾶσυν τεχνοτροπίαν τοῦ Σκόπα ἐν σχέσει πρὸς τοὺς παλαιοτέρους καὶ τοὺς συγχρόνους αὐτοῦ γλύπτας. Εάν κατὰ τὴν πρόδοδον τῆς ἀνασκαφῆς εὐρεθῶσιν ἀλλὰ σηματικότερα καὶ κάλλιον διατηρούμενα τεμάχια, ἡ τέχνη τοῦ Σκόπα θὰ δύναται νὰ ἐκτιμηθῇ ἀκριβέστερον, ἀλλὰ καὶ τὰ δλίγαι τεμάχια, ὅσα εὐρεθῆσαν, διδάσκουσιν ἀρκετά.

Ο Ὀλλανδὸς ἀρχαιολόγος κ. Βολλγράφ ἀνέλαβε κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος νὰ ἔξερενησῃ τὸ Ἀργος, τὴν δὲ δαπάνην τῆς ἔργασίας τούτης ἐχορήγησε προθύμως ὁ γνωστὸς Ὀλλανδὸς φιλάρχαιος κ. Γκούκωπ, πρὸς τὸν δποίον ὁ κ. Βόλλγραφ ἔξέφρασε πολλὰς εὐχαριστίας. Ἐν Ἀργει πρὸ ἐνὸς περίπου αἰῶνος ἐσφύζοντο ἴκανα κτίρια, δραχαῖα, τὰ δποῖα ἀναφέρουσι διάφοροι περιηγηταί, δυστυχῶς δὲ φάνεται ὅτι πινά ἐξ αὐτῶν πατεστράφησαν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἐλλάδος. Πρὸ τῆς ἀνασκαφῆς λοιπὸν τοῦ κ. Βολλγράφ δὲν ἡσαν γνωστὰ εἰμὴ τὰ τείχη τῆς ἀκροπόλεως Λαρίσης, τὸ θέατρον, δωματικόν τι οικοδόμημα ἐξ ὀπτοπλίνθων καὶ μέγας τις πολυγωνικὸς τοῖχος πλησίον τοῦ θεάτρου. Εἴνε γνωστὸν ὅτι πλησίον τοῦ θεάτρου ἔκειτο ἡ ἀγορά, δπον ἡσαν τὰ σημαντικότερα οικοδόμηματα τῆς πόλεως, ὅλλ' ἡ ἀνασκαφὴ αὐτῆς εἶνε δύσκολος καὶ ἀπαιτεῖ μεγάλας δαπάνας. Διὰ τοῦτο ὁ κ. Βολλγράφ περιώσεις τὰς ἔργασίας αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ πρὸς βορρᾶν τῆς πόλεως κειμένου λόφου τῆς Ἀσπίδος, δοτις ὡς χαμηλότερος τῆς Λαρίσης ἔφαίνετο ὅτι ἡτο καταλλήλτερος νὰ γίνῃ ἀκρόπολις κατὰ

τοὺς παλαιοτέρους χρόνους, ἵτοι τοὺς προϊστορικούς; ἐνῷ δὲ Λάρισσα φαίνεται ὅτι ἔγινεν ἀκρόπολις μετὰ τὴν εἰσβολὴν τῶν Δωριέων. Ἀληθῶς διὰ τῆς ἀνασκαφῆς εὑρέθησαν δύο προϊστορικὰ τείχη ἀκροπόλεως, κείμενα τὸ ἐν ἐντὸς τοῦ ἀλλοῦ, τὸ ἔξωτερικὸν δὲ τείχος ἐπιδιορθωθὲν διὰ προσθήκης πύργων καὶ ἐπεκταθὲν ἐν μέρει ἐχορηγημοποιεῖτο καὶ κατὰ τοὺς ιστορικοὺς χρόνους. Ἐντὸς αὐτοῦ εὐρέθησαν εὐρεθῆ πρὸς ἔτῶν δλίγαι τινὲς κεφαλαί, δυστυχῶς ἀρκετὰ ἐφθαμέναι, αἵτινες ὑπάρχουσιν εἰς τὸ ἐνταῦθα Ἐθνικὸν Μουσεῖον. Κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος εὐρεθῆσαν πρὸσετί μία κεφαλὴ Ἡρακλέους, μία κεφαλὴ γυναικεία καὶ τὸ κατώτερον μέρος τοῦ κορμοῦ ἀνδρικοῦ ἀγάλματος, ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ αὕται αἱ κεφαλαὶ εἶνε σχέδιον ἐπίσης ἐφθαμέναι, ὅς αἱ ἄλλαι. Ο. κ. Μανδέλ ἐπιδείξας εἰκόνας τῶν τεμαχίων τούτων προσεπάθησεν ἐξ αὐτῶν καὶ τῶν πρότερον εὐρεθεισῶν κεφαλῶν νὰ καθορίσῃ τὴν ἰδιᾶσυν τεχνοτροπίαν τοῦ Σκόπα ἐν σχέσει πρὸς τοὺς παλαιοτέρους καὶ τοὺς συγχρόνους αὐτοῦ γλύπτας. Εάν κατὰ τὴν πρόδοδον τῆς ἀνασκαφῆς εὐρεθῶσιν ἀλλὰ σηματικότερα καὶ κάλλιον διατηρούμενα τεμάχια εἴναι τοῖχος πενιχρά. Ἡλπίζετο ὅτι τοῦτα εἰναι προσθήκης τοῦ θεάτρου, ἐπειδὴ δὲ τοῖς τάφοις τούτοις ταφέντων νεκρῶν εἴχον καῆ. Ἐπὶ δὲ τοῦ μεταξὺ Ἀσπίδος καὶ Λαρίσης ἀνέστησε, διὰ τοῦ δποίου διέρχονται αἱ εἰς Μαντίνειαν καὶ Λάρισαν ἀγούσαι δοῖο εὐρεθῆσαν ἐπιγραφαὶ καὶ ἀναδήματα ἀποδεικνύοντα ὅτι ἔκει ἔκειτο τὸ περιφήμον ἴερον τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος τοῦ λεγομένου Δειραδιάτου, ἐπειδὴ δὲ τόπος ἐλέγετο Δειράς. Πλήσιον ἔκειτο τὸ στάδιον, εὐρέθη δὲ τεμάχιον ἀναγλύφου εἰκονίζοντος μρατηλάτην, τὸ δποῖον φαίνεται ὅτι εἶνε ἀφιέρωμα νικητοῦ τινος τῶν ἐν τῷ σταδίῳ ἀρματοδομῶν.

Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 12 Μαρτίου δέλγος ἀρχαιολόγος κ. Δεμουλὲν ἔξενθεσε τὰ κατὰ τὴν ἀνασκαφήν, ἥν ἔξετέλεσε κατὰ τὸ παρελθόν θέρος ἐν Τήνῳ, διναζητῶν τὸ περιφήμον ἴερον τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἀμφιτρίτης, τοῦ δποίου ἡ σημασία ἦτο σχέδιον ἐξ Ἰσου μεγάλη, δσον σήμερον τῆς Εναγγελιστρίας. Ἰχνος τι τοῦ ἴερον δὲν ἐφαίνετο, ἐκ δὲ τῶν μαρτυριῶν τῶν ἀρχαίων δὲν ἦτο γνωστὸν ὅλοτι, εἰμὴ δὲ τοῦ ἴερον ἔξω τῆς ἀρχαίας πόλεως, ἥς τὰ τείχη τις σχέζονται πλησίον τῆς σημερινῆς. Ο. κ. Δεμουλὲν ἐπέτυχε νὰ ἀνακαλύψῃ τοῖα οικοδόμηματα ἀνήκοντα ἀναμφιβόλως εἰς τὸ ἴερον, διότι εὐρέθησαν τινὰ εὐρήματα γλυ-

πτῶν κοσμοῦντα κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, τὸ ἐν ἐκ τῶν οικοδομημάτων τούτων, παριστῶντα δὲ Τρίτωνας καὶ ἄλλα θαλάσσια τέρατα. Δυστυχῶς τὰ οικοδομήματα σώζονται εἰς κακὴν κατάστασιν, δὲν ἡτο δὲ δυνατόν ζούντε νὰ ἀποκαλυφθῶσι τελείως, ἐπειδὴ οὔτε τὰ γήπεδα ἔχουσιν ἐξαγορασθῆ ὅπετε χρηματικά μέσα ὑπῆρχον ἐπαρκῆ. Κατὰ τὸ πρόστεχες θέρος ἐλπίζεται νὰ κατορθωθῇ τι σπουδαιότερον. Τὸ καλλιστα διατηρούμενον ἐκ τῶν εὐρεθέντων τριῶν οικοδομημάτων τῆς Δήλου, ίδιως τῶν ιδιωτικῶν οἰκιῶν, εἶναι ἀριστη, διότι ἡ νῆσος ἀπὸ πολλῶν αἰώνων εἶναι δλως ἀκατόνητος. Υπάρχουσι λοιπὸν δλόκληροι συνοικίαι ἢ μᾶλλον δλόκληροι πόλις εἰς τόσον καλὴν κατάστασιν, δσον τὰ ἐρείπεια τῆς Πομπήιας.

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Οι Ιταλοί.

ΦΙΛΟΕΞΕΝΟΥΜΕΝ δύο ιταλικοὺς θιάσους. Εγμίσαμεν ἀπὸ Ιταλούς. Τί θόρυβος καὶ τί πίτες! Καθὼς σύρουν τὸ πάχος των εἰς τὰ πεζοδρόμια, ἀρσενικοὶ καὶ θηλυκοὶ, ἀπολουθούμενοι ἀπὸ κυράρια τὰ δποῖα χώνονται εἰς τὰ φουστάνια, φωνάζοντες πλατειὰ καὶ ἐλεύθερα, χύνονται τριγύρω των μίαν ἀφθονον ἡδονήν, ποὺ μὲ κάμνονται νὰ γίνωμαι μακάριος καὶ δλύμπιος μόνον μὲ τὸ νὰ τοὺς βλέπω. Πολλάκις δέκα πίτες μαζὲν θυμιατίζουν τὸν ἥλιον. Πίτες κυρτές, χονδρές, γεράτες ἀσβόληρη, καὶ νικοτιανή, καπνίζουσαι μὲ τὴν προσευχητικὴν ἱεροπλέτειαν φουγάρων ἐργοστασίου, ἀγκυροβολοῦντες εἰς τὸ καφενεῖον τοῦ Μεγάλου Θεάτρου. Εκεὶ ἐπινοεῖ πλέον νὰ διμιλήται ἡ ἀλληλική. Τὰ γκαρσόνια, τὰ καθίσματα, ἡ γάτες ἔξετελέσθησαν δι' δλως ἀνεπαρκῶν μέσων, ὃστε ἀν οἱ διευθύνοντες αὐτὰς ἡθελαν νὰ εὔερενται τὸ ἔδαφος συστηματικῶς καὶ τελείως, δὲν θὰ ἡδύναντο νὰ ἔξερενησον εἰμὴ μικρότατον μόνον γήπεδον. Προετιμησαν λοιπὸν νὰ ἀνασκάπτωσι δοκιμαστικῶς καὶ προχείρως εἰς διάφορα μέρη καὶ νὰ μὴ ἀποκαλύψωσι τὰ χώματα μακράν, διότι οὕτω σκάπτοντες εἴχον μεγαλειπόντα τιθανότητα νὰ ἐπιτύχωσι σπουδαῖα τινὰ εὐρήματα ἐκ τῶν δποίων νὰ κινηθῇ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν φιλαρχαίων καὶ πολλούς αἱ ἐφημερίδες καὶ αἱ σάλπιγγές των, τύποι οωμῶν ἔξιοι περιγραφῆς ίδιαιτέρας. Φωνὴ ἔως τοίτου σύρανοῦ, κραυγὴ διὰ τὸ τίποτε, ἔνα ονακάτωμα δσεὶ λεμβούχων ποὺ φίππονται εἰς

τὴν σκάλαν ἀτμοπλοίου. Καὶ ὑπάρχουν ρωμηοὶ ποῦ εἰνε ἀδύνατον νὰ ἔσουν παρὰ μόνον μέσα τις αὐτὸν τὸν σάλαγον, μέσα εἰς τὰ τσιμπούκια, εἰς τοὺς λάρυγγας, εἰς τὰ λυτὰ πηγούνια τῶν τραγουδιστριῶν τοῦ κόρου, τῶν δποίων τὰ αὐτὰ διατρυποῦν οἱ στιλπνοὶ χαλκάδες, ἐνῷ σκυλάκια μεγέθους μιᾶς γροῦιᾶς ἀπολαμβάνουν εἰς τὴν ποδιάν των τὰς ἡδονικωτέρας θυπείας. Ἐκεῖ ποῦ πίνει καφέν ἔξαφνα ἔνας Ἰταλός καὶ τοῦ ψιθυρίζει εἰς τὸ αὐτό. Ἀρρώστησεν ὁ μπάσος.

- Μπάσο;
- Σί.
- Πετρούτσι;
- Σί Πετρούτσι;
- Περ ντί!

Ἀναστάτωμα. Εἶναι ὁ μπάσος ποῦ πρέπει νὰ παίξῃ μετὰ μίαν ὥραν. Ἀμέσως καλεῖται ὁ γιατρὸς τοῦ θιάσου ἀπὸ τὸ καφενεῖον. Εἰς κάποιαν γωνίαν ἔνας δύκος ἀδρανεῖ σκεπασμένος μὲ χονδρὸν παλιό. Πλησιάζει ὁ γιατρὸς. Ὁ μπάσος στενάζει. Ἐξειδεῖται, σφριγμομετρεῖται, ὁ πυρετὸς ἀνακαλύπτεται ὅτι εἶναι 40 βαθμῶν, ὁ ἵπτρεσσάριος τραβᾷ τὰ μαλλιά του, ἡ παράστασις ἀναβάλλεται, οἱ Ἰταλοὶ φεύγουν κατὰ μπουλούκια καὶ ἔκει παρὰ τὰ Χαντεῖα εἰς ἔνα νυκτερινὸν ἔνοδοχεῖον τελεῖται μία πανήγυρις καταλύσεως μακαρόνιων.

Οἱ γείτονες ἐνὸς ἔνοδοχείον εἰς τὸ δποίον κατικοῦν Ἰταλοὶ τοῦ θιάσου, μοῦ διηγοῦντο τὰ ὁραῖα των βάσανα.

Κατὰ τὰς ὄκτα τὸ πρωΐ, σὲ σηκώνει ἔξαφνα ἀπὸ τὸν ὄπανον μία φωνὴ ποῦ ἔκσφενδον ἔστει ἀπὸ τὸ ἔνοδοχεῖον ὃς φονκέττα καὶ σρύνει. Αὐτὸ δὰ πῇ πῶς ἔξύπνησεν ὁ τενόρος. Ἐπειτα ἀκοῦς ἔνα βρυχηθμὸν ἀπελπιστικόν. Ντύνεται ὁ βραύτονος. Κατόπιν μίαν φωνὴν ὃς νὰ βγαίνῃ ἀπὸ πηγάδι. «Φούντζι... φού... ντζι.» Κατεβαίνει τὴν σκάλαν ὁ μπάσος καὶ πηγαίνει νὰ πῆξῃ καφέ. Ἡ πρίμα, ἡ κόμπριμαρια, ἡ μέντο-σοπράνο πετοῦν ἀπὸ τὸ κρεβῆτι των ἀκόμη κάτι λαρυγγισμὸς σὰν αἰχμὴν μαχαιρίων. Ἐπειτα ἀξέσουν νὰ τραγουδοῦν τὰ παιδιά τῶν ἥδοποιῶν, τὰ ὄποια δέρνονται ἀνηλεῶς. «Μπέστια! Μπριγκάντι! Ιο; Σι!» Καὶ κατὰ τὰς 9 τὸ πρωΐ, φουστάνια, καπέλλα ὅμπρελλοειδῆ, πίτες, ρεμπούπλικες, σκυλάκια, κυλίονται ἐπὶ τοῦ πέζοδρομίου πρὸς τὸ καφενεῖον.

ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ἐις σειρὰν εἰκόνων ἐκ σχεδιασμάτων τῶν ζωγράφων μας καὶ καλλιτεχνιῶν φωτογραφῶν θὰ παρελάσουν εἰς τὸ «Παναθηναϊκόν» τὰ χαρακτηριστικά της φωτογραφίας καὶ ὁραιότερα μέρη τῶν Ἀθηνῶν τῆς χθὲς καὶ τῶν Ἀθηνῶν τῆς σήμερον. Ἡ σειρὰ αὐτή, τῆς δποίας ἐδόσαμεν εἰς τὸ τεῦχος τῆς 15 Φεβρουαρίου τὸ πρῶτον σχεδίασμα τοῦ κ. Φ. Αριστέως καὶ δημοσιεύομεν σήμερον τὸ δεύτερον, τοῦ κ. Θ. Θωμοπόνλου, καὶ φωτογραφίαν τοῦ κ. Σ. Κοκκόλη, ὃ ἀποκαλύψῃ εἰς τὸν ἀναγνώστας τῶν «Παναθηναϊκῶν» τὰς Ἀθηναῖς μὲ τὰς γραφικωτάτις καλλονάς των καὶ τὴν βαθμαλαρ των ἀνάπτυξιν ἀπὸ τῶν στενωπῶν δρόμων τῆς πρωτευόντος τοῦ Ὅδωνος μέχοι τῶν πλουσίων μαρμαρίνων μεγάρων τῶν σημερινῶν λεωφόρων.

Ἐπιδημοῦντες νὰ παρέχωμεν εἰς τὸν ἀναγνώστας τῶν «Παναθηναϊκῶν» διῷ τὸ δυνατὸν πληρεστέραν εἰκόνα δχι μόνον τῆς ἐλληνικῆς ἀλλὰ καὶ τῶν ξένων φιλολογῶν, μηδ ἐπαρκοῦντος δὲ τοῦ χώρου τῶν «Παναθηναϊκῶν» ἐνεκα τῆς ποικίλης ὑλῆς τοῦ περιοδικοῦ, ἐκδίδομεν ἀπὸ 15 Ἀπριλίου ἐ. ἔ. νέον περιοδικόν, εἰς τὸ δπάτον θὰ δημοσιεύωνται ἀποκλειστικῶς μυθιστορήματα καὶ διηγήματα ἐν μεταφράσει ἐκ τῶν ξένων ἀριστουργημάτων.

Τὸ νέον αὐτὸ περιοδικόν, τὸ δποίον θὰ δυναμάζεται «Μνήστορήματα καὶ Διηγήματα» θὰ δίδεται εἰς τοὺς συνδρομητὰς τῶν «Παναθηναϊκῶν» δωρεάν.

ΦΙΔΟΛΟΓΙΑ

Α ΠΕΙΘΟΝΕ ἐνενήντα ἔξ ἔτῶν ὁ Γάλλος ἀκαδημαϊκὸς Εργέστος Λεγκούβε. «Ηρχωε μὲ στίχους, καὶ ἔξκολούθησε τὸ φιλολογικὸν του σταδίου μὲ τὸ μνηστόρημα καὶ τὸ δράμα. Καὶ εἰς τὰ τρία εἶδη εἴχε ἐπιτυχίας τινάς, αἱ δποίαι διεβίλονται μᾶλλον εἰς τὴν κατὰ τὰς λεπτομερείας εὐσυνείδητον ἔργασίαν καὶ τὴν ἀφρίσειν παρὰ εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ καθ' ὅλου ἔργου του. Διεκρίθη ὡς εὐφυής ὀμιλητής, ιδίως κατὰ τὴν πολιορκίαν τῶν Παρισίων καὶ τὴν Κορμουσίν. Αἱ διαλέξεις του ἐνέχουν πολλάκις πολλήν παραπτητικότητα καὶ χάρεν. Εἰς τοὺς δύο τόμους του «Ἐξηταῖς ἀναμνήσεις» διηγείται περιγραφεῖς διδεῖ τὴν εἰκόνα τῆς ζωῆς του καὶ περιλαμβάνει πολλοὺς τῶν συγχρόνων του. «Θά δημιήσω δίλγον διὰ τὸν ἔαυτόν μου διὰ

νὰ δημιλήσω διὰ αὐτούς» λέγει ἐν προοιμίῳ. Αἱ εἰκόνες τῆς διαισήμου διοίδου Μαλιθράν, τοῦ Ἐκτορος Μπερλώς, τοῦ Εὐγενίου Σούλη, τῆς Άδος Μάρκης τῆς Γαλλικῆς Κωμφόδιας, τῆς Ραχήλ, τοῦ διοίδου Νουρούχη ἔχουν διὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ χαρακτῆρος, τῆς ζωῆς καὶ τοῦ τρόπου τῆς ἔργασίας τῶν καλλιτεχνῶν τούτων.

ΙΣΤΟΡΙΑ

Τὸ ιστορικὸν ἀρχεῖον τοῦ Ἀγάνων.

Ἐν τῷ Γεννιῷ Ἀρχείῳ τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν ἀπέκειντο 127 δέσμαι περιέχουσαι ὑπὲρ τοὺς 23,000 φυλακῆς αὐτῆσσων καὶ δικαιολογητῶν ἔγγρων διαφόρων ἀγωνιστῶν ή τῶν οἰκογενεῶν αὐτῶν, ὑποβληθέντων πρὸς ἀγαγγώσιν ἢ ἐπαύξησιν τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν διὰ βαθμὸν ἢ ἀπογήμωσιν πρὸς τὴν καταστιθεῖσαν τῷ 1866 ἐπιτροπὴν τοῦ Ἀγάνων.

Πρὸς τούτοις ἐν τῷ αὐτῷ Ἀρχείῳ ἀπέκειντο καὶ σχετικά μιθίας, καὶ πρωτόκολλα καὶ πρακτικά τῶν συνεδριάσεων τῆς ἐπιτροπῆς.

Πάντα ταῦτα παρεδόθησαν πολὺ δρθῶς εἰς τὸ τρῆμα τῶν χειρογόρων τῆς Εθνικῆς Βιβλιοθήκης χάριν τοῦ καταστικούντος ἐν τῇ Νέᾳ Βιβλιοθήκῃ Ἰστορικοῦ Ἀρχείου τοῦ Κράτους.

Τὸ Ἀρχεῖον τοῦτο βεβαίως θὰ συντρέξει καὶ ίδιωτα καὶ συμπατεῖα δπως γίνη δόσον ἔνεστι τέλειον, ἀφοῦ καὶ ἐπίσημα ἀντίγραφα θὰ δίδωνται πρὸς τοὺς ἐνδιαφερομένους καὶ ὁ πρὸς δὲν ἀνετέθη ἢ διεύθυνσις τοῦ Ἀρχείου τούτου κατέχει πάντα τὰ διὰ τὴν θέσην τούτην ἀπαιτούμενα ἐφόδια.

Πρὸς τούτοις παρεδόθησαν εἰς τὴν Εθνικὴν Βιβλιοθήκην καὶ τὰ Μητρώα τοῦ ἱεροῦ Ἀγάνων.

Οὕτω παρεδόθη :

Α'. Τὸ μητρόφων τῶν κατὰ τὸν Ιερὸν Ἀγάνων ἀξιωματικόν.

Τὸ Μητρόφων τοῦτο περιέχει τὰς ἔξης στήλας : αὐτοῖς ἀριθμοῦ — ὄνόματος καὶ ἐπωνύμου — Πατριόδος — ἐκδούλευσεων καὶ ἰδιαίτερων περιστάσεων καὶ τὰς ξενιας εἰς δὲ ἐκρίθησαν νὰ ταχδῶσι καὶ τέλος ὀφειλούμενων εἰς γοδσία ἢ φοίνικας (διὰ τοὺς χρόνους τοῦ Καπιδούσιου).

Αἱ τάξεις εἰναι ἔπτα.

Εἰς τὴν πρώτην τάξιν ἐτάχθησαν 56, εἰς τὴν δευτέραν 72, εἰς τὴν τρίτην 116, εἰς τὴν τετάρτην 287, εἰς τὴν πέμπτην 891, εἰς τὴν ἔκτην 695 καὶ εἰς τὴν ἔβδομην 1810.

Πρῶτος ἐν τῷ Μητρώῳ φέρεται ὁ Παναγιώτης Γιατράκοιος καὶ δεύτερος ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης.

Β'. Μητρόφων τῶν κατὰ τὸν Ιερὸν Ἀγάνων ἀπαξιωματικῶν, διαρρούμενων εἰς δύο τάξεις καὶ ἀνερχομένων εἰς 648.

Γ'. Μητρόφων τῶν κατὰ τὸν Ιερὸν Ἀγάνων στρατιωτῶν ἀνερχομένων εἰς 12,183.

Ἐπίσης παρεδόθησαν τὰ Μητρώα τοῦ κατὰ θάλασσαν μηδημάτως μετὰ τῆς ιδιαίτερας ὑποδιαιτήσεως τῶν πυροπλόκων.

Διαιροῦνται καὶ οἱ ναυτικοὶ εἰς ἔπτα τάξεις.

Πρῶτος ἐν τῇ πρώτῃ τάξει φέρεται ὁ Ἄνδρεας Μιαούλης, δεύτερος ὁ Γεώργιος Ἄνδρούτζος καὶ τρίτος ὁ Γ. Νικολῆς Αποστόλη.

Οἱ τῆς Α'. τάξεως εἰναι ἐν δλφ 16.

Ἐν δλφ οἱ κατὰ θάλασσαν ὄγκωνισθέντες ἀνέρχονται εἰς 2483.

Ἐκ τῶν πυροπλόκων πρῶτος φέρεται ὁ Ἀναγνώστης Δημητρᾶς καὶ δεύτερος ὁ Θ. Βῶκος.

Ἐπίσης παρεδόθη τὸ Μητρώον τοῦ Πολιτικοῦ Τμήματος, περιέχον ἐπίσης ἔπτα τάξεις.

Ἐπίσης παρεδόθη τὸ Μητρώον τοῦ Βουκουρεστίου.

Πρῶτος δὲν τοῖς πρότοις δὲ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανῶν καὶ δεύτερος δὲ Κανακάρης.

X.

ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ

ΤΑ ΚΥΠΡΙΑ. Τὴν Κυπριακὴν 9 Μαρτίου ἑορτάσιμη εἰς τὸν Παρνασσὸν ἡ ἐπέτειος τοῦ «Πατρού Συνδέσμου τῶν Κυπρίων». Εἰς τὸν λόγον τοῦ πρόσδρομον κ. Γ. Φραγκούνδη ὅμιλοισιον ὀλίγας γραμμάτων, ἀφορώσας τὸν έπησίον τὸν τῆς νήσου χρησιμεύοντας εἰς Λευκόσιον, τὸ Πάσχα.

Πρὸς τοὺς κομματικοὺς διατηλητισμούς, τοὺς Κυπρίους συνενώνει ἡ θνητὴ ίδεα, οἱ δὲ ἐτησίοις οἱ Παραγκύριοι Ἀγάνων, οἱ τελούμενοι καθ' ἔκπλαστον τῆς νήσου, χρησιμεύοντας ὡς ἀφορμὴ πρὸς μεγάλας ἔθνικας ἐκδηλώσεις. Απὸ τινῶν ἔτῶν ἴδρυθησαν εἰς τὰς διαφόρους πόλεις τῆς νήσου λαμπτεῖα γυμναστήρια, τὰ καλλίτερα τῆς Ανατολῆς, συγκεντρώνοντα διῆντην τὴν ζωὴν τῶν πολεμούντων τῆς πανηγύρεων των δλόπων ληπτρῶν τὴν νήσον.

Πάντα ταῦτα παρεδόθησαν πολὺ δρθῶς εἰς τὸ τρῆμα τῶν χειρογόρων τῆς Εθνικῆς Βιβλιοθήκης χάριν τοῦ καταστικούντος ἐν τῇ Νέᾳ Βιβλιοθήκῃ Ιστορικοῦ Αρχείου τοῦ Κράτους.

Τὸ Αρχεῖον τοῦτο περιέχει τὰς πρώτες τάξεις τῶν μηδημάτων τῆς Αγάνων.

Απὸ καροφὸν ὡς ἀπὸ τὸν παροσκεπήν τῶν ἀγώνων, διὰ τὰς τριμερούς ἑορτὰς τῆς Λαμπτῆς. Βλέπετε τὴν μικρὰν αὐτὴν χωρίνην σημαντικάν, ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς φέρει : «ΣΤ'. Κύπρια», καὶ τὸ δυορά τοῦ γυμναστικοῦ Συλλόγου «Ολύμπια» καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλης : «Ζήτω ἡ ἔνωσις!» Εξακούσας τοιαύτων σημαίας ἔστειλα κατ' αὐτάς εἰς Λεμησόδιον, ὅπως διαφέρει τὸν πόλεμον τοῦ Καρδιού.

Μου παριγγεύειν ἐπίσης τεραστίαν ἐ

νόντα Γύζην δὲν πρέπει νὰ θεωρῇ τις ώς "Ελληνα καλλιτέχνην. Έν τῇ φιλολογίᾳ ἐκπολάττεται βιαθηδὸν ἐκ τοῦ εὐφωταῖκου μωσαῖκου ίδια φυσιογνωμία ἑθνικῶς κεχωριατισμένη. Ἰδίως ἐπὶ τοῦ ἑδάφους τοῦ ἐγχωρίου διηγήματος προκατέτουν ἔξαιρετα δοκίμια. Τελεῖται ισχυρά ζύμωσις ἐπ' ἐσχάτουν μεταξὺ τῶν ποιητῶν καὶ κριτικῶν, τῶν ζωγράφων καὶ γλυπτῶν. Καλαὶ δυνάμεις ὑπάρχουσι μεταξὺ αὐτῶν. Ἐκ τῶν ζωγράφων διαδικόπουλος, εἰς Μάξι Χάρβερμαν ὡς πρὸς τὴν τεχνικὴν καὶ τὸν χρωματισμὸν, ἐκ τῶν ποιητῶν δὲ ὁ ἀδρός Κωστῆς Παπαλάζης ἐξ Ἑλληνος Τούλιος Χάρτη. Ἀλλὰ πάντες οἱ πιονίγες οὐνοὶ τῆς μορφωσεως εἰναι γεροί, ὑπεράγανοι ἄρδοι καὶ δλίγης ἀντοχῆς. Πρὸς ἀνάπτυξιν αὐτῶν θὰ ἔχορχεν ἡ χώρα τῆς εἰρήνης καὶ ήσυχίας, ἐσω τε καὶ ἔξω τῆς ὑποχωρήσεως τῶν πάντων δεσποδόντων πολιτικῶν κομμάτων. Ἀλλὰ τίς θὰ ἡδύτατό ποτε ἐν Ἐλλάδι νὰ ὑπολογίσῃ ἐπὶ πολιτικῆς νημείας!

«ΝΕΟΝ ΑΣΤΥ».

Ο Ανόστριακὸς ἀρχαιολόγος Ἀλφίχος Κέλλερ ἔδημος ενεύεις εἰς τὸ «Δελτίον τῶν Ἀρχαιολογικῶν Σπουδῶν», ἐκδιδόμενον εἰς Βιέννην, ἀρθρὸν, εἰς τὸ δόποιον διατίνεται ὅτι τὰ ἀρχαιολογικὰ εὑρήματα, τὰ ἀνασυρθέντα ἐκ τοῦ πυθμένος τῶν Ἀντικυθήρων προτιμήσαντο ἐκ ναυαγίου τοῦ Τουρκικοῦ βριγίου «Κρίσι», τὸ όποιον ἐκπλεύσαν κατὰ τὸ 1640 ἐκ τοῦ λιμένος Ἀττικῆς—κατὰ τὴν φράσιν ἐγγράφου ἑπισήμου σφραγέμενου εἰς εἰδικὴν ἔκδοσιν ἐκ τῶν Ἀρχείων τοῦ Ἀγγ. Κράτους—δὲν ἔφθασε ποτὲ εἰς Δονδήνον διηγούντεντο Περὶ τοῦ φροτούν τοῦ βριγίου τούτου τὸ ἔγγραφον ἀναφέρει ὅτι ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἀρχαιολογικᾶ ἔργα συλλεχθέντα εἰς Μορέα καὶ δωροθέντα κατὰ αἰχνην τοῦ Ἀγγλον πλοιάρχου Θισεθούντο εἰς τὸν Ἀγγλον στρατηγὸν Πλέννιον. Ἡ τόχη τοῦ πλοίου καὶ τοῦ φροτού τούτου ἥγνοετο καὶ ἔξερφάσθη καὶ ἀπορία ἐκ μέρους ἴστοριοιδιών τινῶν περὶ τῆς ἵκαφανίσεως ταύτης. Ο Κέλλερ φρονεῖ ὅτι σήμερον λένεται ή παλαιὰ αὐτὴ ἀπορία μὲ τὰ εὑρήματα τῶν Ἀντικυθήρων.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ο καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ συνεργάτης τῶν «Παναθηναίων» κ. Σ. Λάμπρος μεταβαθμόν εἰς Τεατίλιον δτῶς παραστῆ εἰς τὸ ἐν Ρόμη συνέδριον τῆς Ἰστορίας εὐηρεστηθῆ νὰ στέλλῃ πρὸς τὰ «Παναθηναία» ἀνταποκρίσεις ἐξ Ἰταλίας.

Ἐωράσθη ἐν Χριστιανίᾳ ἡ ἑβδομηκονταετηρίς τοῦ μεγάλου δραματικοῦ συγγραφέως Ερροΐου Ιψεν.

Ἄπο τοῦ προσεχοῦς τεύχους ἀρχίζομεν τὴν δημοσεύσιν τῶν ἀπαντήσεων τὰς ὅποιας ἐλάβομεν παρὰ τῶν συγγραφέων μας ἐπὶ τῆς γλωσσικῆς ἔρευντος τῶν «Παναθηναίων».

Ἐξεδόθη τουρκιστὶ ὑπὸ τοῦ ὑποστρατηγον τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ Ἀχμέτ Μουχτάρ πασσᾶ ἴστοριον μελέτη ὑπὸ τὸν τίτλον «Η ἑνδόξος κατάκτησης τῆς Κωνσταντινούπολεως» ἴστοροῦσα τὰ τῆς ἀλώσεως τοῦ 1453.

«Ἡρόισε λειτουργόνσα ή Δραματικὴ σχολὴ τοῦ Ψδείου ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Τρουφριέ. Κατὰ τὴν «Εστία» διάλλος διοργάνωτης κατέταξεν εἰς ὠρισμένα εἴδη τὰς μαθητρίας τον: Τὴν κ. Θεονητην Πατά εἰς τὸν δράμα καὶ τὴν τραγῳδίαν καὶ τὴν δεσποτινίδα Ε. Σανθάνη εἰς ἐλαιρρόνδης ρόλους δράματος.

Εἰς τὸ Παρίσι πρόκειται νὰ σχηματισθῇ μουσεῖον περιλαμβάνον ἑκτὸς τῶν ἔργων, τὰ ἐπιπλα καὶ ἄλλα διάφορα ἀντικείμενα τὰ δόποια ἀνήκοντα τὸν Βίκτωρα Οὐγκώ. Πλείστα τῶν ἀντικειμένων αὐτῶν ἡσαν ἔργα τῶν κειμῶν τουν, ἐπιπλα, εἰκόνες κλπ. Ως οἰκοδόμημα θὰ χρησιμεύσῃ η οἰκία τὴν δόποιαν κατοικοῦσε δι ποιητὴς εἰς τὸ Παρίσι, ἀποτελοῦστα καὶ αὐτὴ μίαν τῶν ἀναμνήσεων τοῦ Οὐγκώ.

Εἰς τὴν Γερμανίαν ἐσχηματίσθη τρόπος τὸν λυρικῶν ποιητῶν. Τὰ μέλη διαποτοῦν 50 λεπτά τὸν στίχον διὰ κάθε ἀναδημοσιεύμενον ἔργον των, καταγγέλλοντα τὸν παραβάτην. Τὸ ποιητικὸν τράστ ἀπετέλεσαν ἐπτά ἐκ τῶν ποιητῶν τῆς Γερμανίας.

Εἰς τὴν Νέαν Ύδρην, τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ Συλλόγου τῶν κλασικῶν σπουδῶν, παρεστάθη ἡ «Ἀντιγόνη» τοῦ Σοφοκλέους.

Κατὰ ἀνταπόκρισιν πρὸς τὸν «Ἀγῶνα», τοὺς ὄγροτούς πληθυσμοὺς τῆς Ἡπείρου μαστίζει λιμός. Ἡ μᾶλλον πάσχουσα εἰναι ἡ ἐπαρχία Παραμυθίας. Οι κάτοικοι μερικῶν χωρίων λοιπῶν μὲ βαλανίδια!

Αἱ παραστάσεις τοῦ Νοβέλλη εἰς τὸ «Βασιλικὸν Θέατρον» ἐν Ἀθηναῖς ὀρίσθησαν διὰ τὴν 24, 25, 27, καὶ 29 Μαρτίου.

Εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν Ἐκθεσιν τοῦ Καΐρου, περὶ τῆς δόπιας δημοσιεύμενης εἰς τὸ προσεχὲς τεῦχος ἀνταπόκρισιν τοῦ συνεργάτου μας κ. Κ. Μακρῷ, ἔξεσθεαν «Ἐλληνες ζωγράφοι οἱ κ. Ράλλης, Μαθιόπουλος, Σιαρβέλλης καὶ η Δις Λασκαρίδον.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν «Παναθηναίων».

— ἀδείᾳ τοῦ «Υπουργείου» —

Ἐκ προηγουμένων εἰσφορῶν	Δρ. 1.208.20
Α. Αρατίδης	5.—
Αύρα Δρακοπούλου	2.—
Ψυχάρων	50.—
Κυρία Ανώνυμος	8.—
Αγαθοκλῆς Κωνσταντινίδης	10.—
Ζήνων Παπαναστασίου	5.—
Γεώργιος Νομικὸς	15.—
	1.303.20

NEA ΒΙΒΛΙΑ

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΕΛΛΑΙΟΥΡΓΙΑΣ ὑπὸ Αλεξάνδρου Ν. Γεωργακοπούλου, καθηγητοῦ ἐν τῇ Βιομηχανικῇ καὶ Ἐρπορικῇ Ακαδημίᾳ. (Αθῆναι 1903, βιβλιοπωλεῖον τῆς «Εστίας» σχ. 16ον σελ. 176 δρ. 4).

ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΙΓΑΛΕΑΣΚΑΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ἑτος 1901-1902. Ἐν Αθηναῖς, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου.

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΠΑΛΑΙΟΓΡΑΦΙΑΣ ὑπὸ Εδουάρδου Θόμψωνος κατὰ μετάφρασιν Σ. Λάμπρου. Τεῦχος τρίτον — Βιβλιοθήκη Μαρασδή 195. — Εν Αθηναῖς, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

ΠΕΡΙ ΦΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΦΩΤΙΑΤΡΕΙΩΝ ἐν Ελλάδι ὑπὸ Νικολάου Γ. Μακρᾶ. [Ἐν Αθηναῖς τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.]